

MAUSOLEUM GLORIÆ
POLITICO-PANEGYRICUM
XXV. PRINCIPALIUM VIRTUTUM COLUMNIS
ERECTUM, 38.

IN QUO
PRINCIPIS PACIS
CHRISTIANO-POLITICI
IDEA

IN
GLORIOSÆ MEMORIÆ PRINCIPE
FRIDERICO
CHRISTIANO

MONASTERIENSII EPISCOPO SEXAGESIMO
Sistitur,

ET APPENSIS SYMBOLICIS VERÆ NOBILITATIS & PRÆCLARE
GESTORUM IMAGINIBUS SPECTANDA EXHIBETUR

à

JOANNE HENRICO COHAUSEN
Hildesio-Saxone. M. D.

Ejusdem Principis quondam Archiatro Horstmaro-Ahusano.

COESFELDIAE.

.S U M P T I B U S A U T H O R I S

Apud BARTHOLOMÆUM HAUSTATT, Typogr.

Anno MDCCXIII. &c. :-

Quamvis Ipse ereptus sit oculis , tamen
Multa Viri Virtus animo , multusq; recurſat
Gentis honos.

*Cogita quantum nobis bona exempla profint ; ſcies Magnorum
Virorum non minus præſentiâ eſſe utilem Memoriam.
ita Ann. Seneca Epist. 102.*

REVERENDISSIMO & CELSISSIMO DOMINO
**D. FRANCISCO
ARNOLDO**

MONASTERIENSIIUM & PADERBORNENSIIUM

EPISCOPO,

SAC. ROM. IMP. PRINCIPI,
BURGGRAVIO STROMBERGENSI, COMITI

PYRMONTANO, DYNASTÆ in BORCKELO, &c.

Patri Patriæ,

CUJUS VIRTUTE, PRUDENTIA, VIGILANTIA,

FORTI PRO LEGE JUSTITIA,

PATERNA PRO GREGE CURA & SOLICITUDINE,

FERVIDO PRO RELIGIONE ZELO,

INDEFESSO PRO SUBDITIS LABORE

GUBERNATUR, SERVATUR, STABILITUR,

IN PACE, ÆQUITATE, & FELICITATE

UTRIUSQUE DIOECESeos PRINCIPATUS,

PRINCIPI ac DOMINO SUO CLEMENTISSIMO

Politicum hoc Gloriae

Mausoleum

IN DEVOTISSIMÆ SUBJECTIONIS & OBSEQUII RELIGIOSISSIMI

Monimentum perpetuum

DICAT & CONSECRAT

AUTHOR HUMILLIMUS.

Principum Celsissime

Tabella hæc non picta & expolita eloquentiæ epidicticæ stylo,
Sed mentis non fucata expressa & exarata penicillo
Nil continet præter affectum, quo copiosissimè abundo,
Nil præter votum, quo nemini cedo,
Ut,

Qui *Antistitis Sexagesimi* Successor
Sextum in Principatu Monasteriensi annum
Hâc die favente cœlo, gestiente utrâq; Diœcesi,
(De quo Ego quôq; Tibi gratulans lætum cano Epinicion)
Feliciter absolvisti,

Concedente supremo & æterno Numine,
Multiplicando *Sex* per decem annos
Ex omni voto felicissimos

Adimpleas Regiminis Tui *Sexaginta*:

Et qui Patru Tui Gloriosissimi,

PRINCIPIS & DOMINI

HERMANNI WERNERI

L. B. WOLFF-METTERNICHII

Tui in Episcopatu Paderbornensi laudatissimi Prædecessoris
exemplo

Res quascunq; prudenter, piè, justè, fortiterq; geris
OPTIMUS SAPIENTISSIMUSQUE PRÆSULUM
Aliquando, sed ætate Nestor, ad Cœlestem Hierarchiam,
In terris autem Nominis æternitate immortalis,
Utrobîq; ad supremos Gloriæ Vertices eveharis.

DEUS MODERATOR PRINCIPUM,
Qui imperantium corda in manu servat,

Te Principem Optimum,

Cujus Cor syncerè *pro Lege & Grege* vigilat,
custodiat, sospitet, fervet.

Hæc justa vota mea sunt, & ardentia, & pia,
& Clientis in Tutorem, & , si ausim dicere, filii in Patrem,
certè Subditi in Principem.

Quibus quid addendi facultas non est quàm me ipsum,
Quem ut debeo sic totum consecro & mancipio:

Nil à CELSITUDINE TUA vicissim optans aut rogans,
Quàm Tuæ Gratiaë felicitatem & perennitatem.

Cùm enim TIBI maximè propria laus sit,
Cum totus sis pro Grege,
quòd singularis planè Tua benignitas te cōmunem omnibus,
Omniumq; utilitatibus reddat addictum;

Quidni sperare & expectare liceat, quòd & mihi & meis.
Tamen si nullum obtendere possim meritum,

Quàm magnam opinionem de Tua Benignitate conceptam.

Permitte igitur *PRINCEPS CLEMENTISSIME*

Hanc Nomini Tuo sacram inscriptionis tabellam

Hujus Mausolei frontispicio affigi,

Et in descripto Prædecessore

Imaginem pariter Virtutésq; Successoris exprimi.

*REVERENDISSIMÆ
CELSITUDINIS TUÆ*

Ipsâ die anniv.
elect. Cels. Princ.
MDCCXII.

Servus subjectissimus

JOANNES HENRICUS COHAUSEN. D.

❧ ❧ ❧

REVERENDISSIMO & PERILLUSTRI
ECCLESIAE CATHEDRALIS MONASTERIENSIS PAULINÆ
PURPURATO COLLEGIO
Semper pio, justo, felici,

In quo veluti compendio,
Dum tota Circuli Westphalici Nobilitas se se immerfit,
virtus & gloria universa congregavit & explicavit ornamenta,
Quæ per alia Capitula Metropolitana disperfit liberaliter.
Omnibusq; & singulis Ejusdem summis

Patribus

Quos Nobiles reddit non minùs animus Virtutum,
Quàm atrium avitis radians imaginibus,

Heroibus

Qui insignes Patrum suorum virtutes suis exprimunt exemplis,
Præclara Avorum facinora Virtute suâ resuscitant,
Et maximos Majorum Splendores vertunt in proprios,
Imò in suis geminant,

Viris Principibus

Quos omnes infulis dignissimos
Religionis, Sapientiæ, Eruditionis
Probat Eminentia,

Mecænatibus

Rei Litterariæ Maximis,

❧ ○ ❧

*REVERENDISSIMIS & PERILLUSTRIBUS
DOMINIS*

D. FERDINANDO L. B. DE PLETTENBERG

Ejusdem & Paderbornensis, Ecclesiarum Cathe-
dralium, respectivè *PRÆPOSITO & DECANO*,

FRIDERICI CHRISTIANI felicissimæ memoriæ Principis

Germano Fratri,

D. FRANCISCO LUDOLPHO JODOCO à LAND-
SPERG, *DECANO*,

D. FERDINANDO BENEDICTO L. B. DE GALEN,
SCHOLASTICO, & ad S. Mauritium *PRÆPOSITO*,

D. WILHELMO FRANCISCO JOANNI BERTRAMO
L. B. DE NESSELRODT in Ereshoven,
THESAURARIO,

D. THEODORO OTTONI KORFF Condicto
SCHMISING, VICE-DOMINO,

D. HEIDENRICO LUDOVICO L. B. DROSTE
ex VISCHERING, *SENIORI*,

*COETERISQUE DOMINIS CANONICIS
CAPITULARIBUS,*

DOMINIS SVIS GRATIOSISSIMIS

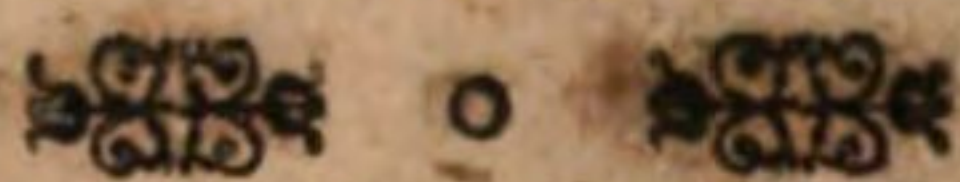
Hanc Principis Christiano-Politici Ideam

Subq; ea Laudatissimi Monasteriensium quondam Præfulis
adumbratam imaginem

Solenni pariter Dedicationis ritu inscribit & offert

In publicum profundissimæ Venerationis Symbolum

AUTHOR DEVOTISSIMUS

Certâ spe incitatus,
Quòd saltem ob memoriam illius, cujus est effigies,
(Quem Purpuratū Vestrum Collegium è suo gremio progressū
Cultu & amore semper complexum est,
Sui quóq; cultorem & amatorem maximum)
Sit habitura gratiam; & hanc à Vobis quóq; receptura.
Vester enim favor, gratia & patrocinium illa Columna est,
Quâ ad publicum orbis eruditi conspectum
Perpetim stabit literarium hoc Monumentum,
Cui proin Votum medullare annecto,
Ut,
Qui gloriósè defuncto Principi partim sanguine estis proximi,
Omnes verò Nobilitatis ultra memoriam jacente origine
non inferiores,
Et Virtutum ac Dignitatum fastigio secundi,
Sitis quóq;
Fortunâ semper secundâ,
Omnivariâ Felicitate,
Præclarorum facinorum glorioso splendore,
Atq; Nominis immortalitate
æquales.
Quod vovet & apprecatur

REVEREND. PERILL.
CATHEDR. CAPITULI
OMNIUMQUE & SINGULO-
RUM EFVS DOMINORUM

Servus devotissimus
JO. HENR. COHAUSEN. D.

LECTORI MEO.

Superstes post fata præclarorum facinorum memoria vera est
gloriosi nominis anima, ex qua vita laudabiliter transacta
tunc primum coram mundo perenne decus foeneratur, atq;
immortalitati traditur. Viventis enim virtutes atq; gesta deprimunt
invidia, vel extollit adulatio, utraq; factis aliam induens faciem:
de quibus posteritas omni affectu exuta veram fert sententiam.

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit,

Tunc suus ex merito quemq; tuetur honor.

Profusa laus vivo cantata subit assentationis, vel nimii saltem
amoris speciem, genuinum verò est elogium, quod amor accla-
mat mortuo. Exemplo radiabit veritas.

Imperator Titus humani illud delictum generis in villa sua
suburbana vix fatis cesserat, mortisq; per urbem increbuerat
fama; jam publicè mœrere omnes veluti luctu domestico; jam
Senatus priusquam evocaretur edicto, ad curiam currere, obse-
ratisq; adhuc foribus reclusionem urgere, iisque apertis tantas mor-
tuo gratias agere, tantas exaggerare laudes, quantas nunquam
vivo atq; præsentis congesserat. E contra vix occisus erat Domi-
tianus illud crudelitatis monstrum, Senatus populusq; Rom. in
tam effusam erupit lætitiā, ut repletā certatim curiā non tem-
peraret, quin mortuum contumeliosissimo atq; acerbissimo accla-
mationum genere laceraret, ejusq; clypeos & imagines detrahen-
das, & titulos ubiq; eradendos abolendamq; omnem memoriam
decerneret. Sueton. c. 12. & 23. ita æqua fertur ad posteritatis tri-
bunal de malè beneq; meritis sententia.

Vix inter vivos esse desierat gloriosissimæ memoriæ Princeps

❧ ○ ❧

FRIDERICUS CHRISTIANUS Monasteriensium Episcopus Sexagesimus, & pariter post publicas luctus contestationes eximia Ejus laudes & Principatus laudabiliter administrati encomia ex omnium ore proferebantur, quæ etiamnum in recenti omnium perstant memoria. Præterierunt tamen jam ab eo sex anni, & nemo comparet in publico mores factaq; Principis immortalitate dignissimi ad exterorum, & quod potissimum est, posterorum perennem notitiam pro merito literis consignans. Hæ enim quibuscunq; erectis sepulcrorum monumentis contra stabiliores dum per mundum longè latèq; dispersæ nunquam omni ex parte intereunt, benefactorum memoriam & diffusioribus locorum spaciis explicant, & animis altius imprimunt, & contra invidiosam vetustatem diutius conservant. Cum Epitaphia & temporum injuriis sint subjecta, & vitæ epitomen contineant nimis compendiosam, & laudes valde accisas, neq; eas omnium sistant obtutui.

Effulsit FRIDERICUS CHRISTIANUS viris illustrium virtutum sidus, sed nunc umbrosâ mortalitatis nube involutum: radiavit magnificentia Episcopalis lumen, sed nunc sarcophago tectum: apparuit corporalis Ejus effigies Principali majestate decora, sed se se oculis nostris subduxit, quando qui hanc olim intrârat spiritus habitator ad superos recessit. Virtutum tamen Ejus amplitudo & mori, & angustis unius ævi limitibus terminari nescia etiam anhelat posteritatem, etiam æternitatem. Neq; enim sufficeret, Dioeceseos hujus incolas novisse laudatissimi Præsulis merita, nisi & noverint exteri, noverint posteri. Quorum proin conspectui erexi literarium hoc Mausoleum,

soleum, ut seris non minùs laudanda quàm spectanda Nepotibus sistatur Ejus gemina effigies. Cui, quod post fata cessat, nullus ad placendum fucus, nec peregrini fictitiq; colores subornantur. Abest omnis blandiendi macula, dum, ne supra verum excedat panegyris, non excedit virtutem, in quàm ad mortem usq; non interruptà constantià immutatus perstitit gloriosus Antistes. Abi invidia: nihil gratiæ & amoris, virtuti hìc datum, & huic soli.

Nemo autem à me hìc expectet prolixos annales, aut omnium Ejus factorum dictorumq; absolutissimam Historiam, utpote quorum cumulus ampliorq; dimensio & meam notitiam & calami tenuitatem excedit. Formavi enim dumtaxat generalem boni Principis Christiano-Politici Ideam, ex qua Virtutum Principi necessariarum lineamenta ad proponendam Præsulis nostri perfectam, quantum per vires licuit, imaginem deduxi, quòd mihi videretur non posse mente aut calamo concipi FRIDERICUS CHRISTIANUS, quin eodem conceptu Princeps Pacis Christiano-Politicus, nec hìc describi, quin ille simul involveretur. Mausolei itaq; fulcra constitui positiones Ethico-Politicæ, & tum operis commodiori distributioni, tum pro ipsis Virtutum Symbolis destinavi Columnas, quas ut in cujuslibet Principis (& præcipuè Ecclesiastici) regimine publici statûs esse fulcra, sic & in gloriosi nostri Præsulis felici gubernatione firma columnina fuisse ostendo. Appendi his ad decorem occultas veritatis imagines & inscriptiones, quibus ad Magnatum Heroica facinora depingenda nihil hodie commodius elegantiusq; habetur. Addidi Historicæ atq; Numismaticæ antiquitatis, sed compendiatæ, ornamenta, & ubiq; elegantiores politiæ flores ad fructus morales publicè exhibendos aspersi.

❧ ○ ❧

*dispersi. Ut nunc de hoc meo, quod de suo Politicorum opere dixit
Lipsius, (in Not. ad. c. 1. Pol.) quoq; possim affirmare: lapides ac ligna
ab aliis accipio: Aedificii tamen exstructio & forma tota nostra.
Architectus ego sum, sed materiam variè undiq; conduxì. Nec
aranearum sanè textus ideo melior, quia ex se filamenta gi-
gnunt: neq; noster vilior, quia ex alienis libamus ut apes.*

*Humaniter itaq; te invito Lector ad Mausolei Panegyrico-
Politici conspectum, non ut à te postulem lacrymas Principis tu-
mulo infundendas, sed attentionem hisce encomiis æquam, & de-
bitam gloriosis cineribus reverentiam, & Ejus Virtutum atq;
laudabilis vitæ æternam memoriam. Quam si hoc scripto conci-
liârim, quod intendo obtinui. Tu si rem ipsam non improbaveris,
nec voluntatem & conatum meum damnabis. Scio illud Socratis
Difficile esse ita quidquam peragere ut nihil erres, quod si etiã
fine errore quisquam aliquid peragat, difficile esse non ini-
quum judicem reperire. Proinde cùm illius si fortè irrepsit, ve-
niam ob bonam saltem intentionem, quâ monumentum hoc litera-
rium gloriosæ & immortalis Principis meritissimi memoriæ posui,
merear, & à Candido Lectore, qui de illo benevolâ mente non den-
te sententiam est laturus, expectem, hujus catoniana superciliosæ
frontis arbitria non vereor. Pessimis autem alieni laboris censori-
bus, quibus volupe est malignante animo ea, quibus meliora ipse
met parare nequeunt, carpere & arrodere, sequens objicio*

EPIGRAMMA AD ZOILUM:

His Mausolei tua ne suspende columnis

Scommata, mordaci dente canine Theon.

Falleris: hîc non est Pasquino erecta columna;

Virtuti sacra sunt templa: recede canis.

CON-

CONSPECTUS MAUSOLEI PRÆLIMINARIS EX ORDINATA XXV. COLUMNARUM SYMBOLICARUM SERIE.

FUNDAMENTUM MAUSOLEI

Ab avitâ virtute in antiquissimæ L.B. de Plettenberg Familiæ Perillustri Nobilitate positum. Epigraphe: *Cunctis exordia pandit laudibus.* Claud. in Seren.

MAUSOLEI VESTIBULUM.

FRIDERICI CHRISTIANI Infancia & Pueritia. Epigr. *Pietatis limina prima.*

COLUMNA I.

FRIDERICO CHRISTIANO in Juventute à laboriosa Pallade in præcipuis literarum emporiis posita, variisq; post susceptam Dignitatis Canonice purpuram honoribus decorata. Epigr. *Hæc vitæ fulcra futura.*

COLUMNA II.

A Purpurato Basilicæ Paulinæ Collegio per FRID. CHRIST. inaugurationem Decanalem exstructa. Epigr. *Proximus hic ad summa gradus.*

COLUMNA III. & IV.

SEU GEMINA SYMBOLICA,

A prælaudabili FRID. CHRIST. gubernatione in Decanali Cathedra erecta, & Episcopali electione firmata. Epigr. *Recta quia directâ.*

COLUMNA V. & VI.

SEU GEMINA PRINCIPALIS SYMBOLICA,

Nexu invicem copulata, iustinens Mitram Episcopalem. Epigr. *Consilio & Constantiâ.*

COLUMNA VII.

A FRID. CHRIST. per optimam cum Reverendissimo Cathedrali Capitulo harmoniam & amicitiam prudenter ordinata. Epigr. *Consonat inferius supremo.*

COLUMNA VIII.

FRID. CHR. Pietati sacra. Epigr. *Ardens evexit ad æthera virtus.* Virg. Æn. l. 6.

COLUMNA IX.

A Gravitate & Autoritate stabilita, in qua erigitur FRID. CHR. ad vivum Symbolicis Virtutum lineamentis effigiata statua. Epigr. *Hæc Principe digna.*

COLUMNA X.

Per FRIDERICI CHRISTIANI prudentiam & providentiam disposita. Epigr. *Thronus ejus in columna nubis.* Eccl. 44. 7.

COLUMNA XI.

FRIDERICO CHRISTIANO per Ministros summè idoneos providè electos erecta. Epigr. *Hæc quoq; stat regimen.*

C O L U M N A XII.

Per amicitiam cum cœteris Christiani Orbis Principibus & patriæ Statibus servatam sustentata. Epigr. *In fulcrum Pacis.*

C O L U M N A XIII.

FRIDERICO CHRISTIANO à Civibus & Colonis in perpetuam gratitudinem pro amore paterno exstructa. Epigr. *Omnibus ille idem Pater est.* Lucret.

C O L U M N A XIV.

Clementiæ FRIDERICI CHRISTIANI dicata. Epigr. *Æterni testis amoris.*

C O L U M N A XV. & XVI.

SEU GEMINA SYMBOLICA

A Justitia & Moderatione statuminata, appenso Scuto Gentilitio Plettenbergio. Epigr. *Æqua & Recta.*

C O L U M N A XVII.

Humanitatis & affabilitatis ornatu decora. Epigr. *Fulcit & ornat.*

C O L U M N A XVIII.

SIVE OBELISCUS

Ex pluribus Principalis munificentiae segmentis compilatus. Epigr. . . . *factis extendere famam hoc virtutis opus.* Virg. Æn. l. 10.

C O L U M N A XIX.

A Liberalitate FRID. CHR. Mausoleo donata. Epigr. *Plus ultra.*

C O L U M N A XX.

FRIDERICO CHRISTIANO magno literarum Meccœnati à Musis excitata. Epigr. *Quem referunt Musa vivet.* Tib. l. 1.

C O L U M N A XXI.

Oleâ & Sertis quernis circumdata FRIDERICO CHRISTIANO Principi pacis erecta. Epigr. *Decus hoc pretiosius auro.*

C O L U M N A XXII.

Ab industria indefessa FRID. CHR. elaborata, imposito aureo gloriæ globo. Epigr. *Superas evadere ad auras hoc opus hic labor.* Virg. Æn. l. 6.

C O L U M N A XXIII.

Ab animi fortitudine formata & firmata. Epigr. *Stat nescia casus.*

C O L U M N A XXIV.

Cui Mors imponit Coronam & Epigraphen: *Dabo Tibi Coronam Vitæ.* Apoc. 2. v. 1.

C O L U M N A XXV.

CENOTAPHIUM SYMBOLICUM.

Epigr. *Virtus Sepulcrum condidit.* Horat. Ep. 9.

COLUMNA VOTIVA

HONORIBUS CLARISSIMI D. AUCTORIS POSITA.

Mausoleum erexisti

Secundum omnem Principis gloriæ dimensionem,

Ad architectonicas sublimioris Eloquentiæ leges,

Ingenii fœcunditate, paræmiarum acumine,

Vastâ Auctorum lectione,

Et verbo, exactiori solidioris eruditionis artificio

elaboratum atq; constructum :

Mausoleum illo Caryæ Artemisiano longè augustius :

Quid ni perennius ?

Hoc vetustate temporis dudum collapsum est;

Illud in omne ævum duraturum.

Sed cui ?

FRIDERICO CHRISTIANO

Gloriosæ Memorix & Virtutum omnium PRINCIPI?

Imò certè: nec huic tamen soli.

Erigis Ejus gestis & Nomini perennes Columnas: erigis & tuo.

Vivit in tuis Scriptis æternùm Princeps;

Sed tu quóq; in adumbrata Principis imagine.

Vivis in Principe

Dum tu Illum refers inter Politicos Principes,

Et Ille te inter Politicos Scriptores

Principem.

Magna Magnus Præsul parentibus debuit.

Quod fuit: illorum est.

Quod esse nunquam desinat, nonne tuum est?

Illi vitam dederunt, sed non ultra mortem;

Tu vitam mortis nesciam.

Veri & Politici Principis prototypon ut esset illustrius,
Litterarum tuarum lumen accendisti.

Ab seculorum oblivione Principem tuum vindicâsti,
Æternæ vicissim famæ vindicem obtinuisti.

Pompejus Theophanem sui encomiasten auri talento
remuneratus est :

Roma Pythagoram, Græcia Gorgiam aureâ statuâ donârunt:

Monumentum Euripidi Macedonia manus posuit:

Africanus Ennii effigiem in monumentis Corneliæ Gentis
jussit collocari:

Idq; ob eruditum calamum, quo illos celebrârunt.

Et Tibi si non auri talentum & statua aurea,
Monumentum certè debetur & effigies auro contra pretiosa.

Utrumq; obtinuisti:

Dum sat amplum monumentum ipse tuus liber est,

Spiritus & ingenii tui verissima effigies.

Ego laudatissimo Præsuli Ejusq; Perillustri Familiæ
Te faveo Panegyristam; & Tibi Amicorum Pyladi

De hoc Illorum gloriæ, & tui pariter nominis famæ

Erecto ædificio toto pectore gratulans

Synceræ mentis inscribo Votum:

Supremum Numen te Reip. litterariæ diu servet sospitem;

Quò & patria nostra deinceps ex tuis Scriptis emolumenta,

Illiusq; Heroës memoriam apud posteros consequantur.

Vredenæ pr. Id.

Sept. c1515cc xii.

J. H. NUNNING, Dr.

Can. Schol. Vredensis.

MAU-

MAUSOLÆUM POLITICO-PANEGYRICUM,

Cui moles

Stans in perpetuum paribus suffulta Columnis.

Lucret. l. 4.

FUNDAMENTUM MAUSOLÆI

Ab avitâ virtute in antiquissimæ L. B. DE PLET-
TENBERG Familiæ Perillustri Nobilitate
positum.

EPIGRAPHE : *Cunctis exordia pandit laudibus.*
Claudian. in Seren.

Um FRIDERICO CHRISTIANO
glorioso Monasteriensium Episcopo Sexagesimo,
*Cui genus à Proavis ingens clarumq;
paternæ
Nomen erat virtutis.*

Virg. II. Æn.

Augustum molior gloriæ Mausolæum, & perenne erigo Principi im-
mortalitate dignissimo honorum monumentum, absint rigidiores Stoi-
corum Aristarchi, qui in sola Virtute Nobilitatem constituunt, plûs
quàm Catoniano supercilio illud in ore ferentes : *Non facit no-* *Senec. Ep.*
bilem atrium fumosis plenum imaginibus, sed animus. 44.

A

Absint

Absint, qui solius virtutis remigio ad sublimes Episcopaliū Dignitatum apices hodie eluctari laborant. Non Religio Numæ, non Cyri prudentia, non Justitia Lycurgi ullius vertici Mimigardicas infulas hodie imponeti; alia moderno tempore est statûs ratio, alia Politia norma. Copiosissima Virtutum materies nisi sit aviti sanguinis cœmento coagmentata, non aliud est quàm, quod dicitur, *Arena sine Calce*, nec sufficit hoc ævo construendo Principi in vivis solio, post fata gloriæ Mausolæo. Capiet itaq; exordium Panegyris, unde suum cœpit FRIDERICUS CHRISTIANUS. Non retexam longas majorum series, non pervetustas prolixo ordine Proavorum imagines spectandas sistam, quia in hoc unico omnium habeo compendium.

Perillustris in circulo Westphaliae Nobilitatis antiquissima est origo, quæ suum gloriosissimi Imperatoris CAROLI MAGNI gladio primum debet splendorem, eo tempore sibi collatum, quo confectis bellis difficillimis, Saracenis ex Gallia & Hispania expulsis, Longobardis devictis, Hungaris repulsis, & Saxonibus toties rebellibus subactis fortes & strenuos suos Milites, insignibus heroicæ fortitudinis symbolis à se decoratos & ad Equestris Ordinis & Nobilitatis fastigium evectos in Comitibus Paderanis anno 777. celebratis allocutus legitur his verbis: *Ite Milites mei, Vos Heroës vocabimini, Socii Regum, Judices criminum, vivite posthac laboris expertes, Consilio circumdate Principem, &c.* Hos inter antiquissimæ prosapiæ Equites & illum eminuisse, qui Perillustri PLETTENBERGIORUM Familiæ primum posuit lapidem, nemo poterit ambigere; sive illum plurima edidisse magnanimæ dexteræ experimenta, & sic Martis acinace ad supremam fagi dignitatem penetrâsse, sive in Imperatoris Ministeriis ad summam togæ potestatem ascendisse, sicq; gloriosis suis facinoribus Equestri Ordini insertum Nobilitatis ad suos posteros transiturae primum jecisse fundamentum credamus.

Tyberius Bizanticus Imperator aliquando profundæ cogitationi inhærens, obambulansq; palatium dimissâ facie fortè vidit inter tessellas pavimenti vermiculati tabulam marmoream crucis sculptæ notâ insignem; jubet curiositatis causâ revelli primam tabulam, & rursus secundam, dein aliam atq; aliam successivè simili signo claram, donec

donec sub ultima magnam vim thesauri aurei reperiret. Si hodie omnem quoq; lapidem moverem, ut in Gentilitia Plettenbergiorum domo omnes successivè majorum tabulas illustribus virtutum signis notatas oculis subjicerem, nunquid sub primo lapide, qui illi fundamentum posuit, ingentem præclare gestorum thesaurum, heroicæ fortitudinis ideam, prudentiæ exemplum, virtutum normam invenirem? Certè tot omni ævo gloriæ signis inclaruit, ut quæcunq; heroici sanguinis adducere testimonia, omnes gloriosorum facinorum tabellas ad merita elogia hîc evolvere, earundem non sustineat multitudo; quibus aliàs vel tractam à majorum fortitudine laudem, vel ab eorundem immortalis gloria decorem ambitiosè ostentare posset Plettenbergiorum Familia, sibiq; hæreditario antiquitatis jure præ multis aliis arrogare prærogativam. Cujus quidem vetustas vel ex eo patet, quod jam ante annos sexcentos generosos ejus milites in Germaniæ Turnementis & speciatim in catadromo Hallensi Saxoniæ anno 1042. constet comparuisse. Peravitæ Virtutis & Nobilitatis manifestus quoq; index est Clypeus Gentilitius, quem infra ad hujus Mausolæi Columnam decimam quintam suspensum curiosiori oculo intuebimur.

Ex Gregor. Turon. Ste. Forcat. l. 6. de Gall. Imper. & Phil.

In Dedicat. Annal. Paderb. part. 1. Auth. der durchl. Welt tom. I. n. 19. de Episc.

Unicum saltem **WALTHERUM PLETTENBERGIUM FRIDERICI CHRISTIANI** Proavi Fratrem, Ordinis Teutonici in Livonia supremum Magistrum, S.R. I. primum in hoc ordine Principem, magnanimitate celebratissimum Heroem hîc silentio præterire vetat facinoris exquisita raritas & universæ posteritati dignum admiratione Argumentum. Anno supra millesimum quingentesimo Moschorum gens tum temporis immanitate barbara, multitudine formidolosa, assultu & invasione ferox irruptionibus lacescebat Livoniæ fines. Magnus Moscoviæ Dux centum Moschorum & Tartarorum triginta millia sub vexillis numerans, ingentem vel ipso militum numero iucutiebat terrorem, omnesq; latè pavore afficiebat, si Achillem Plettenbergium exceperis. Hic septem duntaxat Equitum Germanorum & Livonum quinque millibus comitatus, & Divinæ ac Marianæ opi magis quàm humanæ confidens, invictæ animi fortitudine & divinæ gloriæ Zelo accensus, implorato prius illius, quæ castrorum acies ordinata dicitur, auxilio, Moschorum castris sese infudit & verè herculeo brachio ita hostem profligavit stravitq; ut peracto conflictu è Moschorum militibus cæsa centum millia per integra duo milliaria campo dispersa numerata fuerint, ex

illius verò militibus, id quod miraculo non caret, unus duntaxat sit
l. 4. car. 14. desideratus, ut illud Horatianum de illo dici potuerit:

*Et barbarorum fortior agmina
 Ferrata vasto diruit impetu,
 Primosq; & extremos metendo
 Stravit humi sine clade victor.*

*Thom. Boz.
 de sign. eccl.
 D. tom. 1. l.
 8. p. 639. &
 640. Stang.
 l. 3. An. circ.
 Westphal.
 Bredenbac.
 de Bell. Li-
 von. Russ.
 f. 50.*

Quæ verè palmaris gloriosi Triumphatoris Victoria Magnum
 Moschorum Zaarium ad pacissendas 59. annorum belli inducias
 compulit, totumq; orbem Christianum invicto huic Heroi ita red-
 didit obstrictum, ut anno 1515. Magistri Ordinis Teutonici in Li-
 vonia dignitatem primi & præcipui S. R. Imp. Principis titulo, quo
 etiamnum gaudent successores, suis meritis ampliârit. Epigramma,
 quod aliquando desuper meditatus sum, nolo invidere posteritati,
 in quo Familiam Plettenbergiam sic alloquor.

Dum volvi vestrûm monimenta vetusta parentum,

Vidi WALTHERUM (sæcla abiêre duo)

Moschorum fundentem acies, penitusq; fugantem

Achillem, victi dedecus Ezarii:

Grata polo, jucunda dedit spectacula terris,

Quando neci centum millia strata dedit.

Gloria mox præsto est, titulum quæ Principis affert,

Teutonici qui nunc Ordinis amplius honor.

Credite posteritas, venturo tempore plures

Hæc Gens Heroas, quæ dedit ante, dabit.

Et sanè jam plures dedit; ut FRIDERICO CHRISTIANO,
 nisi satis propriâ luce radiaret, ex Proavorum gloria asciscere possem
 satis copiosam. Cujus tamen priorum facinorum fulgor vel

ipsum obnubilat natalium splendorem, ut minima laus, quæ illi tribui
 potest, sit esse natum perillustri & antiquissimâ prosapiâ; cum, licet

Ovid. 1. fast.

fuerit ampla quidem de sanguine prisco Nobilitas, hanc claris
 virtutibus æquaverit, imò superaverit. Et hic quidem Plettenbergii
 Nominis immortalis est splendor, cujus paucos duntaxat radios in-
 digitasse hic brevitas causâ suffecerit.

Nec

Nec minùs eidem *Genus materna superbum Nobilitas dabat* *Sil. Ital. l. 2.*
 Hæc enim Familia & nomine Fürstenbergia, si nullas posset, quas
 tamen potest innumeras, proferre antiquissimi stemmatis ceras &
 gloriosas parentum imagines, sufficeret THEODORUM & FER-
 DINANDUM Liberos Barones de Fürstenberg, hunc FRIDE-
 RICHI CHRISTIANI Avunculum, illum Proavunculum, utrumq;
 Principem & Episcopum Paderbornensem & hunc quoq; Monaste-
 riensem ostentare. Unde jam non miror summa illa in FRIDE-
 RICO CHRISTIANO virtutum decora, cum teste Platone
insit parentibus vis quedam admirabilis & occulta
propagandæ & in stirpem quasi derivandæ virtutis.

Jaçtum nunc est huic Gloriæ Mausolæo suum Fundamentum,
 jam quoq; ante plurima secula in pervetustâ sago togâq; illustri do-
 mo à generosa virtute positum; cui porrò inscribo Genethliacam
 Historiam.

Fridericus Christianus

Reverendissimus Monasteriensium Præsul

Sexagesimus

Celsissimus S. R. Imperii Princeps.

DIXI OMNIA.

In Friderici Nomine habes Pacis Principem,

In Nomine Christiani verè Christianum,

In titulo Præsulis Episcoporum Epitomen,

In titulo Principis Principum Ideam.

Quem

Evoluti seculi anno quadragesimo quarto

die octavâ Augusti

In Castro Lehnhausen mundo dedit

*Antiquissima nec ulli Nobilitatis peravitæ
splendore secunda*

*S. R. I. Liber. Baron. de Plettenberg Familia,
Natum*

*Splendore generis & generositate Perillustri Patre
Dño BERNARDO L. B. de PLETTENBERG,
Dynasta in Lehnhausen & Bergstrasse, &c.*

*Peraviti Sanguinis & Virtutum omnium ornamentis
Perillustri Matre*

*Dominâ Barone OTTILIA FURSTENBERGIA,
FERDINANDI II. Episc. Monast. & Paderb.
Sorore germanâ,
Natum*

*Virtutum prolem, gloriæ sobolem,
Futurum aliquando Virum*

CONSILIO & CONSTANTIA;

Futurum Præsulem

Pietate & Religione;

Futurum Principem

Pace & Æquitate;

Futurum Patriæ Patrem

Amore, Munificentia, Clementia.

In quo vix nato elucebat

*Nativa illa laudabilis corporis dispositio,
Quæ reddit Heroës, efficit Principes,
Ecclesiarum Antistites & fortune filios.*

Non enim necesse erat in nascente scrutari Thema Genethliacum, consulere mendaces siderum Characteres, ex eorum vario situ & occurſu mendicare præſagium, & cum Machiavello legere fatorum neceſſitates; cui certior meliorq̃, legi poterat Horoſcopus ex pater-
narum maternarumq̃, virtutum aspectu. Non tam astronomica vitæ domus & imaginaria planetarum domicilia & dominia, quàm tot illustribus astris fausta Gentilitia domus futuram felicitatem satis augurabatur. Majorum quippe virtutes & facinora vera sunt astra, quorum positus, elevationes, retrogradationes, inclinationes certiore excitant in nascente vitæ & fortunæ ſecuturæ præſumptionem; cum ut Poëta Aulicus Augusti Imperatoris cecinit:

L. 4.

*Fortes creentur fortibus & bonis,
Sitq̃; in Juvencis, ac in Equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerent Aquila Columbam.*

Nemo tamen, dum clari sanguinis fui encomiaſtes, ſibi perſuadeat FRIDERICUM CHRISTIANUM fuiſſe hæredem ignavum, quem vel derivatus à Nobili vena ſanguis, vel ſpectabiles Avorum ſtatux, vel patrii ſtemmatis exaggerata commendatio ad Episcopale ſolium elevârît, ſed potius id, quod ex proprio addidit generis ſui vetuſtati, dum Natalium ſplendorem pari virtutum claritate gemivit, & utrâq̃ tum Virtutis tum Nobilitatis rotâ munivit curules, quibus properavit ad immortalitatem. Olim quidem, cum *aliter urbe novâ Eccleſiaq̃; recenti vivebant homines*, ut loquitur Poëta ſeculi ſui irriſor, ſola & unica virtutis ala ſufficiebat, quâ ad ſupremos Eccleſiarum apices evolabant. *Tunc purpura primùm inferior virtute fuit metuitq̃; repulſam obvia Majeſtas* inquit Claudianus. Non poſcebat ante quinque vel ſex ſecula Mimigardica mitra avitum majorum ſanguinem, non glorioſa nomina. Unde nonnullorum ex primis Præſulum ſtirpem ne quidem memorant annales; quia tum famoſiſſima nomini miracula addebat ſola virtus, & populo veneranda quaſi oracula fundebat aliqualis ſaltem eruditio, licet ad modernæ politiæ ſubtilitates minùs exaſciata, quæ ſat potens erat pro illorum temporum idiotiſmo ad Cleri populiq̃, penes quem tum quoq̃; erat jus & poteſtas Præſulem eligendi, comparanda ſuf-
fragia,

*In Nupt.
Pallad.*

fragia, quod & pariter de suo Antemio testatur Sidonius in Panegy-
rico:

*Longam diademata passa repulsam;
Insignem legere virum, quem deinde legentem
Spernere non possint.*

*Petr. Bert.
Comm. rer.
Germ. l. 3.
p. 624.
Hagem. de
ver. Nobil.
l. 2. tit. 21.*

Hodie quantumcunq; Virtus aut Eruditio elato vertice surgat, non potest generis splendore destituta ad Mimigardicum solium elevari, posteaquam jam ab anno 1162. sub HERMANNO II. Comite Catzenellenbocensi, in Episcoporum ordine vigesimo quinto, S. R. I. Principis dignitas ab Imperatore FRIDERICO II. (ad quem usq; Episcoporum confirmatio ad solum Imperatorem spectavit) pedo adjuncta est, & cautum potissimum per Germaniam in omnibus Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis solos Nobiles ad clavum Ecclesiarum sedere; cum omnia jura Nobilitati faveant, adeo quidem ut Archi-Episcopi Electores, licet ex Nobilibus duntaxat electi Nepotum titulo à Cæsare insigniantur. Non hodie Patre plebeo ac rhedario natus Willigisus ad sedem Moguntinam ascenderet Octovir. Non ex Parochia Catsenhusanæ subselliis, ad Monasteriensem Cathedram evolare WILHELMUS, Episcoporum Mimigardensium sextus, aut GODSCALCUS Patriâ Saxo & parentibus ignobilis Præfulum vigesimus quartus. Claritudini stemmatis necesse quidem est ut lucem fæneretur virtus, nec minus tamen necessarium, ut hæc ex illa sortiatur jubar & prærogativam; ad quam ne ipsæ quidem Familiæ Prænobiles Metropolitanæ hætenus pertigerunt. Videndum nunc ergo, quomodo in hoc Nobilitatis Fundamento inconcussas virtutum Columnas collocarit FRIDERICUS CHRISTIANUS; cui tametsi foret genus antiquum, nil tamen ipsa virtute fuit antiquius; cujus ornamentis ita claruit, ut quod de se gloriatus est Rom. Eloquentiæ Princeps, posteris suis potuisset esse Nobilitatis, ipsisq; majoribus, si prius noti non fuissent, initium suæ memoriæ.

Nobilitas, virtus, bonitas, mens, gratia, forma,
Ornabant unum, maxima dona, virum.

MAU-

9

MAUSOLÆI VESTI- BULUM.

Friderici Christiani

Infantia & Pueritia.

EPIGRAPHE : *Pietatis limina primæ.*

CUm omnium virtutum tenera sint principia, quibus tempore duramentum & robur accedit, non prætereunda mihi inquirenti omnia virtutum vestigia vel ipsa FRIDERICI CHRISTIANI infantia & pueritia, in qua jacta sunt prima ad futuram vitæ gloriam semina. Si arborem in plures nodos torfit infelicitas tenelli surculi, frustra expectatur in senescente correctio, unde ex recta ejus jam adultæ statura facile colligitur, quis habitus fuerit primò accrescentis. Ita quoq; à posteriori vitæ ductu primæ ætatis ratio haud difficulter subsumitur. Non quòd Principem quasi ad crepundia velim revocare aut in infantia quærere virtutes, quarum non magis capax est, quàm primâ fronde se exferens spica mollis grani, quod primum producit debita maturitas; sed quòd juxta Politicorum monita attendenda sint bona seu dona naturalia, quæ etiam teneris in annis conspicua futuræ vitæ faciunt præfagium.

Etiam vix fugiente aurorâ amplius apparet solis Discus, quippe *jam magnus ab ortu.* Etiam rosa vix suo egressa calice, vix explicato foliorum superbo circuitu jam gratos spirat halitus, jam nativam ostentat purpuram : *vix oriens diffundit odorem.*

De quo eleganter antiquissimus Poëta Anonymus :

*Primevis tunicis rosa dedignata teneri
Exit florigero cortice, spirat odor.*

*Apud Bart.
Advers. l.
31. c. 16.*

Si utrumq; & solem & rosam, illum infantie hanc pueritiæ FRIDERICI CHRISTIANI in Symbolum dederò, habetis utri usq; typum exactissimum, malo tamen in hujus Mausolæi Vestibulo suspendere automaton minus Horologicum, quod motus habet secre-

tos, & apertas horarum signaturas sed sine sonitu, ut mereatur
 FPIGRAPHEN. *Mutum multa notat.* Vel Lemma, quod an-
 nulo horologico CAROLI V. nonnemo apposuit: *In parvo
 magna.*

Define mirari claudi tam grandia parvo,
 Automaton minus est, & tamen ampla capit.

Infantia licet muta, facunda tamen est; cujus loquelam suppleant
 frons, oculi, vultus, in quibus quasi scena muta venturae ætatis
 repræsentatur. In vultu FRIDERICI CHRISTIANI picturam
 expresserat natura clarissimis lineis futurae in vita serenitatis prælagam,
 ut de illo dici potuerit:

*Scribitur in vultu pietas, generosaq; virtus
 Lucet in aspectu, probitasq; in imagine fulget.*

Non enim duntaxat aviti generis, sed & eâ naturali Nobilitate
 erat illustris, quam in indolis bonitate optimaq; animi corporisq;
 temperie constituunt Ethico-Physici; & quâ destitutos ignobiles &
 1. *Eth. c. 8.* ad felicitatem inidoneos appellat Aristoteles, ut potuerit gloriari cum
 sapiente se sortitum animam bonam. Optima in nativo tempera-
 mento harmonia & cujusdam Automati instar animi ceu primi Ela-
 teris cum corporis potentiis consensus satis ostendebat locandum in
 hoc corpore prudentiæ sanctuarium, ad cuius aliquando indicem in
 tam ampla Diœcesi & primates patriæ & subditi se essent directuri.
 Nolo hic agere oratorem, dicerem aliàs vix nato visos fuisse datos à
 natura humeros idoneos ad supportandam aliquando regiminis mo-
 lem, dicerem visum fuisse formatum caput ad gestandas insulas, for-
 matum pectus ad magnas curas, oculos ad clementiam, os ad affa-
 bilitatem, manus ad liberalitatem. Sufficit universo illius corpori
 insculptos fuisse insignes naturalis bonitatis characterismos, ex quibus
 de illo ad maxima nato felicia potuerint desumi omina; quibus
 quoq; suberant suæ rationes physicæ, quas tamen hic latius deducere
 foret extra propositum.

Maxima debetur puero Reverentia inquit Juvenalis in suo sensu,
 & quoq; in meo maxima debebatur FRIDERICO CHRISTIANO
 adhuc puero. Vix enim emensus erat paucos teneræ ætatis annos,
 jam

jam volentem ducebant studia & virtutes, jam gloriæ stimulus urgebat, jam vires pusillas fatigabat industria, jam labor ad se trahebat voluntatis affectus. Nec mirum: etiam pusillæ apes colligunt ex floribus succos pro mellificio, & *generosa laborem mens amat.* Mantuan.

Si eum in pueritia vidisses, conspexisses apiculam modò integra meditantem virtutis & eruditionis alvearia, pro quibus jam ex rorifluis parentum exemplis & moderatorum præceptis quæ dulcissimum pietatis, quæ efficacissimum scientiarum mel colligebat, quod in præclaræ eruditionis favos progrediente ætate erat stipaturus. Cui quidem conatui ita aspirabat cælum, ut annis provectior evaderet totus benignitate melleus, suos aliis favores libenter dispensans, Apum imitatione, quæ *non sibi sed aliis.* Cujus jam à pueritia exercitiæ liberalitatis, & quantum sit à teneris assuescere, non immemor, etiam cum factus Princeps, in more habuit sæpius seriò monere, ut suis Nepotibus subinde traderetur pecunia, ab his prolubitu inter pauperes dividenda, quò misericordiæ & benignitati sic à puero assuescerent: Primus apum labor est parare ceram, quæ servit aræ honoribus, cui proinde Lemma scribitur: *Aris pars prima laborum.* Et prima FRIDERICI CHRISTIANI cura erat devotionis; cuius conficiebat copiosissimam ceram, ad construendas inde venturâ ætate gloriæ faces, quibus aliquando mundo illucesceret. Api & illius primæ ætati poni poterat æquale Lemma: *Parva quidem, sed magna labore.* Quo in Symbolo habes exactam ejus pueritiæ imaginem. Nondum hæc abierat, & jamtum cesserat puerilitas, nondum habebat ætas auctoritatem sed animus, ut verum fuerit de illo dicere illud antiquissimi Poetæ Anonymi

Apud Barthol. l. c.

*Militat in puero gravitas matura, stupefcit
Pauca dies tenerum corpore, mente senem.
Plantula fructificat, tenera canescit in herba
Messis, adulta preit tempora cana fides.*

Quolibet vitæ septenario humanus vultus alios induit Characteres, & animus alias inclinationes. FRIDERICUS CHRISTIANUS quâlibet ætatis revolutione novas acquirebat perfectiones, & tametsi nunquam animus virtutis & morum elegantiam mutaret, mutabat tamen in iis gradum, altius altiusq; in scala gloriæ moliens ascensum ad instar solis, qui manè scandens Olympum diffusiori radiorum

diorum orbitâ majorem lucis & activitatis sphaeram expandens, *Vi-*
Ad Pison. res acquirit eundo. Legerat Humanista illud in Ovidio.

Nam quid imaginibus, quid avitis fulta triumphis
Profuerint, si vita labat? perit omnis in illo
Gentis honos, cui laus est in origine solâ.

Legerat illud Cothurnati Poëtae:

Qui genus laudat suum, aliena iactat.

Adeoq; illud proprio virtutis & scientiarum labore noverat esse
 ostentandum, & vetustas majorum imagines à se novâ luce illustran-
 das. Suspendo itaq; ex hoc Vestibulo primæ ætatis compendiosam
 imaginem.

Fridericus Christianus

Perillustri Stemmata natus,
Indole natalibus pari dotatus,
Temperamento suavi & benefico exornatus,
Pietatis lacte emittitus,
Ad virtutem & sapientiam
Tum à generosissimo sanguine formatus,
Tum informatus præclarâ educatione,
Præceptis, Exemplis, Exercitiis,
Cursum ætatis provexit
Animi magnitudine aspirantis ad gloriam,
Ducente naturâ generosâ,
Animi industriâ tendentis ad Eruditionem,
Docente disciplinâ humanâ,
Animi fervore accensi ad devotionem,
Trahente gratiâ divinâ.

*Sic natus & educatus generosè,
Compositus ad modestiam,
Excultus ad omnem morum elegantiam,
Evasit in paucorum annorum compendio
Veræ Nobilitatis Epitome.*

MAUSOLÆI COLUMNÆ I. Friderico Christiano

*In Juventute à laboriosâ Pallade
In Præcipuis literarum Emporiis posita,
Variisq; post susceptam Dignitatis Canonice purpuram honoribus
Decorata.*

EPIGRAPHE : *Hæc vitæ fulcra futura.*

Ingressi sumus Mausolæi Vestibulum, & jam conspectui nostro se sistit prima Columna, totius molis Atlas, multiplici scientiarum apparatu constructa, quam non somno potens desidia, non languens otio Murcia, sed studiis vigiliisq; nunquam lassata Industria FRIDERICO CHRISTIANO paravit, erexit labor, ambivit honorum laurea, coronavit gloria. Hic est immortalitati destinatus Obeliscus, quem non Cyparissi de gente Nepoti, non unguentis delibuto Ganymedi, non Bacchi Sacerdoti, sed Sapientiæ proco, scientiarum Nundinatori, librorum Helluoni struxit jamtum in Adolescentia laborum victrix Heroïna Pallas.

Hæc absoluto literarum Humaniorum studio FRIDERICUM CHRISTIANUM ducebat ad Philosophiæ lyceum, ad deliciosum juris publico-forensis mundo leges dictantis Athenæum, ad Ethices Politicesq; Christianæ, quæ communis felicitatis est ambrosia & Mallin. de Ars artium, emporium. Hæc singulari animi fervore est ingressus, Archic.p.2.

& in iis incredibili laboris pertinaciâ progressus, donec in complexu teneret amatam scientiam. Notatus enim illi erat asterisco politicorum Aphorismus: *Hæc est digna Nobili juventute occupatio caput sapientiâ excolere: ut qui provincias gubernaturi sunt potestate, vel Principum soliis allaturi consilia, non adferant in curias inane caput, cui emergens crista sit tumulus emortuæ sapientiæ.*

*de mor. ger.
genial. dier.
l. 5. c. 18.*

*Tr. d. Nob.
l. 8. n. 10.*

Dixi in compendio plura, quæ sui exigunt evolutionem. FREDERICUS CHRISTIANUS in adolescentia Canonicali purpurâ induebatur. de quo tum verè dici poterat quod de prætexta Adolescentum Nobilium Romanorum Tacitus & Alexander ab Alexandro dixerunt: *hic primus iuventæ & bonæ indolis habitus est honos, omenq; futura virtutis.* Quâ ornatus cum non nesciret ignorantiam disciplinarum dedecere ac dehonestare generis Nobilitatem, ut inquit Tiraquellus, noluit eorum nescire aliquid, quod juniores illos Metropolitanarum ac Cathedralium Ecclesiarum Domicellos præ reliquis decet atq; exornat. Quos inter Cleri Nobilis studia primas sibi jure vendicant sacrorum Canonum institutiones, quas eò colebat ferventiùs, quod statui Ecclesiastico se aliquando præfuturum & ad Ecclesiæ Monasteriensis clavum sessurum mens veluti præfagahario laretur. Juris Canonici enim scientia quàm digna sit Principe, ex celebratissimo ad hæc usq; tempora ADOLPHI Comitis de Marca, Canonici primùm, dein Episcopi & Principis Monasteriensis ordine xxxvi. exemplo colligimus, quem vel Juris Canonici Baccalaureatus titulum non refugisse recitant annales. Juris publici, quod circa excelsas dignitates & jura Majestatis atq; Magistratum occupatur, studia deperibat, cujus scientia ita eminuit, ut in statu Ecclesiastico & Politico postea constitutus, & secretioribus Principis Consiliis admotus & arduis ad Augustam Cæsaris, aliasq; Regum & Principum Aulas atq; Respublicas legationibus fuerit adhibitus orator: quas inter quoq; non postrema fuit, quando anno ætatis vigesimo octavo pace Batavâ anno 1672. conclusâ CHRISTOPHORI BERNARDI, sui Principis nomine ad LUDOVICUM XIV. Galliarum Regem discessit legatus, ut de tot triumphis Regi gratularetur, à quo re-
dux par officium Principi Monasteriensi præstitit. Non opus hic

*Alpen. in v.
Chr. Bern.
l. 7. §. 50.*

laude

laude peregrinâ, notum quippe est legationibus non nisi summos prudentiâ, eloquentiâ, integritate, authoritate viros destinari, quia Remp. vel Principem repræsentant, velut absentis dignitatis imagines.

*Hagem. l. c.
l. 2. tit. 28.
§. 9.*

Quantos in vera Politia Christianâ, quâ juxta Vernulæum nulla scientia est vel nomine augustior, vel materiâ amplior vel fructu dignior, progressus fecerit, docuerunt tot in ejus post secutis officiorum administrationibus, pertractatisq; publicis gravis momenti negotiis edita cum multo quâ statûs Politici quâ Ecclesiastici bono prudentiæ specimina. Summa inprimis diligentia comparabat sibi cognitionem juris Dicecesani ac constitutionum provincialium seu territorii ac statûs Monasteriensis, cujus aliquando regiminis imponendam sibi molem non vanè dictabat augur animus. Ad quam cognitionem non exigua facta est accessio, quando Camera Episcopalis constitutus Præses maximâ cum laude præfuit & profuit, Patriæ non minùs quàm Principi Minister fidelis.

*proæm. Inst.
polit. c. 3.*

Amplexus Jus civile nescire noluit æquitatis leges, & quid hæc à subditis, & quid vicissim ab Imperantibus exigerent; ne si fortè Reip. gubernandæ vel proprios vel vicarios humeros aliquando supponere cogeretur, sub mole deficeret; tum quod sciret turpe esse Nobili viro Juris Consultorum ignorare scientiam, quæ fuit Q. Mutii sententia. Quâ quoq; FRIDERICI CHRISTIANI parens D. BERNARDUS Baro Plettenbergius ita excelluit, ut si Nobilitati ex laurea doctorali quid splendoris posset accedere, hæc dignus vel à præstantissimis Jurium Consultis fuerit æstimatus. Cujus exemplo insistens gloriosus filius solidam quoq; acquisivit jurisprudentiæ notitiam, & ex illa præ cæteris prærogativam, ut Judicio Aulico (quod JOANNES ab HOYA tot linguarum gnarus, Camera Imperialis primùm Judex, postea Episcopus Monasteriensis quinquagesimuster-tius in urbe Metropolitana primùm introduxit, & eximio ordine instituit) Præses præficeretur; sicq; omnes Juris- & Politices Consulti numeros & dignitatum gradus & successivè & simul absolveret, & ad invidiam usq; suis meritis inclaresceret, existens in conversationibus eruditus, in dicenda Sententia eloquens, in Consiliis gravis, in causis versatus, in Judiciis æquus arbiter, & in rerum quarumcunq; publicarum pertractationibus expertus, atq; ita omnia simul & singula ex omnibus agens, tanquam expeditissimus ille tantorum negotiorum mole, huic uni negotio semper vacasset animus.

*l. 2. §. Serv.
D. de O. I.*

*Vellej. Pa-
terc.*

Neq;

Auth. der
durchlauch-
tigen Welt.
p. 1. p. m. 97.

Neq; verò hic quispiam sibi imaginetur hanc scientiarum pen-
num & copiosam rerum experientiam ad FRIDERICUM CHRI-
STIANUM inertem inter parietes domesticos otio sedentem ultrò con-
volâsse. Non sanè: etiam sapientiæ amor & morum elegantiorum
linguarumq; addiscendarum cupiditas, ut simul evaderet non tantum
Politicus sed & politus, juxta monitum Nazianzeni, *qui generis
splendorem iactatis, date operam ut mores quoq; nobilitetis*,
à Patriis laribus ad exteras Regiones & Provincias, & imprimis ad
gemina illa omnium scientiarum emporia urbem Septicollam (quæ
testis est antiquorum temporum, & nuncia vetustatis & Politicæ Ro-
manæ) & Lutetias Parisiorum illum politiorum Mularum Parnassum,
in quo quemlibet Ecclesiæ Cathedralis Monasteriensis Canonicum
novem supra annum septimanis studuisse volunt instituta, evocavit,
ut mores externos, varia rerum publicarum instituta, & genera ad-
ministrationum diversa, & in aulis Pontificiâ & Regiâ fula oracula,
sancita decreta, versata consilia, agitata causas aut videret aut audiret,
sicq; eas sibi scientias rerumq; notitias compararet, quæ vel ad com-
mendationem sunt elegantes, vel ad rerum publicarum gubernacula
necessariæ, vel pro bono publico utiles.

Expectationem non lusit eventus. Adscivit sibi ab Italis ma-
turitatem in moribus, promptitudinem in negotiis, facundiam in
conversazione, sobrietatem in diæta, & singularem in pauperes li-
beralitem. Traxit à Gallis elegantiam in gestibus, affabilitatem in
sermone, amabilitatem in humanitate, suavitatem in officiis: adju-
nge his acquisitis meritis ea, quæ ex Germana indole illi nativa erant,
animi candorem, fidem, constantiam: adde quæ ex illustri sanguine
possidebat generositatem, prudentiam, fortitudinem: adde quam
studiis acquisiverat Sapientiam, scientiarumq; encyclopædiam, &
intelliges eum fuisse Virum juvenem, qualem exposcebat illustris in-
doles, qualem efflagitabat sanguinis gloria, qualem aliquando de-
siderabat populorum incolumitas. En igitur in tabella succinctè de-
lineatam juventutis imaginem.

Fridericus Christianus

In florentibus juventutis annis

Orator, Philosophus, Jurium & Politicæ Consultus,

Æque

*Æquè fecundus ingenio ac capax memoriâ,
 Geminò Ecclesiæ Cathedralis Monasteriensis
 & Paderbornensis Capitulo
 In Adolescentia adlectus,
 Utriusq; Dioeceseos Principis
 Intimior Consiliarius & Legatus,
 In Episcopatum Rationum Camera & Iudicio Aulico
 Monasterii constitutus Præses,
 Stetit Prudentiæ simulacrum,
 Fulsit Virtutis in Clero speculum,
 Præluxit Pietatis in Choro exemplar,
 Eâ ubiq; eminentiâ,
 Ut dubium fuerit, an Ipse à Capitulo majorem
 acceperit,
 An illi addiderit dignitatem.*

C O L U M N A II

A Purpurato Basilicæ Paulinæ Collegio

P E R

Friderici Christiani

Inaugurationem Decanalem
 exstructa.

EPIGRAPHE : *Proximus hic ad summa gradus.*

QUicunq; Reverendissimum Ecclesiæ Cathedralis Monasteriensis Capitulum appellat patriæ Capitolium, ejusq; Perillustres Canonicos Capitulares Patres patriæ conscriptos, appropriato imò proprio nomine utitur; sunt enim secundi

cundi à Principe subditorum tutores, publicæ felicitatis statores, amores in urbe, Davides in templis, Salomones in consiliis, Justiniani in foro. Ex illis Principes suos Consiliarios, judicia Præfides, Ecclesiæ Rectores, ipsa deniq; Diœcesis suos Principes & Præfules accipiunt. Peravita quippe Nobilitas virtute clara, & purpurâ Canonicali induta omnibus dignitate præeminet, dum quâ Clerum quâ populum instruit virtute, regit exemplis, moderatur & politioris & laudabilioris vitæ documentis.

Gloriosa XLI. Canonorum Capitularium series tot virtutum obtinet decora, quot Perillustrium Familiarum Nomina: Sunt enim omnes potentiâ proximâ Præfules & Principes; ut non exigua sit dignitas tot inter patriæ lumina honoris gradu eminere, & vel Præpositi vel Decani munere fungi. Cathedrale Capitulum absolutissimum conficit corpus, cui pro capite est sapientia, pro corde prudentia, pro pectore consilium, pro anima pietas, pro respiratione mutuus amor, pro Cleri Regimine Religio atq; Authoritas. Magnum ergo est tali corpori præsidere; magnum inter tot dignitatum Candidatos, quos & natalium splendor & virtus commendat, & hæc ut oporteat, ille ut deceat omnes esse Prælatos jubet, eâ excellere Religionis atq; prudentiæ prærogativâ, ut præ cæteris, etiam propriis eorum suffragiis, summum locum adire mereatur. Decanatûs imprimis provincia gravissima est, ad quam totius Collegii disciplinæ, morum, cultûsq; Divini ratio pertinet, adeoq; pium, prudentem, vigilantem, fortem interritumq; Virum exigit, ut optimâ sequelâ ordinariè concludi possit: Decanus est, ergo est Vir pietatis exemplo, prudentiæ specimine, & sanctioris vitæ institutis eminens. Si Capitulum Symbolistis est Horologium, Decanus est pondus & elater, qui movet. Si Capitulum est Instrumentum Musices harmonicum, Decanus est qui dexterrimè Chordas ordinat, ut suavissima inter omnes sit harmonia & animorum ac voluntatum concentus. Si Canonici Capitulares omnes sunt annuli, Decanus artifex est, qui inde parat indissolubilem catenam, quæ reliquum Clerum stringit in officio, continet in amore, ligat in concordia, & universales patriæ affectus atq; reverentiam sibi necit.

Ex his jam spontè fluit, quæ in FRIDERICO CHRISTIANO oportuerint esse merita, quæ virtutum atq; prudentiæ præcellentia, quæ illum dignitate & potestate Decanali insignivit. Audivistis eum Eloquentiâ fuisse facundum, Jurisprudentiâ eruditum, in Politicis excellentem

excellentem, negotiorum experientiâ versatum, ideoq; & tot legationibus, in quibus extitit Orator, cum laude functum. Audivistis tot rerum publicarum pertractationibus in Judicii Aulici Præsidis munere, in quo extitit æqui diribitor, fuisse clarum, & in consiliis Catonem, à quibus intimioribus fuit CHRISTOPHORO BERNARDO & FERDINANDO Principibus. Perpendite jam quoq;, eum fuisse Cleri lumen, Religionis in Choro phosporum, pietatis in templo sacrarium, prudentiæ in Capitulo oraculum. Qui meritorum cumulus tantus erat, ut jam post FERDINANDI Episcopi, ejus Avunculi, obitum potuisset esse totius Diœceseos Rector, Infulis nempe dignus Antistes. Cujus quoq; non deerant apud Clerum populumq; vota & desideria, nisi ut accederet sublimior gloria, & in majus decus assurgeret meritorum amplitudo, fortuna ei per gradus honores dispensare voluisset, juxta vetustum adagium, quod hæc velit primùm esse remigem, quàm clavum tenere.

Vacabat per Reverendissimi & Perillustri Domini JOANNIS RUTGERI TORCKII mortem anno 1686. die quintâ Septembris Decanalisis sedes. Non longâ deliberatione nutabant, votisq; fluctuabant synedrii Basilici Patres, quis Defuncto esset surrogandus. Haud morâ protractâ FRIDERICI CHRISTIANI meritis cedebant suffragantium calculi, quod essent & prælaudabilis ejus vitæ regiminis amatores, & prudentiæ ac virtuti debitores. Meritorum quippe copia & virtutis prærogativa tardam illam pendentium suffragiorum moram fastidit; illos quos sibi dudum vindicavit affectus, non permittit ruere in pugnam, & lacerari deliberantium voluntates.

Et sic erecta est FRIDERICO CHRISTIANO honoris Decanalisis Columna, qui illi supremus & proximus fuit ad solium Episcopale gradus. Cum qui Decanus est, etiam mereatur esse Princeps, si cœtera consentiant, quæ in illo non defuerunt. Cum dignitatis appellatio sit nomen inane, nisi dignum faciat requisitarum virtutum apparatus, qui authoritatem, reverentiam atq; potentiam in eo honoris gradu constituto adjiciat. Quorum nihil, quod vel ad tanti muneris decorem & ornamentum, vel ad fulcimentum facere posset, in electo Decano nostro fuisse desideratum, ex geminæ sequentis columnæ conspectu luculentiùs patebit.

COLUMNA III. & IV.

Seu

Gemina Symbolica,

A prælaudabili FRIDERICI CHRISTIANI
gubernatione in Decanali Cathedra erecta,
& Episcopali Electione firmata.

EPIGRAPHE : *Recta quia directa.*

3. Reg. c. 7.
v. 21.

A Edificaverat in templi Hierosolymitani porticu Regum
sapientissimus duas Columnas, à dextris *Jachin* id est
Directionem, à sinistris *Boaz* id est Fortitu-
dinem, appellatas, quas inter ad ipsum templi sacrarium tran-
situs concedebatur. Geminam hanc Salomonis Columnam, per
quam FRIDERICUS CHRISTIANUS quoq; ad summi in Ec-
clesia Mimigardica honoris delubrum transiit, in hujus Mausolæi
atrio meritò constituo; & Fortitudinis Columnæ illud à CAROLO V.
Imperatore Herculeis columnis inscriptum biverbium *Plus ultra*,
alteri quæ Directionis est, lemma, *Recta quia directa* inscribo.
Utramq; hanc in Dignitate Decanali actionum regulam atq; normam
glorioso Præsuli nostro extitisse nunc ostendam.

de bell bel-
gic. Dec. 1.
p. 15.

Inveneris facile nonnullos, qui ad aliquem Dignitatis gradum
evecti in ipsa honoris scala obtorpescunt, ad sublimioris gloriæ ascen-
sum languidi & inertes, sicq; speciosa vitæ principia si non labe animi
intervertentes, languore saltem dehonestantes, quibus loco Symboli
plus ultra, *Cancer* & *plus citra* accommodata inertiae nota substitui
meretur; quod olim Sarcastica invidiæ mancipia prædicto gloriosis-
simo Imperatori posuerunt, ut Famianus Strada testatur. FRI-
DERICUS CHRISTIANUS jam Decanus, non ætate quidem
virtute tamen canus, non subsistebat in incæpto gloriæ cursu, sed
ad supremam sibi à Divinâ providentiâ præfixam honorum metam
pede non segni procurrebat. Noverat, ut quis tam splendidi Ca-
thedralis

thedralis Capituli membrum esset, sufficere a vitæ Nobilitatis insignia, ob virtutis & meritorum absentiam saltem non planè obscura; ut verò quis sit caput, exigi & eruditionis & virtutis claritudinem atq; eminentiam, quam in Decanatum jam secum attulerat. In regimine corporis humani Aristocratico caput est moderator, non quòd origine cæteris membris sit nobilius, sed quòd in eo sit ob animi magis virtualem præsentiam divinæ cujusdam intelligentiæ lux & lucis intellectualis radius. Speciosum licet caput sit, si fungum pro cerebro habeat, non meretur in subjectas corporis partes imperium. FRIDERICUS CHRISTIANUS & caput Capituli erat, sed non externo aliquo duntaxat dignitatis frontispicio conspicuum, verum de interiori & cerebri & mentis meditullio qualitatium omnium requisitarum dotibus ornatissimo abundè provisum. Columnâ fortitudinis & generositatis (quâ præ reliquis Prælati munus suum stabilit Decanus) suam apud omnes dignitatem, gravitatem & auctoritatem magis magisq; fulciebat. Hac sibi firmabat Dominorum Confratrum tributarios affectus & voluntates; ut tandem firmissima quoq; illi fuerit anchora ad morè solito fluctuantem in Episcopali Electione suffragiorum ratim portui Plettenbergio alligandam; eò quidem feliciori eventu, quòd altera illa *Directionis* Columna hanc quoq; simul magis obfirmaret, ne instar navis, quæ unâ tantum anchorâ nexa procellis jactatur ac non rarò colliditur, diu incerta atq; dubia fluctuaret.

Columna hæc *recta* erat, quia ad prudentiæ & laudabilis regiminis normam semper *directa*. Recta, quia exemplo suo dum dirigebat, regebat; non minùs fortiter quàm suaviter. Cum regere exemplo fidelissimum sit & potentissimum præcipiendi genus. Prudenter nec imperiosè tamen regens dirigebat, & sic dirigens tacito quodam imperio regebat Collegarum animos, ut non possent non admirabili consensu omnium affectiones in eum conspirare. Quod enim membrum est, quod reluctetur capiti, si munere capitis nunquam non exactè fungatur? noscebat in politia non esse arcanum majus, quàm artem regendi tegere, cum nemo prudens nisi charitate & prudentiâ amet gubernari.

Eripuerat è vivis Reverendissimum & Serenissimum Archiepiscopum, Electorem Colonensem atq; Episcopum Monasteriensem D. MAXIMILIANUM HENRICUM Bavaricæ Ducem anno æræ Christianæ supramillesimum sexcentessimum octuagesimo octavo

destinata humanæ sorti fatalitas; in cuius locum communibus summi Capituli votis alius erat surrogandus. Stabat mox à partibus nostri Præfulis virtutis & meritorum sublimitas, quæ quasi quædam est majestatis species, cui tributaria est veneratio. Præsertim quòd eam illi inesse formaliter, & non secundùm externam duntaxat apparentiam tot prævia habilitatis experimenta tot publicis occasionibus toto Decanatûs aliorumq; munerum decursu edita abundè comprobâssent. Stabat pro eo in patrum purpuratorum animis altiùs radicata devotio, quæ dum inclinabat voluntates, vota facilè dirigebat. Siquidem

**Qui charitate ipsis Dominis dominatur, & illos
Exemplo prudens dirigit, ille regit.**

Illucescebat Electioni novi Principis præfixa dies, albis notanda calculis, quæ erat vigesima octava Julij, anni prædicti. Congregantur in arcano Westphaliæ Mimigardicæ conclavi Ecclesiæ Paulinæ Optimates, mittuntur non morosâ trutinâ, sed post imploratum divini Spiritûs instinctum festinatione quâdam suffragia; colliguntur, revidentur. FRIDERICUS CHRISTIANUS admirabili totius sacri collegii harmoniâ electus comperitur Episcopus, solenni promulgatione urbi populoq; denunciatur; ad aram à purpurato Collegio, & dein post decantatum solennem gratiarum hymnum ad Episcopale palatium pro more deducitur. Quæ tum in amplissima Basilica fluctuantium, & se invicem prementium hominum votivæ acclamations? quis in urbe civium & ex omni parte Diœceseos confluentium subditorum multitudine undante plausus? quæ populi adfrementis lætitia? quæ civium & domesticorum gratulatio? vidisses renuntiatione factâ plurium vultus subitâ quasi luce illustres in gaudia dicam an in lacrymas solutos; certè utrumq; dixero, his nempe ex illis enatis. Nec mirum: universus enim populi amor erga eum jam ante sic invaluerat, ut suffragiis quidem purpurati Collegii ad Dignitatis Episcopalis apicem esset electus, sed votis

*Just. Lips.
de Paulo V.
Pontifice.*

*omnium destinatus. Rara felicitas judiciis dignitatem
possidere, antequàm insulis præferre, & in animis
omnium censerî Episcopum, nondum esse. O magna
vis virtutis! O occultum in animis præsagium!
O felicem Patriæ diem, felicitatis publicæ auspiciem, & tot in pace*

&

& faustitate dierum imò annorum parentem! Nullæ Electionem contradictiones, nullæ protestationes, nullæ ad summum Pontificem aut Imperatorem provocationes insecutæ sat secunda fuerunt omina, Eum pacis Principem futurum.

Electi Neo-Præfulis à supremo Ecclesiæ Antistite INNOCENTIO XI. petebatur confirmatio, qui non poterat Cathedrali Capitulo exprobrare id, quod GREGORIUS Pontifex Clero & Nobilibus Neapolitanis quondam exprobravit hisce verbis: *Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino, ut dicitur, simplex est; & nōstis quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solum de salute animarum, verumetiam de extrinseca subditorum utilitate & cautela sciat esse sollicitus.* Jam pridem Neo-Præfulis meritorum & capacitatis fama ad sedem Apostolicam provolârat, unde nec cunctanter literæ confirmatione, gratulatione & benedictione Apostolicâ plenæ reduces suffragia rata fecerunt. Illorum verò proprium tenorem cum mihi rescire haud licuerit, puto Romanum Pontificem hoc fere sensu, quem sequentes versus antiqui promunt, Neo-Præfulem fuisse allocutum:

Ep. 40. l. 8.

*Te Deus elegit, ut ovilia dogmate pascas,
Exemplo foveas, commoditate juves:
Te Deus elegit, ut dispensare talenta
Tradita multiplici sedulitate velis.
Te Deus elegit vas nobile, vas in honorem,
Vas speciale sibi, vas generale suis.
Suscipe præcelsos titulos meritissime Præsul,
Atq; tuum felix stella serenet iter.*

*Apud C.
Barth. adv.
l. 31. c. 16.
p. 1461.*

Augustissimi quoq; Imperatoris LEOPOLDI I. supremâ auctoritate S. R. I. Principis dignitatem, ad quam jus Monasteriensi Mitræ jam ante quinque secula accessit, haud difficulter obtinuit à priorum meritorum magnitudine sufficienter recommendatus. Atq; sic summum Ecclesiæ Paulinæ fastigium ascendit, in quo eum deinceps spectabimus, & veram Principis Christiano-Politici ideam lectorum oculis sistemus.

CO-

COLUMNA V. & VI.

Seu

Gemina Principalis
Symbolica,Nexu invicem copulata, sustinens Mitram
Episcopalem.EPIGRAPHE : *Consilio, & Constantiâ.*

FRIDERICUS CHRISTIANUS Episcopali jam infulâ redimitus, nec minùs S. R. I. Principis insignitus Dignitate, de stabilibus regiminis sui fulcris fervidas animo versabat cogitationes. Meditabatur tam ad sustinendam boni Principis Authoritatem firmas, quàm ad stabiliendam subditorum salutem inconcussas bases. Et tametsi universam Politicæ Christianæ encyclopædiam optimè edoctus non ignoraret ea, quæ ad publicam felicitatem faciunt, duas tamen Mitræ sustinendæ Columnas præ primis destinavit, quarum uni in electo sibi Symbolo inscripsit *Consilio* alteri *Constantiâ*. Quas toto principatûs sui decursu irretorto oculo sibi respiciendas præfixit. *Consilium* enim & *Constantia* duo sunt Atlantes, quibus Principis ponderosa negotiorum moles & gravissima gubernandi potestas innititur. Sunt duo Columna, quibus & Imperantis authoritas & parentis obedientia, subditorumq; tranquillitas sustentatur. *Consilium* est prudentiæ proles, & fortitudinis soboles est *Constantia*; hæc verò *Consiliorum* anima. Prudens *Consilium* agenda concipit, fortis *Constantia* in publicam lucem & ad finem producit. O felix *Consilii* & *Constantiæ* connubium, quod nobilissimam parit progeniem publicam felicitatem! Copulavit utrumq; & in Symbolo familiari, & in rerum omnium pertractationibus gloriosus Antistes, ut Geminæ huic Columnæ jure poni possit Lemma: *Non divellimur ambæ.*

Utriusq;

Utriusq; nempe divortium fieri nequit absq; Mitrae ruina. Consilium sine Constantia unica rota est, quâ nequit in felicitatis sinum provehi respublica. Constantia sine Consilio, unica ala est, quâ Princeps nequit se ad immortalitatem extollere. Conjunge verò utrumq; , jam currum habes cui tutò valeat principalium curarum moles imponi. Connecte utrumq; , jam integrum remigium habet Princeps, quo se possit supra communem mortalium sortem ad gloriæ perennitatem attollere. Provexit se utrâq; rotâ, evexit se utrâq; alâ FRIDERICUS CHRISTIANUS. Eligant alii sibi pro Symbolo *Pace & Æquitate*, ast sine Consilio non stabilitur Pax, sine Constantia non perstat Æquitas. Ponant alii regiminis sui firmamenta in *Iustitiâ & Pietate*: sine Consilio non viget illa, nec hæc perdurat sine Constantiâ. Vigilent alii *Pro Deo & Populo*, sed non sine Geminis Consilii & Constantiæ oculis, quibus & hujus prospicitur necessitati, & ad illius beneplacitum in omnibus actionibus gloriosa meta designatur. Geminam ergo hanc *Consilii & Constantiæ* Columnam Mitrae sustinendæ firmissima fulcra sapientissimè supposuit prudentissimus Antistes, ut illi pro Lemmate inscribi potuerit illud Juvenalis: *Ne collapsa ruat.*

Satyr. 8.

Spectemus eum nunc quasi etiamnum post funera vivum, insidentem Episcopali folio, duabus his Columnis suffulto, cui semper assedit Pax, astitit fortuna, se circumfudit rerum omnium felix ubertas. Non opus diu rimari causas. Non aberat acquisita rerum politicarum exquisita experientia, quâ concipiebat consilia, juxta Rom. Sapientis Aphorismum: *Qui consilium accedis, experientiam præmitte.* Non aberat Providentia, quâ ea parturiebat & generosè in lucem producebat. Comitabatur omnia ejus negotia provida circumspectio, librabat ea rerum æquitas, conficiebat mentis industria atq; celeritas; illorum difficultates amovebat fortitudo, prolixitatem frangebat constantia, cursum dirigebat prudentia. Ad CAROLI V. axiomatis ductum, *Consilii anima tarditas est, celeritas autem executionis*, maximè consideratus erat in consultando, promptus verò, subtilis & industrius in eo, quod maturè concluderat, exequendo. Utejus consiliis, in quibus nec præceps nec præpes erat, inscribi potuerit illud Delphino anchoræ implicato affixum Lemma: *Lentè festinans.*

Gen. Sec.
Diff. 7.

Dom. 7. post
Pentecost.

orat. funeb.

R. P. Nagel

p. 35.

6. 11. v. 2.

Judic. 16.

Noscebat nil magis indecorum, quàm si in Principatu deprehendatur consilii egestas, & nil miserius Principe proprii consilii penuriâ laborante, qui agendi regulas à quocunq; sibi dari patitur, & publicus indigentiae suae professor omnes eos audit, qui inopi exspectantiq; suam volunt infundere sapientiam, ut scitè loquitur personatus ille Firmianus. Cum igitur & omnis felix consiliorum conceptus & eventus à Deo dependeat; & hunc Divinae providentiae generosè commendabat, & illum à Spiritûs illuminantis gratia ferventer petebat, usitatas Ecclesiae preces frequenter in ore habens. Deus cujus providentia in sui dispositione non fallitur, te supplices exoramus, ut noxia cuncta submoveas & omnia nobis profutura concedas. Et certè petentem & in Deo confidentem prosperrimus magnarum rerum exitus nunquam destituit, ut de illo verificata sint verba Isaiae (si futurum in präteritum mutaveris) *Requievit super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae & intellectûs, Spiritus consilii & fortitudinis, Spiritus scientiae & pietatis, & replevit eum Spiritus timoris Domini.*

Et hæc spectatu digna est Consiliorum Columna: inspiciamus nunc & alteram *Constantiae*: cui debetur Epigraphe petrae inconcussae addita: *Nec unda nec aër.* Aut Lemma, quod ALPHONSUS III. Lusitaniae Rex inscripsit: *Nec moveor ventis nec terreor undis.* Illa non potest abesse ab aula aut ruet, à regno aut convellatur, à principatu aut concidet. Est enim similis illi in Philisthinorum palatio, cui tota innitebatur domus, & quâ solâ per Samsonem concussâ & subtractâ hæc *cecidiit super omnes Principes cateramq; multitudinem, quæ ibi erat.* Hanc ut in Symbolo Principatui suo supposuit, sic & re ipsâ semper inconcussam servavit Constantissimus Antistes. Cui in proposito stabili, in promissis immoto, in debito fideli, in Religione, pietate, moderatione, in utraq; fortuna, consiliis, fortitudine, & omni deniq; virtute constanti nulla unquam levitatis & inconstantiae nota potuit exprobrari. Vatiniano namq; odio habebat illam servilis animi turpissimam maculam, cordis & linguae inconstantiam, in Principe rerum publicarum pestem. Unde quod ab eo promissum erat, jam inter obtenta poterat numerari: promissum in gratiis, privilegiis, decretum in rebus equitatem spectantibus, conceptum in consiliis bonum publicum concernentibus æque sanctum fuit ac Sacramento firmatum. Ita ut nullis

nec

nec Principum quidem intercessionibus aut Magnatum comminationibus id potuerit concuti, convelli aut retractari: ceu quoq; ejus Orator funebris honorificam hujus fecit mentionem. Nempe

l. 6. p. 38.

Munera des, constans contemnit munera pectus;

Vim moveas: ridet, fulmen inane, minas.

Stetit instar Columnæ semper immobilis, de quo dici poterat:

Non comminantum fulmine territus,

Non largientum munere subritus,

Immotus instar stat Columnæ,

Quæ nec aquâ quatitur nec austro.

Constantiæ hujus radii ex omnibus ejus actionibus per integræ vitæ cursum luculenter eluxerunt, & ex reliquis Mausolæi Columnis clarissimè oculos nostros undiq; perstringent. Ad quas igitur remittimus, hoc saltem adhuc innuentes, Geminam hanc *Consilii & Constantiæ* Columnam ab ipsomet Præsule nostro esse erectam eâ quidem perfectione atq; elegantia, ut illi nil opus sit addere pro encomio, nisi Epiphonema: *Artificem commendat opus.*

COLUMNA VII.

à Friderico Christiano

Per optimam cum Reverendissimo Cathedrali
Capitulo Harmoniam & Amicitiam
prudenter ordinata.

EPIGRAPHE: *Consonat inferius supremo.*

Politia, quæ imperiis & rebus publicis feliciter administrandis ordinat fulcra, Principatui, ad cujus solium Electorum suffragia & vota duntaxat gradus sternunt, stabilem designat columnam, perpetuam hos inter & Principem electum concordiam atq; amicitiam. Ut hic illis singulari semper grati & memoris animi benevolentia addictus, & debitor veluti perpetuus maneat: ut videatur solvere id quod illis debet, & semper debere quod solvit.

Quam politices Regulam acutissimus ille Regentium instructor & Politicorum accuratissimus Saavedra Principi suo, coronæ licet hæredi, seriò & maximopere suasit observandam, quòd suavissimum atq; tutissimum, violentum quamvis, imperandi genus sit affectu imperare.

*Schwed.in.
trod. juris
publ. p. spec.
sect. 1. c. 3.
§. 7.*

Non nescivit hanc Politices lectionem Gloriosissimus Imperator FERDINANDUS III. quam paternâ sollicitudine quoq; admodum commendavit FERDINANDO IV. filio 31. Maij Anno 1653. Augustæ in Regem Rom. electo, eum post actas Electoribus gratias his verbis allocutus: *Et tu fili mi attende sis, quanta moli hu- meros supponas, proin quantopere opus habeas auxilio & Con- filio DD. Electorum, quorum propensa in nos studia grato per- omnem vitam animo complectaris, atq; ab eorum Consilio pen- dulus eos, ut par est, revereberis.* Quod ex tempore gravi & concinnâ tum ad Electores tum ad D. parentem oratione per quam modestè habitâ se observaturum promisit Rex filius. Et hæc feli- cioris gubernationis methodus Principi nostro Christiano - Politico haud incognita fuit, qui tantum abfuit, ut Princeps confirmatus à pristinâ sua erga Collegium Cathedrale humanitate & veneratione descisceret, ut etiam singulari amoris augmento eam redderet cumu- latiore; ratus quorum votis omnium erat Dominus, se & illis oportere esse amicum, ut supra omnium capita elevatus, ad omnium gratificationes se benevolo favore demitteret.

Scilicet hâc servitute stringitur Principum conditio nedum ob- ligatio, ut procerum nobiliumq; favoribus felicius gubernaculi te- monem moderentur. Cum in Principatibus Electivis id potissimum locum videatur obtinere, quod olim in Rep. Rom. in qua nil quæ- rebatur magis, quàm inter Imperatorem & Senatum, aut si fortè duo essent imperii consortes, ut aliquoties contigit, mutuus inter hos omnes amor & consensus: unde Imperator PUPIENUS pro pub- lici favoris aucupio his verbis ad milites declamâsse apud Herodianum legitur: *Neq; enim unius tantum hominis peculiaris possessio Principatus est, sed communis antiquitus totius populi Romani.* Ad amicitia hujus memoriam in ære signato jungebantur dexteræ adjectâ Epigraphe: *Charitas mutua* & in nonnullis *Fides mutua*, ut designaretur & charitatem debere esse parem, & pro concordia servanda fidem mutuam, ut quod quis suâ fide alteri pro- misit,

misit, & servet ac honestam de fide atq; mente utriusq; opinionem ambo habeant. Quæ ita sollicitè servari desiderabant, ut si quædam fortè orirentur discordiæ, illæ tacitæ essent, & quæ intelligerentur potius, quàm viderentur. Ut eleganter explicat diligentissimus rei numariæ compilator Vaillantius.

Numism. R.

Imp. p. 2. p.

314. & seq.

Verùm quæ ita speculativè in desideriis habuit Rom. Respublica, practicè impleta sunt inter Cathedrale Capitulum & FRIDERICUM CHRISTIANUM pacis Principem. Cujus humilitati inerat electrica vis amoris, ut reverentia & affectus quam Reverendissimo & Perillustri Clero exhibebat, reduplicatus in eum reflecteretur. Si ductis in tabellam lineis ad vivum exprimenda foret illius cum Synedrii Paulini Dominis conversantis effigies, pingenda esset in fronte amænitas, in superciliis benignitas, in oculis gratiæ, in ore affabilitas, in gestu modestia, in voce lenitas, in universo deniq; corpore mansueta, gravitate tamen stipata compositio. Ut adimpleverit quod in sacro codice præceptum est Regi: *Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos, neq; declinet in partem dextram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse. &c.*

Dent. c. 17.

v. 20.

Non ignorabat Antistes maximè politicus quantoperè hic Præfulis cum eminentiori Clero, Principis Ecclesiastici cum Metropolitano Capitulo consensus atq; concordia ad gubernaculi felicitatem contribueret, imò quanta ejus foret necessitas. Quod operæ quoq; pretio non indignum erit hic Symbolis adumbrare. Sol publicus ille mundi oculus siderumq; Princeps omnibus se minoribus stellis lucem atq; virtutem elargitur; ipse tamen Zodiaci siderum domos annuo circulo perambulans diversas virtutum suarum exaltationes & juxta planetarum benevolos malevolosue aspectus varias potentiae suæ modificationes vicissim sæneratur. Ut illi debeatur Epigraphe: *Et favor astrorum prodest.* Ut Principis absoluti lineamenta assequamur, solem depingendum volunt politici. Et hunc imitatus est FRIDERICUS CHRISTIANUS, sol nempe patriæ omnes benignitatis luce collustrans. Sed nec minùs Capituli Cathedralis Patres excelsa sunt patriæ astra, cum quibus concordiamoris vicissitudine mutua pacis Principi intercessit radiorum participatio.

Supremi in Microcosmi Regia moderatoris munus sibi vendicat in excelso corporis solio constitutum caput, inferiorum tamen viscerum

ministeriis juxta impositam sibi à natura necessitatem ita utens, ut nisi hæc illi laudabilis sanguinis penum sufficiant, illud è contra benignos his refundat spirituum animalium favores, planissime actum sit de vitali regimine, ita ut caput nulli membro subjectum, omnium tamen servum voluerit esse natura, ut mereatur Epigraphen: *Servio cum dominor.* Scilicet magna est imperii gloria, magna quoq; servitus. FRIDERICUS CHRISTIANUS Principis dignitate caput fuit, sed nec minus Cathedrale Capitulum cor illi erat, à quo laudabilem affectionis & devotionis sanguinem hauriebat, illiq; vicissim gratiosos reddebat favoris influxus: ut utrimq; nullus intercesserit dissensus, nulla contentio; quæ si inter Episcopum atq; Clerum Capitularem exoriatur, quantarum turbarum author sit, exemplum docet patriæ domesticum sub OTTONE Ritbergenli Comite, Monasteriensium Præsule XXXIII. ubi ob beneficii in majori Ecclesia vacantis collationem inter utrumq; & simul quoq; à DD. Capitularium parte stantes cives magni concitati sunt tumultus, ceu latius vetusti annales loquuntur.

Rob. de Fluct. utr. Cosm. Hist. tom. 1. l. 3. o. 3. Mirabilis est cœli terræq; consensus, & tam stupenda quidem harmonia, ut inter illa *Monochordum* quoddam mundanum effinixerint Philosophi, cujus inferiori parte tactâ superior symphonice resonet, & suprema etiam inferis respondeant. Quod profundissimæ scientiæ effato in tabula Smaragdina consignare voluit Hermes Trismegistus: *Quod est inferius est sicut id quod est superius, & quod est superius est sicut id quod est inferius ad perpetranda miracula rei unius.* Ubi concludit ita quidem mundum creatum esse, ut sine hac mutua rerum adaptatione non potuerit consistere. Non fallitur quisquis Perillustre Capitulum Cathedrale appellat *Monochordum*, ob eximiam quæ in illo est consonantiam; neq; fallitur, qui dixerit FRIDERICUM CHRISTIANUM expertissimum extitisse harmoniæ directorem, ut elegans Symphonia semper utrimq; resultaret: quia singulari regendi dexteritate noverat, quo partim rigore quâ lenitate Principatus sui Chordæ essent tendendæ, juxta illud Martialis:

Principis est virtus maxima nôsse suos.

Ex quibus omnibus nunc elucet, quòd Columnæ huic meritò inscribatur Lemma: *Consonat inferius supremo.* Nisi enim Columnæ

Columnæ caput basi respondeat symmetriâ, & utrumq; nexum sit stylo intermedio, non apta est ingentem molem sustinere. Nec principatus sat feliciter subsistit, nisi ejus basi simul substat Principis erga patriæ status, inprimis Ecclesiasticos, non fucatus amor, qui, ut ostendit Rom. Eloquentiæ parens, *ipse Princeps est ad conciliandam benevolentiam.* Nempe

Si bene consentit summo cum Principe clerus,
Principi hic, & patriæ convenit ille suæ.

COLUMNA VIII.

Friderici Christiani

Pietati Sacra.

EPIGRAPHE : *Ardens evexit ad æthera virtus.*

Virg. Æn. l. 6.

Pietas Regnorum firmamentum & Principatum est columen, per quam regnant Reges & Principes imperant. Heroëm recommendat fortitudo, Atlantem labor, Herculem robur, Episcopum pietas. Hæc basis est, quâ fundatur principum fortuna, quâ stabilitur subditorum felicitas. Tolle hanc unicum Columnam, & totum corruet gloriæ ædificium, tolle hanc basin, & suo destitutum fundamento labascet honoris Mausolæum. Inania sunt heroicorum facinorum pendula ex tholo trophæa, nisi hæc suspendit pietas. Fluxæ sunt omnes gloriæ pyramides, nisi eas pietas erexit.

Hujus optimè gnarus gloriosus Antistes sub primis regiminis sui auspiciis pietati in aula mox decrevit primariam stationem; quam sibi voluit esse phosphorum, ut solem orientem anteverteret, nec cum eo occidente occumberet, neq; hanc ipse dies excluderet. Cum sidus hoc sol patiatur sibi collucens juxta Lemma : *Coram micat unus.* Absint hinc ergo Machiavelli è Schola pseudo-politici, qui Principem solem esse concedunt, & tamen pietatis phosphorum volunt exclusum, pro illa hypocrisin & pro virtute simulationem supponentes.

ponentes. Nunquam splendidius emicat pietas, quam pontificali induta paludamento. Noverunt id tot laudatissimi Mimigardensium Præsules. Divus LUDGERUS, ut Episcoporum primus, sic pietate primas, GERFRIDUS, ALTFRIDUS, SCHWEDERUS, aliq; plurimi vitæ sanctitate lucentes Monasteriensium Episcopi sibi suisq; domesticam esse voluerunt pietatem. CHRISTOPHORUS BERNARDUS Princeps omnium virtutum decore insignis etiam sago vestivit pietatem, in bello Alexander, in templis David. Horum vestigia FRIDERICUS CHRISTIANUS quæ insecutus est dignitate, non deseruit pietate, nomine & re magis ipsâ verè Christianus, cui pietas esse consuevit *armatura fortium*. Cum quædam sit obligatio, quia Principum vita ad antecessorum gloriam expenditur, ut sequantur eos virtute, quibus succedunt dignitate.

Non aperiā hic privatæ pietatis scenam. Non memorabo quotidiana pietatis tributa cum reliquo Clero illi communia, singulari mentis attentione persoluta. Non recitabo ejus in rebus sacris (quousq; ultimis vitæ annis per infirmitatem licuit) frequentandis pietatem, usurpandis reverentiam, commendandis ardorem & industriam, exercendis, etiam ad suorum aliàs devotorum ferè tædium, protractam devotionem. Non relegam quotidiano templorum aditu, quàm diu pedum constabat usus, publicè signata vestigia. Hoc enim in commendationem Principis posset videri nimis exile, quamvis longè sit maximum, creditum sibi populum exemplo ducere & vivis erudire documentis. *Cum non bene privatis claudantur cancellis Principes, qui publico nascuntur. Quocunq; protendunt* *Avanc. in imperia, prorogare debent & pietatem.* Hoc igitur silentio *idea Princ.* involvi non debet, quòd gressu per arthritidem fixam planè sublatis, quibus ante ad sacra præiverat, postea instar facis cujusdam se præferri, & ad odæa indies deportari jussit; non ignorans, quòd quæ Princeps operatur pietatis pensa privatim, conferant ad meritum, *Fedro Petr. Reg. 2.* quæ publicè, faciant ad exemplum. Mihi aliquando Principem ita ad sacellum deferri conspicienti incidit Lemma à CAROLO de Lotharingia Rom. Eccl. Cardinali lampadi in hasta inversa locatæ & ardenti additum, illi inscribendum: *Lux publica Principis ingens.* Quo allusit purpuratus Pater ad morem Persarum, quibus publicum subeuntibus ignis præferebatur, ut innumerent Principem debere suis virtute prælucere. *Flexibiles enim quæcunq; in partem*

sem ducimur à Principe, atq; ut ita dicam sequaces sumus, in-
quit Plinius secundus eloquentissimus Trajani Panegyrista. Vita Prin-
cipis censura est, eaq; perpetua: ad hanc dirigimur, ad hanc
convertimur, nec tam imperio nobis opus est quam exemplo.

*In Paneg.
Trajan.*

Æternam hinc in pietatis censu merentur memoriam instituta ab
 Eo in Christi sub speciebus Eucharisticis velati & in hebdomada sancta
 in monumento sepulchrali ritu Catholico expositi honorem, diurna,
 nocturnaq; pietatis triduanæ exercitia, quæ quâ Reverendissimi,
 quâ Admodum Reverendi Cleri in Ecclesia Cathedrali præsentia, &
 singulari populi cujuscunq; conditionis numerosè affluentis devo-
 tione quot annis promoventur. Nec suppressenda silentio sollicitu-
 do, quâ per universam Diœcesim laudabiliter institutam in Salvatoris
 patibulati atq; in Cruce mortui honorem mensuram devotionem se-
 riò semper præcepit atq; recommendavit observandam. Instauratæ
 templorum ruinæ, redditus iis pristinus decor, novorum è funda-
 mento excitatio, collata tot aris vel redintegratis vel de novo ex-
 structis splendida ornamenta, sacrorum vasorum, quæ sacrilega furum
 manus hinc inde per Diœcesim è templis surripuerat, novis non mi-
 nus pretiosis facta refarcitio, aliæq; magnificæ sacris ædibus & familiis
 exhibitæ munificentia satis hinc provocarent Styli panegyrici ambi-
 tionem, nisi illis propria immortalitatis Columna deberetur, inferius
 à liberalitate erigenda.

Dixi supra pietati mox primum in aula locum à Principe nostro
 fuisse designatum, unde vulgatæ paræmiæ *exeat ex aula qui volet*
esse pius, posuit exceptionem. Talpa fuit, qui non vidit in illa vir-
 tutem præsidem, obviam ubiq; modestiam, domesticam in pene-
 tralibus devotionem, ornatam in sacello religionem. Sciebat enim
 impietatem aulicorum habere quid contagii in Principem, & si quis
 inter pravos domesticos bonus perseveret, eum excellenter bonum
 esse oportere. Nullos itaq; in aulicis laribus permisit morum cor-
 ruptores, vanitatum institores, aut quarumcunq; insolentiarum au-
 thores, ita ut nullius mali fama in vulgus unquam promanarit ex
 Aulæi licentiâ; sed potius habitanti in ea exemplari pietati atq; Re-
 ligioni ipsa nonnullorum Perillustrium Virorum, in eadem facta ad
 orthodoxam fidem conversio sit ascribenda.

Occasione hâc tacito pede præteriri non debet, Antistitis nostri
 primum in regimine annum Illustrissimi Dñi ARNOLDI MAU-
 RITII GUILIELMI Comitis Bentheimensis, ab incunabilis ad re-

Alpen. l. 6.
S. 33.

formatae doctrinae leges informati, & in diversis Academiis acatholicis confirmati (posteaquam varias regiones exteras aulasq; jam perlustrasset, & sub vexillis Regis Danorum militans cohortem duxisset) conversione ad fidem Romano-Catholicam fuisse felicem. Hic enim die Custodi Angelo solenni coram Eo in aede sacra Monasterii Bentlacensis Ordinis Crucigerorum sacris operante publicam fidei Catholicæ professionem ritu præscripto peregit, in illa deinceps constanter vivens, & demum moriens, relictis tribus Excellentissimis & Generosissimis Filiis ejusdem Religionis hæredibus & in amplissimo Comitatu, ut optamus, aliquando promotoribus amplificatoribusque. Qui ad Ecclesiam orthodoxam regressus quemadmodum CHRISTOPHORO BERNARDO (qui Comitem hunc adhuc sexennem verè paternâ sollicitudine fovit, atq; non paucos pro eo labores exantlavit) unicè in votis fuit, sic operante Excelsi dexterâ, sub Præsule nostro in actum redactus, hujus authoritati & documentis & hortamentis & exemplo & instituto, atq; singulari erga Comitem amoris magnam partem debebatur.

Colligo nunc facilè unde illa sub Ejus gubernatione quâ publica quâ domestica felicitas, unde bonorum ubertas, scilicet ex arca & ærario pietatis, nisi in Principe falsum sit, quod dixit Princeps veritatis: *Quærite primùm regnum cælorum &c.* Iisdem certè limitibus clauditur felicitas, quibus pietatis & Religionis termini extenduntur. Improbis Princeps rariùs habet fortunam sibi perpetuò vectigalem. Sola & unica pietas est, quæ hanc reddit apodem ne aufugiat, implumem ne avolet. Ab hac tributarium censum colligit Religio, & dum illa cæteris moralibus virtutibus sæpè imperat, hanc solam agnoscit Dominam.

Alp. l. 10.
S. 43. n. 16.

Columna hæc jam satis suo quidem fulget ornatu; suspendenda tamen adhuc est in Symbolum prope eam ex tholo navis aurea cum Epigraphe: *Ad portum onerata redux.* CHRISTOPHORUS BERNARDUS navim affabrè ex argento elaboratam in Basilica Paulina ejusq; Sacello Divi Maximi jussit esse è fornice pendulam, ad memoriam onerariæ istius, quam in littore Frisico Monasteriensis olim miles interceperat. Hæc verò aurea erit immortalitati pietatis, devotionis, atq; Religionis FRIDERICI CHRISTIANI symbolicè sacrata, quam ad paralellismum istius Salomonice quot annis ex Ophir reducis auro, gemmis, lignisq; pretiosis-

tiolissimis instructam fuisse demonstrobo. Spero, si potiora oculo curioso revideamus, id lectori, cui virtus cordi est, non fore ingratum.

Sapientissimus Regum Magnificam Classiem in Regionem Ophiram mittebat, ut nobilissimum istius provinciae aurum aliasq; pretiosas merces ad templi Deo construendi ornatum necessarias adveheret. Præsul noster jam juventutis oras in hoc mundi oceano vitæ suæ naviculâ feliciter prætervexerat, quam in remotiorem quoq; senectutis regionem jam dirigere incipiebat, in qua pretiosas quascunq; Principe dignas virtutum merces pro templo Dei vivi & *Spiritus sancti* domicilio in anima sua exstructo amplius ampliusq; exornando colligere, & secum aliquando ad felicem æternitatis portum convehere sedulò laborabat. Reg. l. 3. c. 10. 1. Corinth. 6.

Navis Salomonis vehebat aurum Ophirizum, quod omnia auri genera puritate, perfectione atq; fulgore præcellens, rerum omnium est constantissimum, quippe quod nec consumit ignis, nec corrumpit terra, neq; aqua dissolvit, suâ constantiâ verum æternitatis symbolum. In sensu Mystico tale aurum erat constans Christiani nostri Antistitis erga Deum amor, eo perfectionis gradu exaltatus, ut nullo rerum creatarum elemento aut minui aut alterari aut corrumpi potuerit. Aurum (quod Physicorum est postulatum) ex tribus constat principiis, sale, sulphure atq; mercurio, admodum fixis, exactissimâ proportionem ac unione indissolubile auri corpus constituentibus. Ex totidem quoq; principiis morale hoc aurum componebatur. Eminabat in Præsule sal sapientiæ, quippe, & illi dictum erat: *Vos estis sal terræ*. Erat quoq; illius sermo semper in gratia sale conditus. Ardebat in eo sulphur Christianæ charitatis tot illustribus per totam vitam misericordiæ operibus accensæ & sustentatæ. Non deerat mercurius fixissimus, constantiæ illi symbolicae atq; realis genuinus typus; quo Dei proximiq; amor indissolubili nexu colligabatur, ut ascriptum auro Lemma mereretur: *Uni nil deperit*. 4. ad Coloss. Plin. l. 33. c. 3. Epist. ad Maced.

Aureo huic amori non alia erat meta nisi illa, quam statuit magnus Præsul Hipponensis: *In hac vitâ virtus non est nisi diligere quod diligendum est. Id diligere prudentia est. Nullis inde averti molestiis fortitudo est; nullis illecebris, temperantia est; nullâ superbiâ, justitia est*. Materiale tamen aurum quoq; nunquam deficiebat, quo familiis quâ religiosis quâ secularibus, etiam majoris conditionis, occultâ indigentia pressis largiter succurrit. Quod in Vir-

gines necessariis ad statum Religiosi susceptionem mediis destitutas magnâ liberalitate promptè effudit. Quo tot Orphanorum viduarumq; lacrymas absterfit. Ut eo vix, præter omnium spem, vitâ functo in pluribus familiis lamentationes, planctus, ejulatus ad ipsam usq; impatientiam de Principe tam benigno, de patre suo nutritio tam liberali amisso fuerint auditæ. Poterat namq; de eo verè dici:

*Nunquam divitias nigrantibus intulit umbris,
Nec tenebris damnavit opes.
Principis illa manus fluvios superavit iberos,
Aurea dona vomens.*

Regis Israëliti Navis ex Indis asportabat varii generis lapides pretiosos ad construendum ex iis *Rationale*, quod erat pectorale scutum pro Sacerdotibus, constans duodecim gemmis, totidem tribubus Israël respondentibus. Cui inscriptum erat: *Urim*,

König. Reg.
min. gen. &
spec. sect. 2.
d. gemm.

Tummim, id est *Doctrina & Veritas*. Quatuor isti gemmarum ordines tum virtutes Cardinales, inter quas principatum tenet prudentia, tum theologicas, tum morales designabant. Laudatissimus Præsul noster Navis mystica, exquisitis quoq; gemmis dives fidei veræ carbunculum, invictum constantiæ adamantem, inviolatum castitatis saphyrum, viridescentem spei smaragdum, aliosq; preciosos virtutum lapides continebat, ex quibus Rationale boni exempli, pro Sacerdotibus alioq; tam Perillustri quàm Reverendo Clero conficiebat, cui competebat Epigraphe: *Docet, instruit, ornat*. Principis namq; virtus tria habet insignia, inquit

L. 2. Polit.
c. 3. §. 1.

R. P. Conzenus, & plurimis prodest, & conspectissima est, & exemplo, non facto duntaxat Remp. instruit, conservat, corrigit. Cedit hoc in maximam laudem glorioso Antistiti, quod nunquam à virtute recesserit, multò minùs pravo exemplo, potentissimo præcipiendi genere, aut Clero aut patriæ subditis præiverit, cum sciret plus exemplo nocere Principem quàm peccato, & periculosissimè delinquere magnates, quorum scelera in aliorum ruinas nascuntur.

Quæ porro ejus industria, quæ sollicitudo fuerit, ut doceretur instrueretur, ornaretur Clerus, tot vivi loquuntur hodie in paræciis animarum Curatores. Qui ad rigorosi prius examinis bilancem & velut ad tribunal Rhadamanti (sit verbo venia, rigorem indico) trutinatâ virtute atq; eruditione titulo ejus mensæ sacris initiati ordinibus,

dinibus, aliis animarum moderatoribus primùm adjuncti sunt coo-
 peratores, ut se redderent magis idoneos, beneficiis demum curatis
 & parochiis admoti. Non enim poterat Sacerdotes rudes & indoctos
 intueri, non vitæ dissolutæ tolerare. Cum Eruditio sit felicitatis Ec-
 clesiasticæ nervus & pignus venerandæ in Clero authoritatis, probitas
 autem ararum fulcrum & Religionis columen. Et quid deficiente
 publico Seminario ad promovendum Dei cultum, ad amplificandum
 pietatis censum, ad nundinandas animas poterat excogitari exquisi-
 tius, quàm laudabile illud à CHRISTOPHORO BERNARDO *Alp. l. 10.*
 sancitum decretum, & consuetudo in hanc Diœcesin introducta, *S. 39.*
 ne quis Parochus creetur, qui non priùs alteri Curioni subserviando
 se fecerit idoneum; quid verò ad eum finem expeditius inveniri,
 quàm juvenes studiosos à natura dotibus, moribus, & eruditione
 commendatos mensæ titulo sacris initiari ordinibus, sicq; indigen-
 tium hinc inde Paræciarum levamento opportunos destinari adjutores?
 Cum sic satisfiat sacrorum Canonum intentioni, qui volunt nemi- *Dist. 24 c. 2.*
 nem sine legitimo examine ad Clerum, ad sacras parochiarum curas,
 ad exomologeseos ministeria, & non nisi periculo experimentove *C. ibid. 5. &*
 de literis, eruditione, vitâ, moribus diligenter sumptò per con- *Conc. Me-*
 cursum ad beneficia Ecclesiastica esse admittendum. Quod dum *diolan. 5.*
 præsertim in Curatis, exactissimè observari voluit Zelosus Antistes, *Conz. l. 6.*
 sciens esse sanguinem animarum in manibus Collatorum; hinc fa- *Polit. c. 12.*
 ctum est, quod tam eximiis viris eruditione & virtute conspicuis modò *C. 13.*
 superbiant Diœcesanæ parœciæ, qui omnes per templum virtutis
 & eruditionis ad templa ipsa, Cathedras atq; aras progressi sunt, nunc
 expertissimi animarum Rectores. Idem summis elogiis in PHI-
 LIPPO II. Rege Catholico extollunt annales, quem referunt de ex-
 cellentibus & pereximiis in statu Ecclesiastico viris fuisse provisum,
 eò quòd singulariter intenderit oculum eligendis adolescentiæ sur-
 culis ad nullum vitii latus inclinantibus, sed ductu virtutis rectâ
 excrecentibus, qui aliquando transplantati in arbores Ecclesiæ fru-
 giferas possent adolescere. Et hic quoq; zelus in nostro Præsule erat
 relatu dignus: quod verè est Clerum docere, instruere, atq; ornare.
 Redeo nunc ad navem.

Regia classis portabat quoq; ligna pretiosissima, multa *l. c. v. 11,*
nimis. Sacer quidem codex sola memorat ligna Thyina; pro-
 babile tamen est inter illa quoq; non postremas tenuisse Xiloaloe aliàs
 lignum Paradisi appellatum; quale quoq; in navi hâc mystica inve-

nimus. Lignum hoc peramarum est, sed durum & incorruptibile, ideoq; alia à corruptione præservans, elegans mortificationis Christianæ Symbolum. Quæ licet plena sit amaritie, mortales tamen mortificando reddit immortales. FRIDERICUS CHRISTIANUS, quia in vita sæpè mortuus & in corpore tot exquisitissimis doloribus est mortificatus priusquam moreretur, per mortem ipsam redditus immortalis, nunc ipsemet constitutus est nunquam emarcescens Paradisi lignum coram throno Altissimi, ceu omnibus piis est indubitatum.

Possem hîc fusè alias non minùs pretiosas pietatis merces in hâc Navi Fridericianâ ostentare. Possem deducere illius voluntatem Divinæ semper conformem extitisse veluti quandam in pixide nautica acum magneticam semper versùs stellam polarem conversam cum Lemmate : *Hanc respicit unam*. Possem recensere vela hujus navis nunc per circumspersionem fuisse retracta, ut promeruerit Epigraphen : *Hinc sibi parta quies* ; Nunc per prudentiam expansa, ut sibi posuerit Lemma : *Cauta per cautes*. Possem proponere assidentem clavo sapientiam piissimum Præsulem per periculosos oceani mundani fluctus ad felicissimæ æternitatis portum provehentem : verùm ne Ecclesiastes videar, cum molior adumbrare Principem politicum, ad alias Columnas progredior.

COLUMNÆ IX.

A Gravitate & Autoritate stabilita.

In qua erigitur

Friderici Christiani

ad vivum Symbolicis Virtutum lineamentis
effigiata statua.

EPIGRAPHE : *Hæc Principe digna.*

Hîc tua post mortem Princeps monstratur imago,
Cujus fama orbem, mens colit alta polum.

Suspens-

Suspenduntur in Magnatum & Virorum illustrium atriis atq; palatiis proavorum imagines, ceu quædam virtutum ideæ posteris inspiciendæ. Eriguntur in Mausolæorum cippis ad vivum exsculptæ Principum statuæ, vel in tabula depicti vultus, ut in iis miretur singularem virtutis speciem posteritas, quia juvat etiam magnorum spirituum novisse habitacula. Imago ISABELLÆ Borbonicæ Hispanorum Reginae vivis coloribus delineatæ in erecto funebri pegmate publicè ad spectaculum & virtutum incitamentum erigebatur. Scilicet Heroës atq; Heroïnæ donec vivunt veluti ardentes gloriæ faces sunt, exemplo cunctis prælucentes, quarum lumen etiam extinctâ licet per mortem vitali luce manet superstes, quod ne quidem post occasum posteros illustrare desinit.

Si ab hoc Mausolæo abesset Gloriosi Antistitis nostri statua, in eâq; expressus ille vultus, quem summæ infimæq; conditionis venerabantur, deficeret honorum prima, dignitatum summa, gloriarum maxima facies; nisi hanc à sepulchri umbris vindicatam in excelsiori columna sisterem omni deinceps ævo spectabilem, ut ejus ad vivum repræsentatâ effigie vivacior quoq; virtutum imago nobis occurrat, & delineatâ corporali specie, principali majestate decorâ, sublimis ille spiritus, qui hanc olim intrârat habitator, ad memoriam revocetur. Verum quem huic statuæ addam modum? an stantis an sedentis figuram? stationem exigit constans ille vigor animi, quo semper stetit imperterritus. Hanc poscit egregia illa, imò vel Regia in juvenilibus annis corporis statura. Sedentis speciem urget debita illi jam post peractos labores quies, & illa approximante senio debilitatis à statu perpetim invaletudinario pedibus innitendi impotentia, quæ per sex annos regiminis ultimos constanter sedere coëgit optimum Præfulem. Quam igitur in ejus statuâ repræsentabo figuram? Decisum est: efformabo & oculis proponam sedentem; ut ejus animum juxta Pythagoræ Symbolum exprimam ad quietem & pietatem maximè compositum. Sedentem, sed quasi in speculâ, ut suorum necessitat. prospiciat: sedentem, sed quasi ad clavum, ne patriæ navis ad ullas procellas allidatur: sedentem, non quòd sub ætatis declivium duntaxat gravaret arthriti, sed quòd per octodecim annos gravis illa curarum moles & in Principe laboriosissimo indefessus regiminis labor de corporis viribus non parum detraxisset.

Vos qui etiamnum vivitis, & toties totiesq; gloriosum Principem

pem conspexistis, ejusdem ideam vobis vivaciorem formare potestis, quàm ego valeam rudiori calamo adumbrare. Ut tamen, quem oculis libitina eripuit, posterorum animis maneat insculptus, ejus simulacrum hìc erigam. Cernitur augusta corporis magnitudo atq; habitus, qui vel Regem nedum Principem decuisset, quibuscunq; signaturis sufficienter edocens, quis illius fuerit incola spiritus; cum natura ipsa magnis mentibus domicilia corporum digna metetur. Spectatur spaciøsæ frontis magnarum capacis curarum tenor æquabilis: Constantiæ hic fuit index. (Ego statuam describo, tu Principem vivum eâ corporis habitudine à naturâ dotatum fuisse intellige) Vivaci & amabili luce micant oculi: internas hi prodebant clementiæ scintillas. Supercilia non erigit fastus: hæc nec depressa nec elata tenebat animi fortitudo. Mitratum caput eminet: hoc magnæ in magno principatu molis fuit atlas. Amplum & explicatum est pectus: magna in eo habitavit anima. Lati & ampli sunt humeri: ingens in regimine laborum onus sustinuerunt. Manus sunt largæ & extensæ: aperuit eas effusa liberalitas. Si Annæus Seneca ævo nostro vixisset, dicerem sanè eum FRIDERICUM CHRISTIANUM conspexisse atque accuratissimè observasse, quò sub illius exactissimè delineatâ imagine clementiæ, prudentiæ, modestiæ, moderationis, humanitatis, atq; omnis virtutis speciem humanis oculis subjiceret. Hanc ferè propriis ejusdem Philosophi verbis hìc repetere jubet ad vivum facta Principis nostri expressio.

Epist. 115. Si nobis animum boni viri (ego dico FRIDERICI CHRISTIANI) licuisset inspicere, ô quam pulchram faciem, quàm sanctam, quàm ex magnifico placidoq; fulgentem vidissemus, hinc justitiâ, illinc fortitudine, hinc temperantiâ, prudentiâq; lucetibus! Præter has frugalitas, & continentia, & tolerantia, comitasq; & (quis credat) in homine rarum humanitas bonum splendorem illi suum affundebant. Tum providentia, tum elegantia, & ex istis Magnanimitas eminentissima quantum Dii boni decoris

coris illi, quantum ponderis gravitatisq; addebant? quanta erat cum gratia authoritas? nemo illum amabilem quin non simul venerabilem dicebat. Si quis videbat hanc faciem altiore fulgentioremq; , quàm cerni inter humana ordinariè consuevit, nonne velut Numinis occursum obstupescere resistebat, & ut fas sit vidisse, tacitus precabatur? Tum advocante ipsum vultus benignitate prædictus adorabat ac supplicabat; & diu contemplatus multum extantem supraq; mensuram solitorum inter nos adspici elatam, oculis miti quidem sed nihilominus vivido igni flagrantibus, tum demum illam Virgilii vocem verens atq; attonitus emittebat.

O quem te memorem Princeps, namq; haud tibi vultus Mortalis, nec vox hominem sonat.

Sis felix, nostrumq; leves quemcunque laborem.

Quid verius, quid nitidius dici, aut quàm majori sermonis elegantia tum externus corporis decor, tum internus mentis ornatus in Præsule nostro ad vivum exprimi poterat? Scimus enim sub illius corporis sipario latuisse mentem verè moderatricem, verè sui imperatricem; latuisse intellectum divinæ humanæq; sapientiae luce perfusum; latuisse voluntatem omnis virtutis exercitio assuetam. Hæc omnia quanta in FRIDERICO CHRISTIANO fuerint, novisti tu Westphaliæ Metropolis, quæ ejus vidisti, dum adhuc magni Paulinæ Collega esset & quoq; dum munere Decanali fungeretur, susceptos in omni arena pieratis & sapientiae labores. Vidisti tu ascendentem ad sublime Episcopalis dignitatis solium. Audivisti festivas & votivas illi à summis infimisq; factas acclamationes & gratulationes. Vidisti per ejus humeros toties defluentes tæniæ, quando ipse vel ad aras solennibus sacris operaretur, vel juniores in fide athletas Chrismate sacro obfirmaret. Vidisti toties vultu amabili & auribus

patientissimis audire supplicum preces. Audivisti grata responsa
verbis humanitatem spirantibus. Audivisti tot eluctatas per ejus
gratiam & munificentiam ex miseriarum cumulo viduas, tot sub-
levatos pupillos tutelâ destitutos, tot citatâ æquitate definitas causas.
Vidisti in juventute alacriter incedentem, vidisti deniq; in senio,
licet pedum usu destitutum, non indecorum gloriæ pulverem inde-
fesso mentis curriculo colligentem, horum tu omnium testis es,
qui Celsissimo ejus præclare gestorum theatro ipsamet spectatrix ad-
fuiſti. Nunc etiam hæc spectet & noverit posteritas, tuo testimonio
me vera scripsisse, atq; perfecti Principis imaginem hîc proposuisse,
cui subscribo:

Sic oculos sic ora tulit, populoq; sibiq;
Jura ferens Præsul, rector & ipse sui.

COLUMNNA X.

Per

Friderici Christiani

Prudentiam & Providentiam disposita.

EPIGRAPHE: *Thronus ejus in columna nubis.*

Ecol. 44. 7.

EXcelsior cæteris virtutibus cardinalibus est prudentia, cujus
thronus est in columna nubis. Prudentia principatûs non
tantum columna est, sed & perpendiculum, sine quo reliquæ
honorum columnæ non nisi ad ruinam eriguntur: ubi enim
non est gubernator prudens, populus corruet: salus autem ubi

Prov. c.11. multa consilia. Providentia prudentiæ caput est, ut si hæc est Co-
lumnæ basis, illa verè sit apex, quo Princeps quasi in sublime elatus
& futura prospicit & præsentia ad futurorum exigentiam disponit.
Quocirca sapienter Rom. Resp. Trajani prudentiæ & providentiæ inter
alia columnam, quæ firmitatem designat, in Numis percussis symbolicè
consecrâvit, & Antonini singulari prudentiæ, quâ ordinabat præsentia,
respiciebat præterita, providebat futura, Deum terminum instar
columnæ unius pedis fulcro nixum pro Symbolo dicavit.

*Angelone
in Trajan.
n.38. & An-
tonin.*

Ego

Ego quoq; FRIDERICI CHRISTIANI prudentiæ immortalitati erigo columnam & simul accendo *lumen perpetuum*, antiquis etiam Mausoleis atq; Sepulchris familiare. Obscurâ enim ingloriæ nocte hæc obtenebrescent, nisi æternam nomini lucem accendat sapientia. Horrenda quædam umbra, ut Mercurius Trismegistus loquitur, primordiale chaos in mundi creatione obsidebat, quam sacer Colmologus scitè appellat *tenebras super faciem abyssi*. *in Pimand. Gen. I. v. 2.* Verumtamen ad jussu illius, cujus Spiritus ferebatur super aquas, incepit lucis quidam radius ex ipso veluti caliginosæ abyssi centro exsplendescere, & sui ad peripheriam expansione omnem universi ambitum illustrare.

Primævam hanc lucem Præsulis nostri prudentiæ facio Symbolicam cum Epigraphe: *Eluxit in umbris*. Acquisita maximo hominis infortunio per protoplasti prævaricationem boni & mali scientia tam multiplices introduxit errandi necessitates, tam miserandas intellectui affudit tenebras, ut vel sole meridiano lucente mera sit in rebus præsentibus cognoscendis, in futuris providendis, & juxta harum illarumq; combinationes formandis consiliis caligo, & nisi lux quædam subtrata in rebus abyssum illuminet, omnia maneant nocte obscuriora. Lux hæc nulla alia est quàm intellectualis ex dono naturæ, quàm supernaturalis ex lumine gratiæ, quâ lumen sapientiæ accenditur.

Obtigerat hæc singulari cæli favore FRIDERICO CHRISTIANO, quæ illum semper in rebus agendis præcessit, & in negotiis belli & pacis comitata est, ceu in obscuris lux cujusdam sideris empyrei, in difficultatum oceano cynosura, in dubiis radius, fax in consiliis, ceu deniq; lucida in tenebrosa rerum futurarum nocte & in periculorum littore pharos. Hujus directione in turbulento illo belli Germano-Gallici pelago circumquaq; ad Rhenum vicinosq; tractus inundante, inter & patriæ imminentes procellas, ad nullos offensionis scopulos allisit, sibi apud summum Imperatorem gratiam, apud imperii Ordines favorem, apud vicinos Principes amicitiam, Diæcesi pacem atq; tranquillitatem conservavit. Magnum erat perspicientiæ solertiæq; , ut illam appellat sapientiæ politicæ Magister, *l. I. de Offic.* specimen, laxare ita & retrahere opportuno tempore amicitiae vela, ne inde aut in se aut subditos periculorum aliqua tempestas ingrueret. Nempe *tempus & responsionem cor sapientis intelligit*, *Eccles. c. 8.*

omni negotio tempus est & opportunitas : & multa hominis afflictio, qui ignorat praterita & futura nullo scire potest nuntio. Rara sub prudenti Principe erat subditorum felicitas, ubi proximus circumquaq; ferè ardebat bello Ucalegon, patrios lares ab omni martis incendio mansisse intactos; Salamandram dixisses, cui Epigraphe: *Medio non ardet in igne.* Quod si Romanorum more præclarum hoc facinus ære signato posteritati transcribendum foret, ex arte Symbolicâ ponerem serpentem oleæ ramis implexum sub Mitra, cum inscriptione, *Principis prudentiæ & paci :* Serpens enim prudentiæ, olea pacis, mitra Episcopi est hieroglyphicum.

Saavedr.
Symb. Pol.
§ 1.

Videamus nunc quæ in consultationibus atq; consiliis ejus extiterit prudentia. Tametsi plures habere potuisset rerum suarum ministros, paucis tamen duntaxat bonæ fidei & conscientiæ viris confidit, quod inter arcana Principum non est postremum. Videbat per Consiliarios atq; Ministros, sed tantum quasi per perspicillia, quibus Lemma: *Non ipsa sed per ipsa.* Hæc suis oculis applicabat, noscens omnia sine consilio aliorum concludere temeritatis esse, omnia ex aliorum arbitrio inconsideratæ servitutis. Consiliarii quidem principum oculi sunt, sed infelices hos pronuntiavit FERDINANDUS Rex Catholicus, si per eos duntaxat videre cogantur. Vidit Præsul noster, sed non minus oculis propriis quàm alienis. Vidit his, quia nil detrahit Principis prudentiæ, an ipse vel consilium conceperit, vel ab aliis datum susceperit, modò conferat ad salutem Reip. Vidit & suis: ne magis consultator, quàm Princeps videretur. Cum ipse sagaciter, exasciatoq; judicio emolumenta, detrimenta & discrimina rerum nosset dispicere. Nec in consiliis tantum, sed & in omnibus actionibus per universum regiminis decursum eâ emicuit prudentiâ, ut quod Vell. Paterculus de Publ. Scipione Emilio dixit, verè de eo possit pronuntiari: *Vir togæ dotibus eminentissimus seculi sui, qui nihil in vita nisi laudandum aut fecit aut dixit aut sensit. Imò vir in tantum laudandus, quantum virtus intelligi potest.*

l. 1. & 10.
Hist.

Apage hinc igitur Reip. Florentinæ Secretarie, qui prudentiam Principis in eo collocas, ut virtutem quidem præferat, non autem fugiat

fugiat vitia, sed eorum tantum infamiam; nec etiam in hanc non
 incurrere multum laboret, si hæc ad suam utilitatem & incolumitatem
 sint reditura. Detestandam hanc Cacopolitiam nescivit Princeps
 noster, qui esse talis voluit qualis videri. Maledictum tuum dogma
 est Pseudo-Politice: *Necessarium est Principi, ut præceptum ha-* *in Princ.*
beat (si se saluum velit) quâ ratione possit esse non bonus, idq; *c. 5.*
rei necessitate in suum convertat vel non convertat usum. FRI-
 DERICUS CHRISTIANUS Christianè Politicus, & verâ pru-
 dens sapientiâ, quæ de Patre luminum descendit, virtutem quam
 fronte prætulit, & factis exercuit, & corde coluit. Ut potuerit di-
 cere cum Vate Regio: *Non proponebam ante oculos meos rem* *Psalms. 100.*
iniustam: facientes pravaricationes odivi: non adhesit mihi
sor pravam: declinantem à me malignum non cognoscebam. &c.

Jure igitur Antistitis nostri prudentiæ lumen perpetuum accen-
 do & ad hanc Columnam suspendo, cum piè votivo Lemmate, *Et*
lux æternum luceat ei. Nunquam illius lucernæ defuit oleum
 prudentiæ, quâ in obscura rerum ad regiminis faustitatem pertinen-
 tium discernendarum nocte acutissimè cerneret. Nunquam defuit
 pietatis exemplare lumen, cui, quæ laternæ inscribitur, competebas
 Epigraphe *Lux intus & extra.* Luxit in mundo vivus, lucet
 etiamnum mortuus, & vel in ipsis ejus cineribus superstites restant
 virtutum scintillæ, quibus ad gloriosam æmulationem Præfulum po-
 steritas accendatur.

COLUMNA XI.

Friderico Christiano

Per Ministros summè idoneos providè
 electos erecta.

EPIGRAPHE: *Hac quòq; stat regimen.*

Est Princeps Atlas, tamen est quòq; firma columna
 Fida ministeriis consiliisq; cohors.

Ita est. Cum Reges & Principes innumeris curis atq; negotiis
 publicis

tom. 2. des
œuvr. du su-
blim. dans
le mœurs. p.
495.

publicis distenti, regiminisq; molem humeris suis sustinentes simul Principis & Judicis, Præsulis & Prætoris partes implere, soli q; totum imperii onus portare nequeant, meritò, ut hoc cum aliis partiantur, ministros, quorum fidei & inculpatae in judicando sinceritati, experientiae & prudentiae justitiae munus concedant, eligere coguntur. In qua electione quanta in Principe sagacitas atq; providentia requiratur, multis exaggerant Politiae Doctores: cum Virorum simpliciter optimorum electio sit difficillima, & per simulationem probitatis nequissimus quisq; non rarò gubernaculis adrepat. Quod si igitur in quopiam Imperante ea sit dexteritas & sapientia, ut rerum essentias & apparentias sagaci mentis oculo noverit discernere, ministrorumq; distinguere merita, ne eum fallant excelsa frontispicia, quibus aliquando nil splendidi in penetralibus, ne pulchra capita saepius cerebro vacua, ne grandes phantasiâ, quibus plerumq; in judicio magna est penuria, si inquam has quæ sunt in animis & moribus hominum, simulationum technas solerter sciat detegere, næ is magnam Principis perfectionem obtinuisse à Politicis censetur. Quæ non paucis Imperantium panegyristis copiosi suppeditavit elogii materiam. Unicum moderni Galliarum Regis hic pro exemplo sufficiet, à R. P. Rapino Jesu Socio in lingua illi vernacula propositum, cujus verba propria ob styli elegantiam retinebimus: *Il a un discernement si exquis pour le vrai mérite, qu'il n'échape jamais à sa pénétration; & qu'il connoist encore mieux le fond de l'ame de ses Courtisans, que leurs visages. Il sçait leurs bonnes & leurs mauvaises qualitez, qu'ils ne sçavent pas eux-mêmes: & il n'est pas moins formidable à ses ennemis par la terreur de son nom, qu'il l'est à ceux qui sont autour de sa personne par le jugement secret qu'il en fait. Toujours trop éclairé pour se laisser jamais surprendre, & détrompé qu'il est de fausseté des flatteurs, à qui tous les Grands se laissent séduire: il sçait mieux que personne ouvrir les yeux aux défauts de ses Courtisans, pour se tenir toujours sur ses gardes parmi tant de dangers. &c. &c.*

Injurius certè forem beatis Præsulis nostri manibus, si & hanc laudis promeritæ partem illi persolvere negligerem, quam ultro concessit Galliarum Legatus Illustris Fritzmannus, ante bellum præsens Germano-Gallicum Monasterii Westphaliae aliquo tempore commoratus, qui non semel auditus fuit dicere: Sibi videri vix quempiam Rege suo Christianissimo & FRIDERICO CHRISTIANO
Mona-

Monasteriensium Principe exquisitiora ad imperandum aut possidere aut applicare talenta. Erat pro eâ, quâ pollebat prudentiâ, & in distinguendis personis sagaci solertiâ, æquus meritorum æstimator, moralem hominis gravitatem prius exactè ponderans, quàm expediendis majoris momenti negotiis admovent. Noscebat, ut instrumenta exquisita habilem reddunt artificem, sic Principis gloriam à Ministrorum excellentia dependere; cum omnis negotii successus, vel honor vel vituperium, in causam Principalem redundet, atq; Ministrorum tam errata quàm bene gesta regnantibus imputentur. Quâ quidem prudenti circumspectione hanc adeptus est felicitatem, ut suis consiliis, commissionibus, legationibus, aliisq; quâ Ecclesiastici quâ Politici statûs officiis viros maturitate graves, prudentiâ veteranos, pietate & amore erga patriam & Principem fervidos, eruditione illustres, judicio acres, & in negotiorum pertractatione expeditos summâ cum laude & prospero rerum eventû præfecerit. Quod cum evidentiori argumento confirmari nequeat, quàm aliquot Illustrium à Ministeriis Virorum, quâ inter mortuos nunc, quâ vivos adhuc degentium honorificâ inductione, paucorum saltem nomina recensebo. Quæ nemo nisi livori addictus posteritati, cui horum memoria erit gratissima, invidet. Quibus quod adjunctum est (modestum tamen atq; valde accisum) elogium non servili assentationi, aut favoris popularisq; auræ, stultæ ambitionis præmii, aucupio, sed meritorum exigentiæ syncerus Lector attribuet. Cum & scriptorum tam Veterum quàm Neotericorum primates, qui vitas aut præclara gesta Magnatum literis consignârunt, suis monumentis ministrorum de patria bene meritorum nomina intertexere non omiserint, eò quòd horum commemoratio potissimùm in ipsam Principis laudem recidat.

Mamertinus orator in Maximiani Imperatoris Genethliaco singularis encomii ansam arripit ex eo, quòd inter hunc & ejus germanum Fratrem fortunâ licet & dignitate disparem æqualis fuerit voluntas, & sub indiviso animo divisum veluti imperium. Cui quidem fratrum concordia satis pro dignitate commendandæ vix sibi verba suppeteret fatetur, hoc saltem addens, inter eos omnia tam facili fuisse æquanimitate communia, quantum sibi gaudent esse communem oculi diem. Si eundem amorem animorumq; unionem inter Principem nostrum ejusq; germanum Fratrem Reverendissimum atq; Perillustrem Dominum D. FERDINANDUM L. B. de PLET-
TENBERG, Ecclesiarum Cathedralium Monasteriensis & Pader-
bor-

*Pai. Reg.
Eloq. Exer.
8. p. 665.*

bornensis respectivè Præpositum atq; Decanum, interruptâ nunquam harmoniâ perpetim viguisse dixerò, jam ipsa quoq; laus Præsulis undiquaq; ex se sufficienter clara cognatæ lucis accessione evadit illustrior. Patescit enim inde Eum supercilium fastuosum, quod nunquam habuit, nec cum Mitra induisse, nec cum paludamenti Pontificii indumento fraternos exuisse amores, id quod *Pietatis miraculum* appellare licet cum Eloquentiæ proceribus. Electus & confirmatus Princeps non desit esse Frater, sed & Frater Præpositus in Fratre non amisit debitam Principi reverentiam. Germanus hic Principis Frater (hoc titulo jam dixi omnia) & rerum politicarum scientiâ verè Princeps, & qui talis dignitate esset, splendido virtutum omnium apparatu dudum promeritus, infulis nempe dignissimus, quemadmodum Fratris sui Principis ocellus ita primarius quoq; erat in consiliis oculus, & patriæ negotiorum in gravissimis legationibus administer. Intimior hic, & præ cæteris meritò regiminis arcanorum conscius rerum principalium arbiter se habebat per modum nervi optici, quo mediante Principi, ceu primo sensorio, rerum publicarum species offeruntur & repræsentantur. Hic si juxta symbolistas politicos regimen est horologium, prima erat & maxima in principali automato rota, quæ summo movetur in silentio, tamen ex illa dependeat magna pars motûs: quem tamen sibi haud arrogat, sed cursus suos peragit juxta impressum ab elatere motum teste Epigraphe:

Hic redditur uni. Hic erat Hercules, qui Fratri tam onerosi principatûs Atlanti humeros fideliter supponebat, ut verificatum sic illud sapientis: *Frater qui adjuvatur à Fratre quasi civitas firma*; & in veritate antiqui hi versus repeti potuerint:

*Proverb. 18.
v. 19.*

*Germani verè Fratres, quos corpore solo
Esse duos eadem mens probat, unus amor.
Miramur geminos unum. Duo corpore, mente
Unum. Dividui corpore, mente pares.*

Felix Magni Theodosii regimen nulli alii causæ ascribunt Politici, quàm quòd officia probis Ministris, aulam Virtuosis Consiliariis, Ecclesiam laudabilis vitæ Prælati singulari providentiâ muniverit. Idem de providissimo Præsule nostro dum assero, nullum veritati fucum facio. Non texo eorum, qui statui sacro præfixi viri omni exceptione majores extiterunt, prolixas laudes, cum eorum nomina & merita in recenti omnium memoriâ versentur, etiam me

tacente

tacente ad posteritatem glorioſe tranſitura. Decrevi namq; Mini-
ſtros & Conſiliarios duntaxat intimiores & ferè domesticos, eoſq;
pauciſſimos, quorum operâ in belli paciſq;, aliisq; regiminis gra-
viſſimis negotiis plurima cum gloria eſt uſus, hîc conſpectui ſiſtere.
Quibus poſt Archi-Conſiliarium jam memoratum accenſeri meren-
tur duo illa præclara Societatis Jeſu Lumina, quæ Principi in negotiis
Religionis & Salutis quâ publicæ quâ privatæ à ſecretioribus ſanctio-
ribuſq; conſiliis fuere, Viri viſu & auditu juxta Venerabiles, Religione
atq; Eruditione Pereximii, Ss. Theologiæ Doctores, Admodum RR. PP.

Clerffius & Claudius la Croix, quorum illum ætate Neſtoreâ
dignum jam pridem mors ad Superos, hunc poſt Antiſtitis obitum
Profeſſoratus dignitas ad Ubiorum Athenæum evocavit. Hi ceu fru-
giferæ è Societate fæcundiſſimo virtutum & ſcientiarum viridario ad
aulam delatæ arbores promeruerunt Lemma: *Multis fructus*

umbrasq; dederunt. Voluit æquitatis obſervantiſſimus Prin-
ceps, & ipſe Sacerdos, & Fratrem & hos in conſiliis habere Sacer-
dotes, ut præter legem & æquitatem in iis haberet quoq; Religionem,
& Theodorici monitum adimpleret: *Eſto innocentia templum,*

... arx juſtitia; pio Principi ſub quodam Sacerdotio ſerviatur.

Hos vel ideo amore & honore colebat, quòd non intermitterent eas
res monere, quarum tam altum eſt in multis aulis ſilentium, ubi

veracium ſermonum parcitas. His multùm contribuentibus is mun-
diſſimæ aulæ fuit decor, ut pro virtutis domicilio & templo pie-
tatis potuerit haberi, & de illo eximia Magni Theodoſii Politica à
Theodoreto laudata deprædicari: *Aulam ſuam velut ſcholam in-*

ſtituerat, quâ ſe ſuoſq; ad pietatem exerceret.

Eximius eſt Politicorum aphoriſmus: *Ad ornamentum palatii*

pertinet aptas dignitatibus perſonas eligere; quia de claritate

Miniſtrantium creſcit fama Dominorum. Obſervavit hunc exa-

ctiſſimè Princeps noſter; unde porrò nonnullorum, qui olim illius

conſiliis ſervierunt, nunc autem ſerviunt gloriæ, memoriam non

ſubtrahemus poſteritati. *Quales enim Senatores, talis Princeps*

ſolitus eſt dicere OTTO Imperator. Inter primarios ergo qui

locum tenuit non poſtremum, hîc non ſilendus eſt Principis noſtri

fideliſ Adminiſter, Amicus intimus, & ex Sorore Nepos admo-

dum dilectus, Vir magni nominis, ſed majoris Virtutis, Perilluſtris

& Generoſus Dominus BERNARDUS ENGELBERTUS L. B.

Apud Caſ-
ſiod. l. II.
Ep. 12.

l. 5. c. 36.

Caſſ. l. 4.
Epiſt. 3.

Eccles. 6. 6.
4. Reg. 5.

de BEVERFORDE, Dynasta in Werries & Wenesloe, &c. Principis Consiliarius annus de mille, & Vir magnus apud Dominum suum & honoratus, in quo nondum Sene senectus morum Venerabilis, & cum Autoritate & Gravitate cana prudentia fedem fixerat, & ipsa gloria jam summos meditabatur apices. Sed invida dicam an æquæ Ejus virtuti consummatæ mors, injectâ corpori morbificâ corruptelâ, eum, cujus animo nulla infidebat pseudopolitiæ labes, ad stabiliorem gloriam paucis antè Præsulis è vita discessum annis evocabat, ævo, si quis aliàs, longissimo dignissimum. Scilicet avara bonorum est æternitas, quæ quicquid maturitatem attigit, decerpit, quicquid perfectum, mundo invidet, & ad se violenta rapit.

Tibull.

Prudentis nec ignavi Principis est in ipsa securitate animum ad difficilia præparare, & ad fortunæ conflictum etiam inter hujus beneficia captare consilium. Non satis tutum sub pace, utut diuturnâ, omnem belli metum deponere, quapropter non tantum Consiliarius opus est, quos toga, sed & quos sagum fecit rerum publicarum expertos. FRIDERICUS CHRISTIANUS tametsi perpetuâ à cœlo pace donatus, rerum tamen vicissitudines nunquam extra cogitationem seponens voluit suum in conciliis latus plurimum quoq; stipare, suisq; adesse consiliis providum quendam Catonem, veteranum in bello Achillem, exasciati judicii virum, quo vix alius belli tenebat aptius artes, togatâ æquè ac sagatâ pallade illustrem. Quæ quidem paraphrasi indico Excellentissimum Dominum Schwartzium, Generalis titulo & officio subscriptas Principi martis sacramento cohortes summâ semper cum laude moderatum. Quem cum Mars in campo non sustulisset, Mors domi non diu post obitum Præsulis ad plures abripuit, eodem, quo hic, cum morbo sæpius conflictatum. Hic tametsi nomine *Niger*, fidelitatis tamen suæ erga patriam & Principem candore, albis, ut loquuntur poëtæ, famæ jugalibus dudum peragravit orbem, de quo dicere non poterat Satyricus: *Hic niger est, hunc tu Romane caveto.*

Conzen. l. 7.
c. 13. §. 6.

Quantum sit munus Legatorum, quanta in Rep. Virorum in jure publico & politicis Versatissimorum, quos & eruditio, & eloquentia, & in rebus gerendis dexteritas commendat, necessitas, notum est vel politices tyronibus. Quanta autem sit difficultas, eos omnibus numeris absolutos & simul fidelitate probatos reperire, sat quoq; inveniunt Politices Consulti, qui Principem felicem censent, si vel unum alterumve

alterumve habeat, cujus dexteritati & confidere & fidelitati tuto credere queat; cum fortium virorum exercitus habeantur, prudentum vix singuli. Si ulli, certè Principi nostro non defuit hac in parte felicitas, qui etsi paucos habuit, plures habere potuisset his quidem prerogativis dotatos hac in patria Viros celeberrimos. De plurium potentia non discurrem, qui actu talis semper compertus est in medium procedat Vir, in quo uno prudentia, eruditio, juris publici & politices scientia multorum fecit compendium, Perillustis Dominus **Ernestus de Cochenheimb**, S. R. I. Eques, Principis nostri Consiliarius intimus & Cancellariæ Director, nunc moderno sub Principe Pro-Cancellarius. Qui Gallicani Herculis fabulam in se historiam fecit. Referunt ex hujus lingua prominuisse aurum in annulos catenatim contextum, quo allectos auditorum animos sibi devinciebat. Verius ille arduis in legationibus mirâ ingenii fecunditate & diversarum linguarum eloquenti facundiâ disertissimus Orator oculos atq; animos non infrequenter ad se rapuit. In primitivâ Rom. Rep. nemini concedebatur aureos gestare annulos, nisi Legatis. Tribuo itaq; illi pro Symbolo annulum aureum, sed insigni gemmâ conspicuam cum Lemmate: *Et Virtus Cæsarq; dedit*; auro meritorum dignitatem, insertâ gemmâ collatâ à summo Imperatore anno 1699. Perillustis Nobilitatis & Dignitatis Equestris pretium designantibus.

Panciroll.

d. reb. dep.

c. not. salm.

p. 651.

Intimioris Secretarii, dignitas, præcellentia, in eoq; talentorum insignium necessitas fat nota sunt ex Politicis. Est quippe Principis velut altera manus voluntatem ejus consignans, regiminis instrumentum & Consiliorum Elenchus, qui quæ Princeps delineavit, ad quandam normam dirigit atq; expedit, in negotiis tam belli, quàm pacis apprimè versatus, ut eapropter Rex Alphonsus cognomento sapiens in Secretario plura dona, prudentiam, dexteritatem, morum elegantiam, linguarum peritiam &c. requirat. Horum omnium laudem jam pridem suam fecit, qui in gradu absolutissimo ea possidet Vir in politiæ arcanis exercitissimus, Prænobilis & Illustris Dominus **Jodocus Lipperus**, Præfuli nostro à Consiliis & Secretis ad fata usq; charissimus. Poterat hic adumbrari Symbolo animalis Apocalyptici alati, in circuitu & intus pleni oculis, si per alas celeritatem ingenii & calami, per externos oculos jurium & patriæ

l. 4. tit. 9.

p. 2.

Apocal. 4.

v. 8.

statutorum exactam notitiam, per internos summam in negotiis omnibus circumspectionem & providentiam intellexeris. Addo Epigraphen, quam addit ipse Secretarius Apocalypcticus: *Et requies*
l. 1. v. 12. non habebat die ac nocte, quia, ut inquit Ezechiel, *manus hominis sub pennis in quatuor partibus diei.*

Et hi sunt præcipui illi rerum administri, consiliarii quidem numero pauci, sed fidelitate conspicui, & negotiorum bene periti, quos pro sua prudentia sibi elegerat Antistes noster: de quibus dicere poterat, quod Theodoricus Cassiodorum sibi diligens Ministrum pariter sermone est locutus: Hos viros nostra perscrutatur intentio, iis prudentiæ thesauris gaudemus inventis, in quibus veluti figuratis sapientiæ vultibus sagacitas nostræ electionis exprimitur. Nec minùs in iis exprimebatur singularis cæli favor, si verum est, quod asserit Præfæus, iisdem, quibus Numen benevolentiae suæ & singularis providentiæ curam tribuit, etiam parare & tribuere bonos consiliarios.

Horum operâ in belli pacisq; negotiis utebatur, non quòd illorum humeris principatum imponeret otiosus, quem suis sciebat impositum. Non enim sequebatur perniciosam quorundam olim imperantium methodum, qui in gravissimis regni negotiis rerum agendarum rationes solis aliorum judiciis determinandas credebant, ipsi à conciliis absentes. Non ut ex eorum penderet nutibus obsequiosus, sciens qui nescit regere & contradicere non esse Principem, & unam esse ex benedictionibus in præmium virtutis à Deo imperantibus promissam, *Constituet te Dominus in caput, & non in caudam, & eris semper supra & non subter.* Magnopere namq; cavit, quod pauci etiam boni Principes caverunt, ne ab uno alterove regi videretur. Non ut illorum consilia mordicus apprehenderet quasi cœcutiens, cum non ignoraret etiam in decus Principis cedere, quandoq; optimi consilii rejectione probare propriorum consiliorum abundantiam; sed ut illi tantum essent horologii rotæ, ipse autem maneret elater atq; primum mobile, sicq; inconcussa staret Epigraphæ:

Unius ad motum. Non imitabatur Imperatoris CLAUDII malum à Politicis summopere taxatum morem, qui nihil negotiî suscipiebat aut exequiebatur, nisi à Consiliariis sibi injunctum & imperatum. Non tenebat HENRICI IV. illaudabilem consuetudinem, qui literarum à Ministris præsentatarum nesciens tenorem, illis ne quidem perfectis subscribebat, sed, quod Plinius junior de Traiano dixit,
Tacit. l. 12. ann. in Paneg. Trajan.

dixit, *Ipse velocissimi sideris more omnia invisere* (quousq; nempe id permittebat infirmitas) *omnia audire, & undequaq; invocatus statim velut Numen adesse & assistere solebat.* Et sic implevit illam sub persona Moyſis omnibus imperantibus à Domino per Sacerdotem Madianum datam legem: *Provide autem de omni plebe Viros potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas & qui oderint avaritiam . . . Qui judicent populum omni tempore, quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodò judicent: leviusq; sit tibi partito in alios onere.* *Exod. 18. v. 21. 22.*

COLUMNA XII.

Per Amicitiam cum cœteris Christiani Orbis Principibus & patriæ Statibus servatam sustentata.

EPIGRAPHE : *In fulcrum pacis.*

Neminem decere vel meliora scire vel plura quàm Principem, cujus doctrina omnibus prodesse potest subiectis, Oraculi illius militaris Vegetii est pronunciatum. Nolo equidem definire, an in insulis Mimigardensibus Prædecessorum ullus aut meliora sciverit aut plura instituendæ ad omnem felicitatem Reip. dogmata, quàm FRIDERICUS CHRISTIANUS. Optima saltem & plurima Eum non ignorasse sat evincit perpetua sub Ejus regimine Diceceseos felicitas & publica subditorum incolumitas. Ad cujus conservationem quantum contribuat si Principi non sint potentiâ superiores iniinici, sed si potissimum amici sint ditioni ejus confines territoriorum Domini, abunde instruunt Politicorum axiomata. Quorum amicitiam si & sibi dexterè comparare & providè servare noverit, ut eâ constanter gaudeat, jam meritò magnam & prudentiæ & virtutis lauream obtinuisse est censendus. *Amicis enim & fidis carere viris majus est vitii signum, quàm aliud ullum esse possit, & abundare amicis virtutis indicium,* verba sunt Platonis. Non potest stare principatûs felicitas absque amicitia & concordia vicinorum, (*Copia enim amicorum juxta Xenophontem verissimum & tutissimum sceptrum.*) hæc autem in *Cyroped.* *Epist. 7.*

non perdurare absq; virtute, cum ex solis bonis sit amicitiae stabilitas. Ex quibus fas est concludere laudatissimum Præsulem nostrum, quod ex præpotentibus inimicum habuerit neminem omnium amicus, magna & prudentiae ac virtutis suae specimina edidisse, & quod præprimis curas eò intenderit, ut sibi suisq; servaret illæsas summorum Christiani orbis Magnatum amicitias, Principis verè politici atq; patriæ Patris titulum promeruisse. Inductione clucescet veritas. Exordior ab invictissima Imperiali Aquila, quæ semper Eum tenuit sub gratiosa alarum umbrâ, quod Augustissimi *Solis dupli*, à quo ipse lucem hauserat inter S. R. I. Principes adlectus, jubar devotissimâ semper veneratione & cultu religiosissimo respiceret, memor Epigraphæ: *Meus hoc à lumine splendor*. Cujus quidem maximæ erga summum Imperatorem devotionis plura dedit exempla. Anno seculi decimi septimi nonagesimo secundo, cum Hydra Ottomannica ex Scythicis seu potius stygiis antris erumperet orbi Christiano extremum intentans exitium, Augusto Cæsari Divo LEOPOLDO quatuor militum, quâ equitum quâ peditum generosorum, proprio & sine patriæ sumptu conscriptorum Chiliades pro suppetiis, sui erga Rom. Imperium ejusq; supremum Principem amoris & devotionis testificandæ causâ in Hungariam submisit. Nec minùs anno nonagesimo sexto militem suum ad Rheni inferioris tractum (Bonnâ & Cæsaris-Verdâ obsidente Gallo) Imperatori & confederatis in subsidium destinavit, ut Archi-Episcopus Colonienfis adversus Mitræ Electoralis competitorum Cardinalem Fürstenbergium Episcopum Argentinensem (à cujus partibus stabat Gallus) in Archi-Episcopalis dignitatis possessionem assereretur. Ubi (dum Bonna atq; Cæsaris-Verda, ut è Galli manibus vendicarentur, gravi obsidione premebantur) miles Monasteriensis singularis animositatis famam, & rei tormentariæ Chiliarcha Strenuissimus Dñus Lambertus Fridericus Corfeyus, ex rarissimæ dexteritatis & experientiæ archipyrotechnicæ, jam olim quoq; in expugnatione Bellogradi (ad quam accelerandâ cum duodecim ejusdem artis alumnis à Divo LEOPOLDO Augusto evocabatur) comprobata excellentia immortale Nomen, & à Principe nostro Brigadierii characterem est consecutus; Vir, si quis aliàs! de patriâ bene meritus.

Postmodum quoq; cum Gallo Bojorumq; Duci adversus Cæsarem confederatis & ingenti exercitu Rom. Imperio periculosum martem intentantibus ab Imperatore Imperiique Rom. Proceribus validâ manu esset resistendum, & dubia belli alea gemino illo ad Donaverdam & Hochstadium prælio (quorum Clades tamen ad fortunam Rom. Imperii cœlo secundante cecidit) esset tentanda, duas electorum equitum legiones & unam peditum submisit; nec non Belgii statibus Imperatori fœdere junctis duo equitum & quatuor peditum exercitatorum millia contra R. Imperii hostes subministravit. Porro dum hic martis Gallici infelix aspectus Germano Horizonti fatales suos influxus primum minari inciperet, supremusq; Zodiaci Rom. Princeps minorum cum eo siderum constellationes inhibiturus, emissarios Ejus in Germanum orbem nocivos radios, Gallia puta ministros (Residentes vocant) ex Urbibus Imperii exesse juberet, **FRIDERICUS CHRISTIANUS** magno illi Cæsaris, Anglorum Batavorumq; fœderi junctus ex Metropoli quoq; Franciæ Legatum promptè atq; lætus dimisit abeuntem; ut se Rom. Imperio fidelissimum, & ejus supremo capiti obsequentissimum membrum comprobaret. Urbs olim Mimigardefordensis nunc Monasteriensis adoravit semper debitâ submissione Aquilas Austriacas, si illud sub **CAROLO V.** tempus exceperis, quo Graculus ille Leidensis inter aves Monasterienses anabaptistico rostro obstrepere & ipse Rex esse affertabat (ceu in nummo unciali argenteo anno 1534. Monasterii percusso se Regem scribebat) luctuosâ tamen ast debitâ catastrophe, dum superba hæc avis, ferro ignito prius semitosta, & ex turri Lambertiana suspensa ipsis crabronibus atq; muscis cessit in pabulum. Monasterienses quoq; Antistites Principis dignitatem & jura ab Augustissimo Sceptro accipientes, debitâ devotione Mitras suas Imperiali Coronæ nunquam non submiserunt. Et hoc præ cœteris elogium Episcopo nostro erga **D. LEOPOLDUM** perenni cultu atq; obsequiis, si quis alius, devotissimo nullatenus potest derogari.

Supremus Urbis septicollis orbisq; Christiani in fide Rector non minùs singulari affectu profecutus est **FRIDERICUM CHRISTIANUM** morigerum Ecclesiæ filium, non tantum omnes veri Christiani & ferventis Catholici partes in se explentem, sed & de Orthodoxâ Religione in locorum acatholicorum confiniis per Missionarios fartâ tectâq; servandâ sollicitum, & pro illâ quoq; vel apud ipsam Sinensium gentem propagandâ liberalem. **FRIDERICUS I. & II.**

*R. P. Nag.
in Orat. fu-
(in-nebr. p. 27.*

(infausta Imperatorum nomina) se Ecclesiæ Romanæ hostes & Pontificis malleos insolenter gloriabantur, unde posterior inter alia scripsit GREGORIO IX.

Fata volunt, stellaq; docent, aviumq; volatus,

Quod Fridericus ego malleus orbis ero.

Cui respondit Pontifex:

Fata volunt, scriptura docet, peccata loquuntur,

Quod tibi vita brevis, pœna perennis erit.

Quam prædictionem comprobavit eventus. Infelicitè enim periit à proprio filio Manfredo, compresso per vim ore & spiritu, suffocatus.

Beovius

anno 1250.

E contra Princeps noster FRIDERICUS verè CHRISTIANUS (felicius Præfulis nomen) filiali semper reverentiâ suas infulas Tiaræ Pontificiæ inclinavit, præstans se fidelem Episcopum, sub quo semper servata est in populo pax, custodita in Clero harmonia, continuata in Ecclesiis serenitas, dum nullorum imminuit jura, omnium conservavit privilegia. Atq; ita quando cum supremo in terris Dei Vicario sinceram coluit in fide amicitiam, à Deo ipso pro se suisq; obtinuit largissimam benedictionem, atq; felicitatem. Docet enim

ad illud Sal. Sinesius Deum arcanâ quâdam necessitudine Religiosum Principem sibi conciliare. Ad cujus custodiam Divina providentia vigilat, cujus consiliis & actionibus fortunatum largitur successum. Et solos illos Divus Augustinus reputat felices Principes, Qui suam potestatem Majestati Dei (& sic quoq; ejus Vicarii) famulam faciunt. Quæ politia verè est Catholica.

Præpotentes confederatæ Hollandiæ Ordines ut Dioeceseos limitibus proximi, sic nullâ discordiâ ab Eo remoti fuerunt. Mira semper fuit Præfulis veneratio etiam in animis à Rom. Religione alienorum. Amabilem & amore dignum pacisq; amantem Principem summè dilexit Batavia, nec minùs doluit vitâ functum. Licuisset pro Symbolo pingere Leonem Batavicum sagittarum provincialium fasciculo jungentem pedum Episcopale Mimigardicum, addito Lemmate:

Et hoc illis concordat. Cæteri porrò R. Imperii ordines haud extitère infesti, cum quibus non interruptum amicitiae & pacis filum Consilio & Constantiâ sollicitè servavit, ut subditorum salutem & incolumitatem nulla ex locis vicinis ingruens turbârit tempestas.

Tandem & Status patriæ & Nobilium Familiæ singulari cultu atq; veneratione illi fuere addicti, eò quòd & ipse illorum esset hono-

honorator, non ignorans, quod honor in Principe activus passivi sit
 magnes, & devotionis in generosorum animis vinculum. Cum
 donum honoris nil constet Principi, & tamen pretium sit inæstima-
 bile coëmendis omnium favoribus, ne magnis quidem principibus er- *Fedr. Polit.*
 ga sibi subjectos per incuriam transmittendum, cum nihil magis of- *moral. p. 2.*
 fendat aut veriùs exacerbet animos quàm contemptus. Politia Do- *n. 45.*
 ctiores diversas afferunt rationes, ob quas Principi colenda sit Nobi-
 litas. Regis Alphonsi sapientis extat monitum: *Principes ament & l. 17. tit. 13.*
honorent divites, sunt enim nobilitas & honor aula; ament & ho- *p. 2.*
norent Equites & Nobiles, sunt enim potestas & honor patria, qui
pro illâ conservandâ & propagandâ ne mortem quidem expavesce-
rent. Quod non sine grandi politia Hebræorum Legislator observavit: *Deut. c. 1.*
Tuli de tribubus vestris Viros sapientes & nobiles, & constitui v. 15.
eos Principes. Aliam ex Mariana rationem affert Conzenus: *Erit me l. 8. Polit.*
auctore Principi tuenda Nobilitas & aliquid posteris dandum ob c. 20.
præclara Majorum merita. Itatamen si ad natalium splendorem
mores haud dissimiles, industriam virtutemq; ipsi adjecerint. Sunt
 ex politicis, qui decernant nobiles Viros, in quibus merita majorum *Plutarc. in*
 sunt, ideo à Principe juris & æquitatis servatore æstimandos, ut habeat *Apoph.*
 administrationem suam horum testimonio atq; approbatione firma-
 tam. Alii concludunt boni Principis esse, imò & mali, animo ta-
 men generoso amare & fovere nobiles, ceu fidos sibi administratos &
 in Rep. administranda cooperatores. Unde antiqui versus:
Nobilibus serpetur honos, quos robora regni
Et validas nunquam pudeat dixisse columnas.
 Hanc nobiles honorandi necessitatem vel sub ipso gentilismo agno-
 verunt Romani Principes, qui optimam ad dominandum compe-
 rerunt politicam, *Amicos potius quàm servos querere, tutius ex Tacito.*
rati volentibus, quàm coactis imperare. Horum propterea plu-
 rimos singulari elogio affecerunt scriptores. Sic Trajanum Impera-
 torem exactissimè politicum laudavit Orator ob artificium Principi *Plin. in Pa.*
 vero proprium, quod Nobilitatem non obscurârit, sed illustrârit, & *neg.*
 illos ingentium Virorum Nepotes, illos posteros libertatis nec ter-
 ruerit nec paverit, quin imò festinatis honoribus amplificaverit, au-
 xerit, majoribusq; suis pares reddiderit, nullam in eo gloriam po-
 nens, quod esset omnibus major, nisi quoq; ii maximi essent, qui-
 bus major erat.

Nunquid ergo & Præsuli nostro ingens debetur scientiæ poli-
 ticæ

tica encomium, ingens prudentiæ gloria, quod patriæ Nobilitatis honorator, Princeps non amiserit sui ortus & stemmatis memoriam, quòdque nullam sub Episcopali paludamento palliârit arrogantiam. Inerant illi cum patriæ Statibus conversanti grata cum humanitate serenitas, supercilia sine fastu, frons sine nubilo explicata, mens sine fūco syncera, verba gratiis condita, & sociabili jure libertas Nobilium cum principatûs celsitudine unita. Quæ in regente humanitas quantum sit illius dignitatis condimentum, intra sub Columna decima septimâ ostendetur. Magna laus est Principi, de quo in veritate dici potest: *Tu major omnibus quidem es, sed sine nullius diminutione major*, inquit Plinius. Et hoc de Principe nostro verè dici poterat. Non ignorabat quàm firma esset principatûs Columna, si substat Nobilium erga Principem reverentiæ & obedientiæ synceri amoris basis, si fulciat Principis erga Nobiles benevolentiam mutui honoris civilitas, si deniq; hanc stabiliat connexum illorum servitiis recipicarum hujusce gratiarum vinculum. Corporis humani ideo facilis est dissolutio, quòd coalescit contrariis, & litigantium qualitatum dissidio premitur. Et quid magis patriæ discindit felicitatem quàm Principis subditorumq; Nobilium animi rixis partiti? Non opus est exemplis peregrinis, quæ plura suppe-
ditant domestica annales. Meinhöveliorum Familia quantas sub tot Monasteriensium Præsulibus RICHARDO, BURCHARDO, GODSCALCO, LUDOLPHO non cievit turbas, cui veluti perpetua fuit contra sedem Episcopalem conflictatio, & acer cum ejus inimicis concursus? Quid intestina sub Comite Wintzenbergio THEODORICO, Præsule XVII. bella anno 1097. in extremam Metropolis ferè totius concremata ruinam movit, quàm iste inter Episcopum & Nobiles animorum dissensus? Quid OTTONEM Hoyanum Episcopum XLI. tot affecit molestiis, tot patriam afflixit calamitatibus quàm Novicæstrenses aliq; vicini Nobiles erga Principem malè affecti? Ut sileam quosdam ex Equestri ordine ab ERICO Duce Brunswicensi in Dicecesi irrupente concitados BERNARDUM Raesfeldium Antistitem LII. Virum Religionis & boni publici studiosissimum eò compulisse, ut pacis publicæ amans sponte Episcopatu se abdicaverit. Scilicet hîc verificatum est illud Imperatoris
ap. Herod. Marci Antonii: *Neg, aut pecuniæ vis aut stipantia satellitum ægmina tueri Principem possunt, nisi illi ipsi, quos regis, animum imperanti benevolentiamq; accommodent.* Non contemnenda est
Principi

Principi veritatis propositio, quam Italus politices Magister P. Luigi Givglaris S. J. ad Caroli Emanuelis II. Sabaudiae Ducis informationem ex professo statuminavit, nempe ut ejus thesis sonat: *Nel mantenimento de' Nobili hauere il Prencipe una gran parte de' suoi migliori interessi.* In Nobilibus & potentibus metus & terror infirma vincula sunt charitatis, quae ubi removeris, qui timere desierint, odisse incipiunt. Sulentata ergo cum patriae primatibus atq; statibus amicitia firma quoq; est publicae tranquillitatis atq; felicitatis Columna, cui jure inscribi potest Lemma: *In fulcrum pacis.* Hanc quia suo principatui prudenter supposuit FRIDERICUS CHRISTIANUS, & ego non immerito Ejus gloriae Mausoleo inferui, hoc ejus pedi subscribens Monostichon:

La Scuola della verità aperta à Prenc. verità 18.

Tacitus.

Tuta salus patriae est, vicinus si sit amicus;
Quilibet hostis ubi est, multa pericla manent.

COLUMNA XIII.

Friderico Christiano

à Civibus & Colonis in perpetuam gratitudinem
pro amore paterno exstructa.

EPIGRAPHE: *Omnibus ille idem Pater est.* Lucret.

VEntilata quondam inter Academicos ad Athenæum convocatos est quaestio, quodnam potissimum nomen Amori ex longa titulorum serie, quibus compellatur, esset proprium, aliis Deum, aliis puerum, aliis statuarium, aliis deniq; pietorem nuncupantibus. Ego hic eum Architectum & Fabricatorem constituo, cum effato Platonis Deorum sit fortissimus, qui ad hujus Mausolei decorem splendidissimam quoq; exsculpsit Columnam, quam suo olim patri, provisorio, conservatori, sospitatori FRIDERICO CHRISTIANO hic erigunt Cives atq; Coloni cum exclamatione: *Benedictus tu in civitate & benedictus in agro.*

Deut. c. 28.

Neq; enim hi videntur cedere patriæ Primatibus ab optimo Principe honoratis. Etiam tam politioris cultiorisq; vitæ Cives, quàm rudioris agrestiorisq; minervæ Coloni univocè gloriantur, se quidem subditos liberorum loco fuisse, illum patris subisse vices. Laudabile quasi quoddam inter utrosq; certamen est, quos magis dilexerit fovitque. Ego ut piam hanc litem componam; & his & illis satisfaciam, & quod utrisq; erit perpetuæ memoriæ & gratitudinis argumentum, in medium adducam.

Ut igitur verbo multa complectar, dico Eum fuisse patriæ amantissimum, id est singulorum in patriâ ordinum, urbium, oppidorum, vicorum, subditorum; eò quod non nesciret hanc charitatis, fidei, & paternæ erga patriam sollicitudinis obligationem Principi incumbere. Cum enim patria magnificentissimè ac sumptuosissimè alat Principem, eiq; non modò ad necessitatem, sed etiam ad splendorem abundantissimè suppeditet omnia, quibus de industria negotiatorum, de vigiliis artificum, de sudore rusticorum, de ærumnis & duro labore vitam miserè degentium semper aliquid decisum additur, ea vicissim ejus est obligatio, ut charitate prosequatur universos, prudentiâ atq; labore loveat singulos, & ab hostium periculis tutos indemnèq; præstet. Quod quâ curâ & sollicitudine, quo Consilio, quâ Constantiâ Præsul noster & intenderit, & cælo favente reapse præstiterit, partim jam audivimus, partim pluribus infra intelligemus.

Conz. polit. l. 2. c. 3. §. 1. Piè & sanctè semper tractavit patriam: *Res enim sacra est, nocere illi sacrilegium est: sed patriæ nocet, qui singulos offendit: qui autem est in patria cum potestate, nisi singulos adjuvat, pote-*

Senec. l. 2. de ira c. 31. *state non rectè utitur. Nulli nocuit, profuit omnibus: Nefas enim est nocere patriæ, ergo Civi quoque; nam hic pars patriæ est. Sanctæ partes sunt, si universum venerabile est.*

6. 7. v. 7. Apud Stob. serm. 44. *Siracidis: Non pecces in multitudinem civitatis. Verè adimplevit illud Sopattris ad Hemetrium fratrem monitum: Vide ut imperio dignus sis, virtutis atq; studii erga subditos excellentiâ: quos ante non agnoscebas nec pertinere ad te quicquam arbitrabaris amplius, quàm quivis homo ob communem omnium naturam, Princeps factus revereri debes, ut iam notos & familiares. Non postremum in Principe amoris & fidei indicium habetur,*

si ur-

si urbium antiqua jura, privilegia, laudabiles constitutiones, magistratuum auctoritates inflexibili constantia tueatur. Antiquitatis enim veneratione substructa sine gravi detrimento vix mutantur, cum juxta politicos statuere nova, quæ nemo libenter servat, mutare vetera, quod nemo probat, non levem auctoritatis in Principe faciat convulsionem. Non Metropolis, non ullæ urbes oppidave habent quicquam, quod de factis sub Eo Præsule suorum jurium commodorumque ruinis ullas possint movere querelas. Cum enim in urbe Monasteriensi politiarum ratio sit optima, præsertim quoque in Electione Consulium, & annuâ Senatûs constitutione, huic nil nisi expressam voluntatem addidit, ut ex præcipuis Civium familiis digni & apti regimini præficerentur. Operæ pretio non indignum erit illius normam à nemine, quod sciam, nisi Conzeno descriptam Authoris verbis hic apponere: *Vidi Monasterii Westphaliae insigni & politâ Civitate primò ab universo populo quosdam legi, qui alios designarent, à quibus Senatus legitur quot annis, est illa ratio penitus popularis; nam omnium consensu ac suffragio censores illi constituuntur. Deinde eâ curâ electio fit, ut nemo scire possit, qui ultimi lectores sint, illi vero more Cardinalium includantur, ac de toto Senatu constituunt & eum ante noctem eligunt. Nulla potest hic esse munerum corruptela, nulla honoris prensatio: censores autem illi ad suam existimationem pertinere arbitrantur, ne ullum nisi spectatæ virtutis & prudentia virum concilio suæ civitatis immisceant. Quod si unum alterumve favor aut cognatio ad aliquem nominandum induceret, cæteri tamen resisterent, nec famam suam pro alieno honore pacisci vellent, hæc sanè ratio præstat multis partibus Romanis Comitibus. Egregia profectò commendatio Civitatis Monasteriensis, quòd eâ prudentiâ, honoris cupiditate, & æquitatis amore spectabiles alat incolas, quos Gentem gnavam & ingeniosam appellat prædictus Politicorum Coryphæus.*

*Polit. l. 1.
c. 19. §. 7.*

Neque tamen, dum splendidioris conditionis Civium Pater erat, interim plebem negligebat, cujus, inquit Plinius, nisi Princeps rationem habeat, ut quemvis subditorum in suo ordine conservet, occasum Imperii & Reip. accelerat, frustraque Nobiles ac Proceres plebe neglectâ, ut defectum corpore caput nutaturumque instabili pondere tueretur. Non minus laudatur *Marius*, qui opes plebis tueri, quàm *Sulla*, qui Nobilitatis potentiam stabilire conabatur; vituperatur au-

Annal. 4.

tem *Cesar*, qui suum & neutrius bonum publicum spectabat. **FRI-
DERICUS CHRISTIANUS** omnibus idem Pater erat, amoris,
justitiæ, benignitatis æquâ partitione; & illi omnes veluti in potestate
parentis erant filii. Et licet fatum quoddam sit Principum, ut inclina-
tio in his, offensio in illos sit, ut loquitur Tacitus, ita tamen suum erga
omnes & singulos affectum est moderatus, ut omnes se amari senti-
rent: ita totum corpus patriæ curavit, ut cum partem aliquam tue-
retur, reliquas non defereret. Quæ erga subditos charitas etiam æ-
tate vel potius morbo languentibus membris non elanguescebat, sed
quantum vita fini proximior, tantò majus erat desiderium, ut Dice-
cesin incolumen ac florentem relinqueret. Unde, quod non obscu-
rum est publicæ affectionis testimonium, vivebat optantibus cunctis
& vota pro ejus vita nuncupantibus. Imò titubans ejus valetudo,
non spem subditorum excitabat sed metum, eò quod nihil esset cui-
quam tam pretiosum, quod non pro salute Principis sui commu-
tatum voluisset, si ea redimi potuisset.

*in Vita M.
Aurel.
Valerian.
l. 48.*

Hos inter non postremi erant Rustici seu Coloni, qui an in
amore & gratia apud Præsulem civibus fuerint posteriores, dubitare
licet. Non quòd hoc ævo, ut antiquiori in urbe & imperio aristo-
cratico tribus rustica partem populi optimam absolvat, juxta dictum
Philosophi: *Optimus autem populus est qui agriculturam exercet.*
Sed quòd Agricola, licet quidem servi, tamen quoq; sint, ut
loquar cum politicis, organa & instrumenta quædam animata, quæ
alimenta suppeditant, quorum in omni vitæ statu ut maxima est ne-
cessitas, sic prima est habenda cura. *Hos defendere est pascere*
civitates, inquit Guevara. Quod ut indicarent Ægyptii, & signarent
ab Agricolis ali reges, atq; ab his vicissim eos esse tuendos, in scepro
figurabant aratrum. Et *M. Junius Pera* & *C. Cæcilius Metellus*
ut, quantum æstimarent Agricultores, significarent, caput suum spi-
cis ornatum in ære signato exhibere voluerunt, sibiq; pro Symbolo
in bigâ Cererem serpentibus tractam fingere.

*apud Cass.
l. 1. Ep. 8.*

Non errare me putem, si quoq; in Symbolum illius, quo erga
gentem rusticam ferebatur, affectus, pedum Episcopale fasciculo
spicarum Cereris instar fascium Rom. colligatum representem, ad-
jecto Lemmate: *His quoq; præsidium.* Poterat enim cum
Theodorico Rege dicere: *Cordi nobis est cunctos in communi pro-
regere, sed eos maxime quos sibi novimus defuisse: Sic enim aequi-
tatis*

*tatis libra servabitur, si auxilium largiamur imparibus & me-
tum nostri pro parvulis insolentibus opponamus.* Constat ad ipsam
usq; Civium æmulationem Agricolas amatos & defensos à Principe.
Horum lares per pacem fecundâ rerum ubertate ditavit. Eos nun-
quam proprii martis cohortibus pressit, imò & ab alienis servavit
immunes. Nunquam ab iis visus est tributa exigere, aut pro iis sol-
vendis patriæ status urgere, quæ vel illorum vires gravarent, vel pau-
perum gemitus aut execrationes, dirasq; in Principem extorquerent.
Potuit ex illius ore in veritate audiri vox illa planè regia prædicti
Theodorici: *Opes nostras cupimus thesauro pietatis augeri, exe-* l. c. Ep. 38.
crantes commoda, quæ nobis vexatorum fuerint calamitatibus
acquisita; molesta est illatio nostræ clementiæ, quæ defletur.
Nempe non potuit ille graves suorum lacrymas pati, qui deficcandis
iis natus videbatur, quare nulla præter morem subditorum hume-
ris portanda unquam imposuit onera. *Nulli Civium quidquam*
ademit: abstinit alieno ut si quis unquam. Quæ ex æquitate & de- *Suetonius*
bito sibi competebant Principi dari voluit, & nihil præterea. Quo- *de Tito.*
rum tamen magnam partem in Diceceseos commodum, testibus tot
ejus munificentis, liberalissimè refudit; ita ut, si, quod generosum
Principem haud decet, suorum tenax esse voluisset, tantis affluente cœli
benedictione, potuisset valere opibus, quantis prædecessorum ex
Perillustri stemmate natorum alius. Verùm qui in Præsulis pectore
imperabat patriæ non fucatus amor, jubebat semper vigilare ad in-
columitatem publicam, agere pro communi utilitate, & omnium
commodis sua postponere. Magnum in Principe liberalitatis & amoris
documentum sibi à patriâ jure tributa in patriam gratuitò refundere.

Hanc igitur non postremam principatûs columnam Anti-
stiti nostro erexit Architectus amor, juxta istam politices regulam:
Nulla certior ars regnandi, quàm amare subditos.
Quæ ut staret firmior, eam sub fornice ceu quodam arcu trium-
phali cellâ concameratione suspenso constituit, sicq; totam molem
indissolubili compage connexuit & stabilivit. Fornix ille juxta Po-
litico - Moralistas nil aliud est, nisi reciprocus subditorum unanimis
erga Principem amor, vel *ipso imperio quid majus.* Ut ille enim *Symmach.*
nec ferro nec cæmento, sed solo mutuo lapidum consensu vinciri ac *in rel. ad*
sustentari potest; sic animis tantùm arctè junctis, Principis nempe erga *Imp.*
patriam constante affectu, & huic nexis erga Principem reciprocis po-
puli

puli amoribus principalis firmatur regiminis moles, cui propterea quæ fornici debetur inscriptio: *bene juncta tenentur*. Scilicet dictante paræmiâ, *Quos verus amor tenuit, tenebit*. Præsul noster subditorum erat ocellus & Diœceseos pupilla unicè amata, cor Cleri, Nobilitatis, populiq; quia & illos unicè amabat, putans Principem eum verè politicum, qui Rempublicam, cives, rusticosq; ut res sacras dilexit. Hujus itaq; columnæ caput est, ut si amari Princeps velit, ipse amet, atq; ita amet, ut subditi se sentiant amari; sicq; suaviter imperet, ut fortiter cogat amore, certus *non validius quidquam amore ad amorem suorum parandum*.

R. P. Car.
Scrib. Inst.
Polit. Chr.
l. 1. c. 12.

Est felix Princeps, felix Respublica, cives
Si Dominumq; unus conciliavit amor.

COLUMNÆ XIV.

Clementiæ

Friderici Christiani

dicata.

EPIGRAPHE: *Æterni testis amoris.*

Non nostri primùm sed & antiquioris ævi haud illaudabile institutum est, eviscerata post mortem Magnatum corda, quæ in vita clementiæ extiterunt sacraria, pretioso balsamo condita aureis receptaculis includere sicq; futuræ subtrahere corruptioni. Lutetiæ Parisiorum in Patrum, quos Cælestinos vocant, templo diversæ spectantur egregiæ magnitudinis columnæ marmore excisæ, foliaceisq; superbæ ornamentis, quorum capitella sustinent urnas ex Bronzo inauratas, in quibus Regum & Ducum corda servantur. Catharina de Medicis in apice erectæ columnæ jussit collocari exsculptas trium charitum statuas, cor Regis Mariti aureæ urnæ inclusum gestantes adscripto eleganti carmine:

*Cor quondam charitum sedem, cor summa secutum
Tres charites summo vertice iure ferunt.*

Brize tom.
prem. descr.
de la ville
de Paris p.
365.

Magnum

Magnum profectò huic Mausoleo subtraherem decus, magnam Glorioso Præsuli facerem injuriam, nisi & ejus cordi clementiæ in vivis sanctuario sacram excitarem Columnam. Cor hoc, in quo nihil erat tam perspicuum quàm bonitas, non tam fictæ charites quàm ipsa tenebat & possidebat clementia; Cor toties misericordiâ commotum, liberalitate dilatatum, benignitate emollitum, miseratione compunctum; Cor quondam patriæ cœliq; delicias, cor nunc & olim in manu Dei servatum. Quidni ergo in ipso quoq; fastigio hujus Columnæ fas est Cor ponere symbolicum, etiam à Phidiâ si præsto foret artificiosissimo exsculptum, adjecto Lemmate: *Æterni testis amoris*, subscriptoq; versu:

*Clemens, cor tegitur tumulo, mens vivit Olympo,
Fama sed in terris non moritura manet.*

Exsurge tuis ex cineribus rediviva Principis Clementia, & hanc te siste ad Columnam, ut posterì imaginem tuam intueantur. Accendam tibi Lucernam noctilucam cum Epigraphe: *Non exstingueris in nocte*. Misericordia enim nunquam occidit, & in cœlo in fastos æternos refertur, & in mundo in perpetuos annales. Revoco ad hanc Columnam, quas quondam ad aulæ limina sæpius videre licuit stratas egenorum turmas, quibus cum aperto corde apertam clementiæ dexteram aperuit, quibus explicavit misericordiæ sinum, si non perforatum ut temerè exciderent, certè apertum, ut liberè & promptè exirent beneficia & misericordiæ opera; quæ, ut Lactantius inquit, *l. 6. cap. 11. in cœlestes rationes & acta cœli, in album eternitatis referuntur*. Cito huc colonos egestate, miserisq; pressos cives, viduas, pupillosque, qui veluti liberi parentis sui opem confidenter implorârunt & læti experti sunt. Verè enim illi *patriæ patris*, qui summus est Principis titulus, & omnis celsitudinis, serenitatis, magnitudinis honori & ambitiosæ Majestati præfertur, competeat. Hanc maximi honoris nomenclaturam in multis adinvenit adulatio, in Præsule nostro hoc nomine reapse digno approbavit amor, & patriæ ista potestas, quæ tractabat subditos ut liberos, quos stringunt parentes fasciis, quæ *ligamina sunt non catenæ*. Jubeo ad hanc Columnam adesse tot ex demerito vinculis & compedibus constrictos, quibus concessi patroni atq; advocati, ut quam sceleris

I

non

non dabat atrociam impunitatem, hujus causam inveniret clementiam. Si enim in ullo, certè in puniendo semper fuit cunctator, cum nòset illud Senecæ: *Prope est ut libenter damnet qui citò; prope ut inique puniat qui nimis.* Voluit, quando judicabatur de salute, cunctationem: *Cum possit pœna illata exigi, non possit exalta revocari.* Appello deniq; ad hanc Columnam ingentem eorum numerum, qui huic clementiæ cordi suas debent fortunas, opes, & honores, quibus ea, quæ antequam esset Episcopus optavit, Princeps clementer præstitit, judicans Principis mentem tantò in suos benigniorem esse debere, quantò est fortuna, & benefaciendi potentia præstantior. Omnes hos ut perenni obligatione huic cordi devinctos, sic æternâ devotione obstrictos esse jubet gratitudo.

Hinc autem te procul abesse volo pessimo Principum Consiliarie Florentine, qui mones, ut parvi ducat Princeps scœvitæ nomen, quò suos concordēs in fide retineat, melius putans esse metui quàm amari. Nescivit tuam Cacopolitiam FRIDERICUS CHRISTIANUS, qui noverat illum esse justī Principis metum, qui malos percellit, non tangit bonos, nihil in animo fovens immitte, nihil efferum. Qui quodcunq; suo sub principatu justitiæ exercitium omnibus bonis voluit approbari; nulli rei magis invitus, quàm aspero remedio manus admovent, & nullius rei majori parsimoniâ laborans quàm etiam vilissimi sanguinis; ut cum Antonino Philosopho jure potuerit in hæc ad subditos verba erumpere: *Absit ut me tenente principatum vestrum quisquam meo vestroq; decreto capite damnetur.* Quocirca voluit reorum causas exactissimè excuti, ne repentinâ sententiâ quisquam caderet, sed mora veritatem aperiret, ut pluribus constet exemplis. Imò noluit etiam cū lege ageretur humanitatis & mansuetudinis oblivisci, ratus cum Romano Philosopho *Virtutis esse interdum transilire terminos aqutatis, quando sola est misericordia, cui omnes virtutes cedere honorabiliter non recusant.* Sciebat in Principe clementiam eam esse virtutem, quæ ornamentum imperiorum & simul certissima salus, terræ favores allicit & cœli gratias; quæ in vitâ reddit amore dignum, post fata æternæ consecrat memoriæ. Credebat illam Principem decere justitiā, quæ instar medici morbos & vitia tolleret, homines servaret. Cū in manu Regentis potior laus sit ferri hebetis, quàm acuti. Sciebat etsi mediocritas aurea sit virtutis regula, excessum in clementia excusari potius quàm defectum; quare dum sæpe materiam clementiæ

mentis suae statuit delinquentium reatus, & paenarum asperitatem suam lenitate mollivit, si in clementia excessit, & ipse excusationem merebitur. Hæc etenim ita iustitiæ servabat æquilibrium, ut inter regalia non sibi esse permissum jus crederet aliud, quàm quod dictaret charitas & approbaret clementia. Quæ crescebat crescente senectâ Principis, atq; ipsis vires sumebat ab annis. Unde sub Eo Principe nemo periit, nisi qui se ipsum pessumdedit, & qui ipse cecidit, ut casus labentis esset stantium eruditio.

Nulla ejus Principatui severitatis rigidioris macula unquam est aspersa, nulla ex vindictæ cupiditate, quam semper se indignam reputârunt magni Principes, iniusta nota, nullus inclementiæ impressus character, quod, quantum in subditos liceret, experiundo tentârit. Quæ causa fuit ut instar boni Patris, à quo bonus Princeps nihil differt à populo amaretur & coleretur: cum immitem e contra averfentur & odio habeant omnes, fugiantq; ut publicam litem, ut morbum contagiosum. Vidisses FRIDERICO CHRISTIANO in publicum procedente, non tanquam malum aliquod aut noxium animal e cubili profiliret diffugere subditos, sed tanquam ad clarum & beneficium fidus advolare universos, & vel verbis suas necessitates liberè exponere vel literas supplices præsentare: quas & promptâ manu atq; gratioso oculo suscipiebat, sermone affabilis, accessu facilis, vultu, qui maxime populos demeretur, amabilis, & æquis desideriis propensus.

dict. Xenophontis.

Merito igitur Præfulis nostri, cujus curam pro salute patriæ semper excubuisse sumus experti, clementiæ magnitudine stabili fundatæq; hanc consecro Columnam; cui appendo principalem gladium, sed à lenitate conditum, à clementia constrictum, eidem inscribens hoc Mamertini:

In munimentum pacis & ornamentum; in Paneg. & pedum Episcopale, cum Lemmate CLEMENTIS VIII. Pontificis: *Julian.*

Nihil ille reliquit: Id est *Nihil omisit*, ut explicat Masenius, *Spec. Imag.*

quia gladium iustitiæ pedumq; Religionis ita rexit, ut immoderate illis non uteretur, sed subditos gubernavit, ut Episcopus, altissime pectori infigans illud Æternæ Veritatis æternum clementissimè regnantis pronunciatum: *Beati mites quoniam ipsi hereditabunt terram.* Columnæ pedi inscribo Gnomam Senecæ: *Nul-* l. 1. de Clem.

lum clementia ex omnibus magis quàm Regem aut Principem decet.

decer. Accensæ lampadi Symbolicæ addo lemma GUIELMI Principis Orangii Nassavici: *Extinxisse nefas*. Bene enim monuit Antistes Lugdunensis EUSEBIUS: *Tu ne aliorum ardentes extinguas lampades, si tuas illuminare non possis*. De Principe nostro vivo subditi secretò loquebantur quæ palam, & nunc de eodem mortuo dicunt non alia quàm quæ de vivo. Quod indubitatum est testimonium, ejus regimen & potentiam ita placidè ac salubriter exercita fuisse, ut universis fuerint maximè approbata. Imperavit nempe ut pater, mortuus ut pater, desideratus ut pater, multorum lacrymis, omnium pectoribus insepultus. Quàm molliter requiescit Princeps, qui pro marmore suorum incubat animis! Non moritur qui hoc monumento tegitur. Æternum vivit, qui in suorum pectoribus. Et ita vivit Principum optimus FRIDERICUS CHRISTIANUS.

COLUMNA XV. & XVI.

Seu

Gemina Symbolica

à *Justitia & Moderatione*

statuminata,

appenso Scuto Gentilitio Plettenbergio.

EPIGRAPHE: *Æqua & Recta*.

CAROLUS IX. Francorum Rex geminæ Columnæ unâ contortæ & supernè implexæ sub corona Symbolum sibi familiare inscripsit *Pietate & Justitiâ*, ut has virtutes non divellendas designaret. Erigenda quoq; hoc in Mausoleo est gemina Columna inseparabili nexu conjuncta, cum lemmate, *Justitiâ & Moderatione*, quam Principatus sui firmamentum poluit Præsul noster in Justitia moderatus, in Moderatione justus. Cujus utriusq; Principe dignissimæ virtutis verum Hieroglyphicum est Familiæ Plettenbergiæ Scutum Gentilitium, insigne heroicæ fortitudinis & virtutis in Majoribus Symbolum & Nobilitatis peravitæ imago. Quod propterea ex hac Columna suspensum curioso oculo intue-

intuebimur, & sub eo latitans Heraldicæ Myſterium detegemus. Solent enim Imperator & Reges, quando Nobilitatem conferunt, ſimul conferre inſignia, variisq; interſtinctas lineis ſtemmatum imagines meritorum in primo familiæ nobilitatæ parente indices, & rectè factorum, fidei, virtutiſq; ad poſteriorum memoriam teſtes. Quas pro virtute rebusq; geſtis varia Emblemata, figuræ (Pallos vocant) fasciæ, conſæ, rhomboides, cruceſq; multiformes ad conſtituendum inter Nobiles familias diſcrimen condecorant.

Chr. Gaſtel.
tr. de iur.
publ. Eur.
c. 33. Nold.
de Stat.
Nob. 6. 15.
Concl. 136.

Scutum ſtemmatis Plettenbergii Gentilitium linea recta in duas æqualiſſimas areas ſecat, nullis quidem aliis ſignis notatas, colore tamen cœruleo & aureo invicem diſtinctas. Quibus veri Nobilis, imò & abſoluti Principis imago delineatur. Etiam coloribus Scutorum vis ineſt Symbolica. *Tribus Ephraim* inter cœteras media digniſſimaq; vexillum habebat colore aureo, & Equitibus Romanis olim tribuebatur cœruleum. Color cœruleus planetæ Jovi eſt proprius, & hic designat Juſtitiam. Aureus debetur Soli, & hic notat Moderationem, unde Horatius:

Mafenius
Spec. Imag.
c. 57. n. 3.
l. 2. od. 10.

*Auream quiſquis mediocritatem
diligat.*

Jupiter autem & Sol omnium ſunt benigniſſima ac potentiſſima ſidera. Et Juſtitia & moderatio ſunt fortiſſima principatûs fulcra & primæva gentis Plettenbergiæ decora: cujus parmam & aureus meritorum fulgor, & cœlo æmulus virtutis color pinxit & diſtinxit. Area, ſeu pars parmæ aurea conſtantiſſimæ quoq; fortitudinis elegans exhibet Symbolum, cujus typus eſt aurum. Moderatio ipſum virtutis centrum, dum ſupra globum terræ ſe librans ad ipſa cœrula cœli, ut Poëtæ loquuntur, ſe extollit (juxta Epigraphen *Evexit ad æthera virtus*) Scuti areolæ colore cœruleo ſpectabili aptiſſimè jungitur. Et talem hiſce armis gentilitiis Chromatiſmum conceſſit Nobilitatis in Germania fundator ceu peravitæ virtutis ad poſteros indicem: ut de hujus ſtirpis protoparente dici haud potuerit illud Maronis: *Parmâq; inglorius albâ*. Per lineam autem rectam æqualis Scuti diviſio conſpirationem virtutum in æqualitate, rectitudine & moderatione omnium actionum directrice conſiſtere denotat; quæ omnia brevibus indicat Epigramma:

9. Æneid,
v. 548.

Dividit æquales in partes linea Scutum,
Juſtitia quod gens hæc fit amica, docet.

Linea recta monet, quòd huic sit Regula Rectum,
Quòd vitiis careat, parmaq; pura notat.

Linea hæc Plettenbergiorum Familix jure est gentilitia, quia symbolica justitiæ, à qua difficilius quàm illa à sua rectitudine deflectit, ut illi verè debeatur Lemma: *Hanc sequimur gente & mente.*

Sciendum nunc porrò est, quod FRIDERICO CHRISTIANO, qui non terebat tempus otiosâ aliquâ vel astrorum vel terrarum metatrice lineâ, neq; solis cum Archimede deducendis in pulvere lineis occupabatur, hæc Justitiæ & Moderationis linea fuerit in regiminis automato perpendiculum, in erigendis gloriæ obeliscis directrix norma, in toto deniq; vitæ cursu nunquam incurvata regula, ad cujus rectitudinem actionum quarumcunque lineæ ducebantur, quas non frangebat in minorum præjudicia fastus potentium, nec in ullius favorem inflectebat impetrata gratia, nec obliquabat favor; ut illi inscribi potuerit:

Constare recti limite pertinax.

Conjunctum autem utrumq; Justitiam & Moderationem: cum ingloria sit sine Moderatione Justitia, & ipsa vitæ moderatio in æquitate consistat, ut justa in omnibus actionibus temperies, & temperatum in vita regimen, & in regimine exquisitissima æquitatis ratio servetur.

Prov. 6. 15. Non enim ea duntaxat est Justitia *Virtus maxima*, quæ vitiis imponit frænum, sed & quæ probitati addit calcar: non tantum illa
v. 5.
Aristot. 1. 5. quæ sceleribus appendit ferrum, sed & quæ virtuti aurum: non tantum illa quæ *debita divitibus dans ex æquataq; egenis jura*, sed
Eth. c. 1. & quæ ipsi Principi ponit leges, ut ad virtutis rectitudinem se, suos, suaq; componat & moderetur omnia, sibiq; tantum per se in Principatu licere putet, quantum antea per leges licebat. Gloriosus Præsul & legum servator Justitiam & sui Rector Moderationem stabiles posuit & vitæ & regiminis Columnas, invicem nexas & nunquam divulsas. Quibus, quod duabus illis Romanorum metis, lemma poni poterat, *Nec citra nec ultra.* Cum certi sint etiam virtutis fines, quos *ultra citraq; nequit consistere rectum.*

Subeat conspectum primò Columna Justitiæ. Etsi quidem summa Imperatoris auctoritas cum principatu Episcopis gladium porrigat,

gat, quo vel metum incutiant, vel imperent reverentiam, vel scelera succidant: nolim tamen hinc eam à quopiam mente concipi Justitiam, quæ subditorum sanguine cruenta cædes & funera post se trahit, sed quam amor facit amicam, & moderatus timor cogit suspicere, ut sic & Patrem diligant amantem, & Principem timeant imperantem: quam quidem Justitiam in Principe nostro venerati & reveriti sunt omnes. Justam in omni negotio cunctisq; quæ publicam quæ privatam subditorum salutem spectantibus causis servabat temperantiam, & Moderatione temperatam Justitiam, & in regimine æquitatem exquisitam, justum virtuti atq; vitiis ponens pretium. Quocirca magnâ curâ invigilavit, ne in judiciis sanguinem tangentibus fierent præcipitationes, & innocentia iniquitatis speciem & pœnam subiret: è contra verò non minori sollicitudine cavit, ne in pauperum, orphanorum; viduarumq; causis protelaretur justitia, memor dicti: *Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur.* Quod ut certius effectum daret, secutus insigne Augusto datum à Mecænate Consilium (*Optimi ac egregii Principis est, non modò ipse ut omnia ex officio agat, verum ut quâ ratione etiam reliqui omnes quàm optimi fiant perspiciat*) commissionibus Viros in audiendo faciles, in comprehendendo celeres, in investiganda veritate diligentes, studiisq; ac laboribus addictos, litium decisionibus quæ rectitudine conscientia quæ jurium peritiâ celebres justitiæ administratos, expertos æquitatis advocatos, habiles legum arbitros, & versatos causarum judices præfixit, quod sciret eadem semitâ gradi judicem ignorantem & pessimum; quorum alter prodesse cum possit nolit, alter cum velit nescit, peccetq; primus per inscitiam, alter per malitiam, neuter excusabilis. Cum perinde sit, an quis à cæco an furioso lædatur; an ruinam patiatur ab homine, qui fallit aut fallitur; an sub ignorante aut malitioso judice cadat innocens opum dispendia, jacturam corporis, honoris naufragium faciens.

Si omnium justitiæ administrandæ muniis ab Eo præpositorum, qui suâ fide, integritate, incorruptis moribus, eruditione, prudentiâ nominis immortalitatem meruerunt, hinc ineundus esset numerus, magnus certè foret. Metropolis enim Monasteriensis jam pridem & etiamnum hodie Jurisconsultis scientiâ & praxi forensi nulli secundis inclaruit, vel ipso supremo Rom. Imperii Dicasterio hoc illi elogium concedente. Illorum, qui adhuc vivi in omnium sunt conspectu, non faciam panegyrim, ne illud Paterculi objiciatur: *Penè Hist. l. 2.*

stulta c. 37.

*in Orat. pro
Sextio.*

*Stulta est inharentium oculis ingeniorum enumeratio... nam
vivorum ut magna admiratio, ita censura difficilis est. Quorum
tamen merita etiam me non referente nec oblivio praelentium, nec
reticentia posterorum, nec alterius eruditi aliquando scriptoris cala-
mus sepulta esse sinet. Præcipuorum tantum aliquot, quos libitina
rapuit, præclara nomina hic recensere monet Rom. Eloquentiæ pa-
rens, quando ait: *Valere debet apud nos clarorum hominum se-
nex memoria etiam mortuorum.* Hi an fide erga patriam, an pro-
vidâ rerum gestarum dexteritate & felicitate majores fuerint, non
facile dixerim. Hos inter Ravii jam pridem nominis splendorem
acquisiverunt, & præcipue inter eos non postremus Joannes
Theodorus Monasteriensium quondam Judex, & Principi à
Consiliis, quem scientiæ pragmaticæ Criminalis in unum contractæ
Compendium licuit appellare. Non ignoti sunt celeberrimi Schrei-
beri, & maxime hujus nominis qui, Cancellariæ quondam Di-
rector, alter in foro Tullius; magnæ apud Antistitem nostrum æsti-
mationis. Noti sunt spectatissimi Hasei, & præsertim is, qui
priori in officio & dignitate successit, eruditionis famâ æmulus.
Quis ignorat famigeratissimos Bolenos & imprimis Bernardum
Reverendissimi Capituli Cathedralis Gogravium primò Telgetanum,
postea per complures annos Officialem, Ejusq; filium Bernardum
Wilhelmum Principis nostri Consiliarium & Archivarium, E-
questris Ordinis Syndicum, & Gogravium Telgetanum? Quis nescit
præcellentes Balckios, & inter Eos primarii nominis Gustavum
Georgium Comitum primò Benthemensium per viginti annos
Consiliarium Intimum & Judicem Aulicum, postea Præsulis nostri
Consiliarium, & in Negotii Wildeshusani cum Sueciæ Ministris tra-
ctatu ad Bremenses Legatum, ab eloquentia, doctrinâ & affabilitate
præprimis commendatum? Nondum exciderunt memoriâ præclari
Hofii, & inter Eos Lucas, Medici quondam per hanc Dicece-
sin nominatissimi filius, Aulæ & Cameræ Consiliarius, Episcopo no-
stro perquam acceptus. Non intermortua est fama Viri Amplissimi
G. H. Wintgens, Principis Consilarii, Legati, per Provinciam
Quæstoris*

storis, & Consulis Monasteriensium meritissimi. Viget adhuc recordatio Præstantissimorum JurisConsultorum Mensingii, Bü-
nichmanni, aliorumq; plurium. De quorum meritis cum ni-
hil singulatim dico, omnia me dixisse arbitrâre, quæ de Viris inte-
gritate, fidelitate, eruditione, prudentiâ claris dici possunt. Hi
tametsi dudum inter mortuos, suorum tamen meritorum famâ etiam-
num vivi sufficiens Principi præbent testimonium, quòd optimos
quosq; virtute & literis instructissimos justitiæ administrandæ muniis
rebusq; patriæ tractandis præfixerit.

Prosequor nunc Gentilitiam rectitudinis lineam, à qua in area
vitæ nunquam descivit Princeps noster, id judicans optimum, quod
est rectissimum. Æquitatis rectitudo, salus & utilitas publica maxima
illi fuerunt politiæ moralia. Quia noverat gubernationis filo utcunq;
excellenti, nisi in æquitate & æquabilitate sit rectum, haud posse an-
necti durabilem Principis fortunam. Justus fuit aliis, sed & sibi,
non minùs sui quàm subditorum moderator: cum non sit grandior
dominatus, quàm qui in semetipsum exercetur. Tribuebat corpori,
tribuebat & animo, suum cuiq;, sed juxta auream & mediocritatis
& moderationis regulam. Ad quam quæ erecta & priori complicata
est Columna, jam quoq; spectari meretur.

Moderationem, quæ debitum severitatis est temperamentum, &
justitiæ perfectio, tam necessariam & splendidam in imperante vir-
tutem judicabat Respublica Romana, ut Tiberio vel hanc fingenti
vel possidenti numisma procuderit insculpto scuto rotundo laureâ
cincto, in cujus medio spectabatur caput Dæ *Moderationis* adjectâ
subscriptione *Moderationi S. C.* Et hæc quoq; Præsuli nostro *Angelon la*
in quibuscunq; actionibus semper comes astitit, dum grandis illa *Hist. Aug.*
judicii vivacitas soliditati juncta non permisit Eum esse excentricum, *in Tiber. p.*
aut vel larum unguem à rectæ rationis linea declinare. Gaudebat 28.
sed sine dissipatione spirituum,

Assuetus equam rebus in arduis

Servare mentem,

Dolebat non rarò dejectus corpore, sed sine animi abjectione. Si vitia ju-
stam indignationem poscerent, hanc iis sed sine ira & peccato destinabat:
quia juxta vetus dictum, *duo adversissima rectæ menti celeritas & ira:*
& iratus ad pœnam qui accedit, nunquam mediocritatem illam te-
nebit,

- Arist. l. E-* nebit, quæ est inter nimium & parvum, ut docet Philosophus.
thic. Nihil erat in ejus moribus vanum, nihil affectatum: nihil in diligen-
 tia præceps, nihil remissum: nihil in quiete languidum, in nego-
 tiis incitatum: nihil in actionibus abjectum, nihil fastuosum: verbo
 cum ipsâ naturâ tum verò doctrinâ atq; studio ad Moderationem sic
 se adhibuit in Principis potestate, ut nulla alia potestas ab iis, qui-
 bus præfuit, fuerit desiderata. Deprædicare licet ejus rigorem, sed
 cum clementia, magnitudinem animi sed cum regendi modestia,
 magnificentiam sed cum demissione, auctoritatem sed cum affabili-
 tate. Moderatio semper audendi limites honestate definivit, ut nun-
 quam potestas excederet mensuram licitæ voluptatis. Sacerdotali
 & Episcopali Ejus continentia & integritati, quæ ipsâ Mitrà decus
 est longè excellentius, nulla ne levissima quidem unquam injecta est
Plin. in suspitionis umbra. *Habet enim hoc magna fortuna, quod nihil*
Trajan. *tectum, nihil occultum esse patiatur: Principum verò non modò*
domos, sed cubilia ipsa intimosq; recessus recludit, omniaq; ar-
cana noscenda proponit famæ. Noscebat quâ propterea modera-
 tione Principem imprimis Ecclesiasticum oporteret esse victorem
 sui, ut victor foret popularis suspitionis & maledicentiæ, victor
 omnis publicæ reprehensionis. Exquisitissimas in Latio ceu antiquis-
 simo exactioris politiæ Lycæo gubernationis regulas in juventute edo-
Giugl. l. c. *ctus, jam sub primis principatûs sui auspiciis illud accuratissimi Politici*
verità festa *monitum non negligens (Chiunque governa Stati deve ricordare*
9. 4. *in che cosa potrà egli mettere il meglio della sua riputatione,*
che in sostenere degnamente, su' l palco, in cui lo portò la for-
tuna le parti di sua persona, tanto che il mondo spettatore at-
tentissimo, è censore rigorosissimo, d'ogni di lui attione, niuna
ne riproui, e tutte le cannonizi.) omnes ab aula integritatis insi-
 dias, quæcunq; non necessariae mentis quomodocunq; distrahendæ
 objecta, & incitatrices licentiæ species removet, ut illi par, quæ
CHRISTOPHORO BERNARDO Præsulum castissimo à suo
 panegyriste est tributa, laus debeatur; quod uterq; sexum (devo-
 tum licet) fæmineum suis laribus domesticum, & comitatu assiduum
Isocrat. O- esse noluerit. Nempe *maximè regia putanda est moderatio, si*
rat. de Reg. *Princeps nulli voluptati serviat, si cupiditates magis in pote-*
state habeat quàm cives. Poterat illi dici, quod fratri suo in re-
Cic. ad Q. *gendi potestate posito scripsit Tullius: Fundamenta dignitatis*
Fr. Ep. 1. *tua tua primum integritas & continentia: deinde omnium qui*
secum sunt pudor.

Ingressi nunc sumus aulam, ex qua nec nobis hîc recedendum, nisi eleganti atq; ornatâ ejus statui semper familiari moderatione quoq; paucis relatâ. In rerum opulentiâ & parsimonia & liberalitas, & tenacitas & magnificentia campum habent patentem; summum autem genus virtutis est in eâ tenere medium. Optimus mediocritatis modus, qui nec in domesticorum indigentiam & querelas cadit, nec in superfluam luxuriam diffunditur; quæ *munificentia est charybdis & liberalitatis vorago*. Aula Principis nostri ruebatur Epigraphen: *Diæ. Dio- Nec sordidè nec prodigè*. Mensæ epularum scenas præbebant *genis*, sed non nisi tali Principe dignas, quas in frugalitate commendabat magnificus splendor, & in splendore frugalis magnificentia. *Et re- & quidem* inquit Conzenus, *decet enim Principem mensa, in qua l. 3: pol. c. 10. relucet splendor liberalitatis. Decet, inquit Scribanus, augustâ Inst. Polit. gravitate & majestate condita mensa Principem: nolo tenacem Chr. l. 1. c. 11. & sordidam: supra privatam volo*. Quis enim hodie laudat Fabritium rapas coquentem ad ostentationem magis gloriosarum sordium, quàm politicæ moderationis? Quis frugalitatem Alexandri Severi, qui semper de manu sua convivis & panem, & partes aut olerum, aut carnis, aut leguminum dabat, senili prorsus maturitate patrem familias agens: cui festis tantum diebus anser, interdum phasianus unus aut ad summum duo cum totidem gallinaceis ponebantur; & quotidie tantum præter leporem milii sine pipere sextarii quatuor, cum pipere duo, ut testatur Lampridius. Remota fuit omnis ab aula Principis nostri sordities, in cujus mensis ea spectabatur penûs ubertas, ex qua pietati semper suppetebant eroganda ad alimenta pauperum, ad refocillamenta ægrotantium. Domesticorum mensis ea quoq; præsidebat moderatio, ut nec ad ullos excessus insolentiam traheret effusa abundantia, nec per indigentiam moveret querelas contracta parsimonia. Elegans ubiq; erat apparatus, & suum cuiq; sufficienter dabatur. Non quòd superfluus inutili splendore luxus undiq; se circumfunderet; non quod divitiæ per omnes angulos dissiparentur; aut nimius ministrantium & satellitum populus opum pereuntium comes circumsonaret. Nullatenus ista. Pompa erat, sed quæ non excedebat Principis statum, nec rerum ornamenta dignitatem. Laudet enim in Augusto Suetonius vix privatae elegantiae supellectilem: laudet Curionem Valerius ligneo catillo cenantem: laudet Tuberonem fictilia vasa argenteis præferentem: non illa vera sunt

sunt moderationis specimina. Hæc non in ligneis terreisq; domus instrumentis, sed Principum animis & moribus sunt quærenda. Hoc verò posset censerì moderationi proxinius, quod etiam assuetus esset suo in conclavi cænare posse sine populo, & servis paucioribus servire, & habitare contractius, unde plurimam vitæ partem in sacra domo Canonorum Regularium ad Fontem Salientem Monasterii confumere haud detrectavit.

Porro quæ ex Principis nostri palatio exclusa nunquam fuit, nec ex hoc monumento exulare debet Philoxenia, quâ erga omnis ordinis Viros honore dignos & præcipuè literatos summè extitit hospitalis. Non ignorabat etenim monere Canones, & eam virtutem commendare Prælati, ut cum habeant unde possint, debeant & velint esse liberales. Quod ita servari volunt, ut olim GREGORIUS Pontifex Archidiacono Florentino negaverit Episcopatus confirmationem, quòd esset tenax, ut ejus domum nullus introiret amicus. Semper enim sumus *memores salis quod in palatio comedimus*, ut suo more Persæ loquebantur. Possunt de eo repeti, quæ de Trajano dixit Plinius: & fuisse semper cum patriæ Optimatibus, si qui accederent, mensam communem, & mutuam ex convictu voluptatem: Eum provocasse & reddidisse sermones, & ipsum tempus epularum extendisse humanitate: & non tam aurum & argentum aut exquisita ciborum ingenia in Ejus mensis, quàm suavitatem jucunditatemq; Principis fuisse admiratione digna: quibus nulla satietas adfuit, quando sincera omnia & vera, & ornata gravitate, & benigna invitatio, & liberales joci, & studiorum honor. Ut lata à Democrito sententia, *justitia & virtutis maximam partem habet, qui honore dignos honorat*, Præsulem nostrum declaret justitiâ (*quæ non solum virtutum est præstantissima, sed ipsa omnis est virtus*) fuisse clarissimum.

Can. 32. q. 7. offerebat.
16. q. 1. quoniam dist. 89. volumus. &
12. q. 1. quia. dist. 85 Arc.
Esdr. 4. 14.
Apud Stob. serm. 44.
Aristot. l. 6. Eth.

Coetera justitiæ & moderationis ornamenta humanitatis & fortitudinis columnæ infra ostentabunt. Gemina hæc nunc firmata satis, quia Recti regulâ sustentata, ad Præsulis immortalitatem stabit. Nam *Moderata durant & Aequa & recta durant*: & Principis gloria indelebilem habebit Epigraphen, quam maris scopulo inscripsit Rex Scotiæ JACOBUS III. *DURABO.*

COLUMNA XVII.

Humanitatis & affabilitatis ornatu
decora.

EPIGRAPHE: *Fulcit & ornat.*

EX architectonicis Columnarum speciebus, quæ Corinthica dicitur, præ reliquis politior elegantiorq; augustis destinatur ædificiis. Hæc quæ in modestiæ posita pedestallo, fundata super gratiarum pavementum, atlanteoq; benignitatis capitulo principatus succollans fornicem nostrum jam subit conspectum Columna ornatissima, ob sui excellentiam hoc quoq; titulo meretur compellari. Hærent ad hanc pro clypeis & trophæis suspensa hominum corda ceu gloriæ immortalis anathemata, aureâ catenâ victa & devincta; cum inscriptâ Epigraphe: *Fulcit & ornat.* Columna hæc ita elegans, ornata, & expolita est, ut pulchriorem nequeat pingere Timantes, nec sculpere Phidias, aut erigere Leoncinus famosissimus Latii Architectus. Quod enim debet pictura archetypo, Sculptura exemplari, structura ideæ, hoc huic Columnæ debebit posteritas. Verum ne existimetis audacis eloquentiæ hyperbolem, subsistite spectatores & attendite Symboli explicationem. Columna hæc illa ipsa est FRIDERICI CHRISTIANI affabilis humanitas, ornatissimum Mitræ Episcopalis decus, stabile principatus firmamentum. Corinthicam dixi ob sui raritatem, nec enim cuilibet datum est adire Corinthum, nec concessa omnibus naturalis illa humanitatis gratia, quæ ex peculiari naturæ prærogativâ singulare quid obtinet quod vulgò nescitur. Ex ipsa namq; individualis temperamenti bonitate ceu sua basi hæc surgit, in Principe elevata per animi generositatem, non simulatione ficta sed facta per sinceram erga subditos charitatem, horumq; vicissim amores sustentata. Et quid amabo humanitas aliud est quàm catena aurea? sive illam esse Homeri, quâ coelum terræ perpetuo vinculo ad stabiliendam inferiorum cum superioribus harmoniam colligari fingitur, sive Herculis Gallicani, quam ex hujus ore linguâq; protensam humana corda traxisse atq; devinxisse fabulata est antiquitas, non commento aliquo sed reapse existere tibi persuadeas. Humanitas arcanâ quâdam & magneticâ

*je ne sai de
quoi Galli
appellent.
v.l' Romme
de Cour.*

virtute ad sui amores pertrahit etiam ferreas subditorum hostiumq;
animas. *Eius dulcedo*, inquit Valerius, *etiam in efferata barba-*
rorum ingenia penetrat, torvosq; & truces hostium mollit oculos,
ac victoriâ insolentissimos spiritus flectit. Ipsa homines quâ vult
etiam sponte sequentes magis ducit quàm lyra Orphei feras modulis
cicuratas, quàm Cithara Amphionis saxa rudia ingenioso poetarum
calamo ad humanitatem animata. Hæc catena est, quæ ita ducit,
trahit devincitq; subditorum animos, ut horum amor & benevolentia
securior Principi sit custodia, quam mille satellitum sarissæ. Fru-
stra enim terrore succingitur, qui suorum amore septus & stipatus
non est. *Hujus autem beneficio tutus*, inquit Seneca, *nihil præ-*
sidiis eget: arma ornamentis causa habet. Nam quis in suo Prin-
cipe non amat affabilitatem & humanitatem, quâ nulla ex omnibus
virtutibus humanior, & quis illi, quem verè amat, non fidus existit?
Videmus vel in ipsis animalibus ea, quæ fera austerâq; sunt, odio
haberi, quæ mitia atq; blanda, amari:

l. 1. de Clem.

Ovid.

Odimus accipitrem, quia semper vivit in armis,
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo,
Quasq; colat turres Chaonis ales habet.

4. Reg. 12. 7.

Conf. Scrib.

Inst. Polit.

Chr. l. 1. c.

10.

Eccles. 6. 4.

v. 7.

Humanitas principatuum Columna est, quæ toties in summis pe-
riculis labantem sustinuit Remp. toties erexit lapsam, toties nutan-
tes subditorum rebellium animos in obedientia & fide firmavit, to-
ties mentes exasperatas solo sanguine satiandas benigniori affatu mol-
livit. Testis Abigail in Davide. Testis Roboamus, qui si ex con-
silio dato ad populum verba lenia loqui voluisset, cum cunctis diebus
sibi servum habuisset, quem asperitate à se omnino alienavit. Testes
Romani annales, qui Menenii, Marci Antonii, Scipionis, Germanici,
Ottonis aliorumq; plurium stratagemata à sola dulci & mellea hu-
manitate petita recensent. Ex quibus patescit veritas primæ in lem-
mate partis: *Fulcit.* Hæc in Regente adeo necessaria est, ut nisi
sit naturæ dono collata, debeat esse, quantum natura virtutis per-
mittit, arte affectata, aut potius per industriam comparata, & per
actus frequenter repetitos habituata. Nam & ipsa omnipotens ve-
ritas sapientis calamo dictavit sententiam in hac Columnâ meritò
exarandam: *Congregationi pauperum affabilem te facito.*

Ornat humanitas quoq; & maximè commendat Principalis
fastigii

fastigii elegantiam. Dic enim tu ipse Misantrope pseudo-politice, quid magis ornat Magnatem, an torvitas & centaurica scythopia, an frons serenitate explicata, & serenitati frontis nupta animi benignitas? an magis Principem decorant fulgurantes ex oculis indignationis scintillæ, an ridentes & renidentes gratiæ? an magis placent mera in ore fulmina, an mites in labiis rosæ atq; in lingua verborum lenitas? Credo nisi omnem ipse humanitatem exueris, concedes gratiosam hanc humanitatis faciem majus Principi decus addere, quàm vultum istum Cyclopicum. Noverunt id quotquot fuerunt, Principes politissimi. Gloriatus est Polonorum Rex ULADISLAUS se vel solo deposito pileo obtinere posse à subditis, quod vellet. Tam potens magnes est affabilitas. GUILIELMUS Princeps Auriacus suam erga vilioris conditionis homines civilitatem arguentibus respondit, hunc populum exiguo constare pretio & solâ pilei depositione aut blandiori verbo vænire. Ita de omnium possessione triumphat humanitas. Ut verum sit, quod pronuntiavit Sapientissimus: *Verbum dulce multiplicat amicos & mitigat inimicos; & lingua eucharis in bono homine abundat.*

Fedro. in Peristr. R.

Amel. de la Houff. disc. polit. sur le Tib. ch. 39. Eccles. c. 6. v. 5.

Spectâstis humanitatis decorem, intellexistis ejus in sustinenda imperii mole potentiam. Nunc vobis quoq; spectandum sisto Principem humanissimum FRIDERICUM CHRISTIANUM comitatus & affabilitatis exemplar. Cujus humanitas non erat ficta quia gentilitia & genialis, non sophisticè politica quia suffulta amore, non simulata quia extra ambitionem & fastum. Explicabat enim ita erga subditos frontem, ut ejus cor videretur; aperiebat ita oculos ut cernerentur affectus; ita gratiis condiebat sermones, ut omnes patrem agnoscerent. Ad principatum evectus se ipsum publici juris fecit, faciles omnibus accessus, amabilem vultum, aures benignas & responsa humanitatem loquentia exhibens, comis ingressu, commodus alloqui se volentibus, expositus omnibus. Ut aureum prudentissimi Antistitis Divi Ambrosii præceptum & impleverit & ejus effectum reapse senserit: *Popularis & grata est omnibus bonitas, nihilq; quod tam facile illabatur humanis sensibus. Ea si mansuetudine morum ac facilitate animi, moderatione præcepti, & affabilitate sermonis verborumq; honore, patienti quoq; sermonum vice, modestiaq; adjuvetur gratiâ, incredibile quantum procedit ad cumulum dilectionis.* Poterat sibi Magni Theodosii panegyri à Racati Eloquentiâ fufam paucis mutatis vindicare: Amicitiam

l. 2. off. c. 7.

c. II.

citiam nomen ante privatum non solum intra aulam vocavit, sed purpurato indutam paludamento solio Episcopali recepit, neq; non gratius præstitis asseruit, vota ac facultate paria agens, & familiaribus suis Princeps tribuens quæ privatus optarat. Videtur effigies Ejus humanitatem quasi adhuc tota spirans intuentem alloqui Zachariæ verbis: *Assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi decorem, & alteram vocavi funiculum, & pavi gregem.* Nil enim affabilitate in Præsule decentius, nil attrahente colliganteq; animos humanitatis funiculo potentius, & ad pascendam sustinendamq; gregem efficacius.

Cic. pro leg.
Manil.

l. 3. c. 1.

La Scuola
del. ver. ap.
à Prenc. 6.
§. 2.
Hist. lib. 2.
c. 99.

Ea tamen ejus humanitati erat nupta gravitas, ea comitati sociata autoritas, ut dum illa conciliaret amorem, hæc pareret venerationem, nec facilitas auctoritatem nec severitas amorem diminueret. Quem affabilitas faciebat omnibus gratum, virtus reddebat bonum, & fama optimum, ut subditos potestate paternâ, externos estimatione sibi haberet addictos. In publico semper graviter & pro dignitate agebat, ut dum expeditus ad Eum esset accessus, facili in aditu constans maneret reverentiæ possessio, quæ *salus & custodia principatus.* Summates patriæ, quos populus miratur & suspicit humili obsequio assistebant, quod quandam ingerit sublimitatis opinionem &, ut Socrates inquit, *admiratione potentie plebeis animis hoc aspectu inserit contemplabilem principatum.* Et jure quidem hanc sibi devotionem & venerationem Princeps exigit, dum cura autoritatis, & ut hodie appellant reputationis, quæ *regiminis anima* est, non minus ad Eum pertinet, quàm politiæ, quæ sine autoritate corrumpitur & *merum fit atq; inefficax cadaver.* Celsitudinem quam Principis dignitate prætulit, nunquam nimiam suorum familiaritate & consuetudine, quæ respectui ægrè sociabilis, diminuit, humanitate tamen reddidit cumulatiorem: ut juxta Paterculi phrasin dici possit habuisse *mixtissimos gravitate & lenitate mores*, quos nec supra Principem extulit ambitio, nec animi abjectio infra depressit. Dignissimum in his quoq; servavit temperamentum. Verbo in omni actione se gessit Principem. Decet igitur oculis animisq; omnium inserere hic depictam quasi in tabella ipsissimam humanitatis imaginem.

Fri-

Fridericus Christianus

*In Principatu humilis sine abiectione,
Genio suavis ac benignus sine affectatione,
Conversatione humanus sine contemptu,
Verbis affabilis sine arte & studio,
Serenus fronte sine supercilio,
Ingenuus vultu sine fuco,
Eminuit sine tumore, rexit sine coactione,
Ita miscens imperium benignitate,
Ut amaretur, sed cum timore, Pater,
Ita temperans suavitatem gravitate,
Ut timeretur, sed cum amore, Dominus.
Dum ipso regiminis pedo sublimior auctoritas,
Ipso paludamento gratior nativa corporis Majestas,
Ipso principatu amplior in patriam charitas,
Quovis munimento firmiores Procerum favores,
Quibusvis clypeis ad custodiam tutiora subditorum
corda fuerunt.*

Quæ eapropter hanc ad Columnam aureâ humanitatis catenâ symbolicè suspensa dum attendet posteritas, agnoscat verum esse hoc Monostichon :

Princeps humanus Comiq; affabilis ore
Supponit folio fortia fulcra suo.

COLUMNA XVIII. Sive Obeliscus

Ex pluribus principalis munificentiae segmentis
compilatus.

EPIGRAPHE : ... *famam extendere factis*
Hoc virtutis opus. Virg. Æn. l. 10.

TAm admiranda fuit potentissimorum Ægypti Regum in fabricandis & erigendis Obeliscis industria, tam sumptuosa munificentia, ut universam posteritatem meritò in stuporem rapuerit. Horum omnium maximè memorabilis est ille Ramisis Regis undecenis pedibus altus (quem viginti millia hominum erexerunt) tam subtili artificio compositus, ut nesciretur, an ex solido lapide fuisset cœsus, an constructus ex pluribus. Unde Distichon:

Si lapis est unus; dic quâ fuit arte levatus?
Sed si sunt plures; dic ubi congeries?

Crediderim ego illi competiisse Epigraphen: *ex multis unum*, licet Pancirollus certum putet ex solido lapide constitisse. Columna seu potius Obeliscus Symbolicus, quem in hoc Mausoleo FRIDERICI CHRISTIANI munificentiae nunc erigo, ex pluribus quidem est magnis & solidis liberalitatis partibus constituitur. *Diversa* quidem monumenta sunt, sed in unam munificentiae magnitudinem, unumquodque immortalis gloriae contextum conspirant. Faciam brevem præcipuarum ejus partium enumerationem.

Ædificiorum splendorum pro bono publico auctores vel reparatores non tradidit oblivioni Romana erga suos benefactores grata Respublica, quâ literis quâ ære signato horum ad posteros transcribens memoriam. Hæc enim sunt quæ mori vetant. Numismata pretiosa antiquitatis lipsana, & *magna*, ut loquitur Cassiodorus, *prudentum inventa*, dum futura sæcula rerum olim gestarum commonent, longè reliquis præstant monumentis. Cujus non nescia, laudis avidior moderna Gallorum natio hodiedum quoque ex professo satagit suorum Regum res præclare gestas æri Symbolico percussisque

nummis

nummis insculpere. Ut de hoc non aliter ac si novum foret inventum
plausum faciat Academiae scientiarum Regiae Parisiensis Socius Cl.

Valentis, *nimirum inquit hac est ratio, quâ tot facta insignia tot* in Diff. de
heroicae res gestae magni huius Principis aeternitati commen- Numis Imp.
dantur. Condiderat modernus Galliarum Rex in usum Academiae Trajan. in
scientiarum turrim siderum speculatoriam: cudebatur mox numus Memorat.
insculptâ turris effigie cum inscriptione: *Sic itur ad astra.* Adde- Trivultian.
batur palatio novum frontispicium; confestim ejus idea sistebatur in p. 294.
nummo percusso adjectâ Epigraphe: *Majestati ac aeternitati Gal-*
lici Imperii sacrum. Pace sub annum 1679. reduce ædificatas
quasdam ædes Regias mox mundo denunciabat in ære symbolico
sculptus Halcyon in mari tranquillo nidificans, adjecto lemmate: *Pace datâ nidificat.*

Nunquid ergo & mearum partium erit (licet Encomiastes sim
ultroneus, & non scriptor mercenarius, ut illi in Galliâ Symbolici
Regis Panegyristæ) exstructa à munificentissimo Principe ad com-
munem utilitatem, & pro Successoribus Infulatis insignia ædificia
fine debitæ commemorationis absoluto penso non præterire? Hæc
inter non postremo loco se spectandam exhibet *Arx Abusana*,
in ejusdem nominis (quod allabens ex Alphæ fluvio rivus indidit) an-
tiquissimo oppido Principis nostri propriis sumptibus (id quod mirè
auget gratiam liberalitatis) ex fundamentis magnificè exstructa. Op-
pidum hoc quondam Comitum Ahusiorum erat hæreditaria sedes,
donec anno 1399. sub OTTONE Hojano quarto huius nominis
Episcopo Monasteriensi, ob graves à Zwedero Vorstio tum
temporis Dynastâ in Ahausen illatas Dioecesi calamitates, in harum
recompensationem Episcopatu subiceretur. Arx, quæ ante hanc
præsentem stetit vetustior, non à posterioris modò ævi, sed & prio-
rum seculorum Mimigardicis Præsulibus fuit crebrò frequentata, ob
adiacens Nemus *Listnerum* amænitate (nam & aliquid inter deserta
amæni habitat) ferarumq; fecunditate dives, exercitiis venaticis ac-
commodum, ideoq; levandis à curarum onere Principum animis
semper quasi destinatum: ut in huius laudem applicare liceat, quod
in panegyri dixit Plinius. Olim hîc lustrare saltus, excutere cubi-
libus feras hæc voluptas hæc consuetudo erat Principum. Hîc sole-
bant certare cum fugacibus feris cursu, cum audacibus robore, cum
callidis astu; nec mediocre pacis decus habebatur submota campis

Confer. Me-
nestr. Hist.
duRoy Louis
parMedail.
l'Academ.
de Devises.

Stangevol.
in Hist. circ.
Westph. &
Chr. Klein-
sorg ad an-
num 1399.

Hagem. de
V. Nob. l. 2.
tit. 14.

irruptio ferarum, & obsidione quâdam liberatus agrestium labor. Et rectè: nam nullum Principe, etiam Ecclesiastico, ad mentem mole laborum levandam dignius aut convenientius est exercitium venatione moderatâ Idcirco HENRICUS Moersia Comes, secundus hujus nominis Monasteriensium Antistes, non rarò Ahufii commoratus legitur; ubi &, quòd in prædicto nemore ex equo lapsus graviolem contusionem contraxisset, defunctum annales loquuntur, versu in memoriam adjecto:

*Cessitat in sylva sonipes cum Principe, plagam
Lethalem patitur Principis inde latus.*

Ex Ann.
Msp.

JOANNEM ab Hoya, Episcopum LIII. Præfulem literatissimum, anno 1574. ibi quoq; extremum diem clausisse fasti memorant. Et CHRISTOPHORUM BERNARDUM è vivis excessisse hoc indicat Chronographicum, subtilis nescio cujus ingenii inventum:
*CHRISTOPHORVS BERNARDVS à GAHLEN
AbVsII MortVS.*

Primævam oppidi arcem jam sub JOANNE Ahufii Comite destructam referunt annales; WILHELMUM autem à KET-
TELER Præfulem LII. novis ædificiis & vallis illud munivisse me-
morat in ejus vita hic versus:

Abusium Vallo, fossis & turribus auxit.

Verùm hisce longè majus decus addidit FRIDERICUS CHRI-
STIANUS, quando ære suo non sibi suisque, sed posteris in com-
moditatem & curarum principalium diverticulum, nec non splen-
dorem patriæ prædictam arcem ædificavit, hortoq; adjacenti, & co-
piofo Aurantiorum arborero, quale nunquam ante in orbe West-
phalico est visum, atq; insignibus ex lapide statuis pretium atq; am-
nitatem addidit Utraq; & domus & hortus visu quidem sunt splen-
dida, minora tamen Principis nostri meritis fuere, ut mereatur in-
scriptionem:

**puta oppi-
do Ahufano*

Urbi * par domus est, domui par hortus, utrumq;
Non fuit hoc meritis par FRIDERICE tuis.

Augustiori digna erat palatio Præfulis virtus. Ut tamen interdum aliquo recreationis intervallo dispungerentur graves regiminis curæ (maximè enim necessaria est Principum animis remissio, ne assiduus labor frangat, sed eorum vires meliores acrioresq; requiete surgant)
huc

huc quot annis uno alterove mense solitus est secedere. Quanquam quid de secessu dico, etiam illuc ordinarii labores erant pro comitatu, & crebriores subditorum accursus pro stipatoribus: ut an plura ibi negotia, an delectamenta susceperit, dubium esse possit. Venationi quandoq; vacaturus, seu potius cœlo libero animum refecturus (nam ipsumet ferarum vestigia premere, illarumq; cubilia indagare non permittebat artuum debilitas) dum favente aurâ in sylvam veheretur, curas vilus est trahere comites, neq; unquam, quod EMANUELI Lusitaniæ Regi ad venationem abituro in maximam laudem vertitur, supplicum literas rejicere. Nam etsi nil ad animum Principis assiduitate laborum quasi hebetatum reficiendum tam physicè quàm moraliter sit excellentius voluptate illâ, quam dat venatio, non tamen laborabat hujus intemperantiâ, quâ cum *laqueo captare feras & magnos canibus circumdare saltus* Princeps nimium studet, potiora interim deferuntur, officioq; renunciatur. Tam cœco amore non deperibat capiendas bestias FRIDERICUS CHRISTIANUS, qui se hominibus regendis natum & præpositum non ignorabat.

*Hist. du Mi.
nist. d. Card.
Richel. Re-
flex. politiq.
p. 634.*

Redeo ex sylva ad arcem; sed ad aliam, Principis nostri liberalitate munificè quoq; dotatam. Quæ illa est, quæ inter paludes ad Hesselam amnem sita, creditur olim fuisse Saxonum adversus legiones Vari (in loco vicino Warendorpio, id est, Vari pago stativa habentis) asylum, & tutum loci beneficio adversus Romanorum vim munimentum: unde patriâ linguâ *Sassenberga*, quasi Saxonum castrum appellatur. Hanc eximio horto, gratis arboretis, & jucundissimis ad ambulandum viis immensum extensis magnis impendiis laboribusq; ornavit CHRISTOPHORUS BERNARDUS; & ædificiis pluribus novis splendidisq; ampliavit FRIDERICUS CHRISTIANUS: ut Præsulum utriq; ex his munificentiae additamentis laudis accessio debeat. Quæ illi quidem dudum persoluta est ab Eruditissimo Alpeno, huic autem per me exsolvenda restabat. Singularis ex hac arce ad subditos utilitas accedere videtur, ex hac quidem Politicorum ratione. Contribuit maximè ad felicitatem publicam, si Princeps suas interdum mutat stationes instar solis à tropico uno ad alterum commeantis, ut omnibus terræ climatibus & calor & lux impertiatur. Hic nunc hanc nunc illam planetæ domum subit, pro novis ad orbis inferioris necessitates viribus dispergendis. Pari ratione, ubi Princeps suam quandoq; sedem transfert, vel alia de

l. 6. §. 37.

l. hoc probat.

in Saavedr.

Embl. Pol.

86.

Tacit. ann.
15.

Lorenzo

Gracian.

aph. 81. de

son manuel.

& Ch. 16. de

son Heros.

subditorum statu ad illius aures devolvuntur, vel novæ in eos gratiæ ab hoc dimanant *suetos adversum fortuita aspectu Principis refoveri.* Et si nil aliud emolumentum, saltem aliis reddit sui desiderium per privationem, aliis venerationem per novam præsentiam: Incipit enim esse novus quasi Princeps per novos populi applausus & gratulationes. Ut idcirco CAROLUS V. Imperator & FERDINANDUS Rex Catholicus nullibi in regnis suis aulam stabilem habere voluerint. Princeps noster laudabilis hujus politicæ sectator solem quoq; voluit imitari, quot annis mutans domos; per hyemem ut plurimum in Metropoli, circa tempus vernale in arce Sassenbergica, circa autumnale in Ahusanâ, nonnunquam etiam in Monasterio Bentlacensi commoratus, ut omnium fuerit expositus accessibus, & plurimi Ejus præsentiam sibi salutarem fuisse potuerint gaudere.

Verum enim verò hæc nondum absolvunt hunc munificentiae Obeliscum. *Vechta* innovatis à CHRISTOPHORO BERNARDO munimentis & adstructâ arce fortificata, etiam à nostri Antistitis liberalitate novum accepit & decoris & validitatis augmentum: quando fornicibus subterraneis, qui militum constituunt domicilia, munita est insigni aucta & armamentario, ut ex prædicti Prædecessoris intentione Monasteriensis principatus aliquam ex parte septentrionali obtineret securitatem. Non minus enim sagatæ quàm togatæ Palladis extitit Meccœnas, cujus nisi plura alia extitissent indicia, hoc non obscurum est testimonium, quando patriæ militare Ærarium insigni pecuniæ summâ munificè locupletavit, sicq; ipsum sibi obæravit Martem. Si olim sub Imperio Rom. aut hodie Gallico hanc munificentiam exercuisset Princeps, prò qualibus mox in ære signato symbolis, aut chartæ concreditis elogiis deberet id rescire posteritas. Nam mirum, quantum prudentiæ attribuat Augusto Suetonius ob ærarium militare constitutum. Nostriis terris non ita in laudem prurientibus suffecerit hæc verbo saltem meminisse.

Amabò, quâ laude Romani annales non celebrârunt Trajanum ob excitatum in Danubio pontem Lapideum. *Arduum*, inquit Dion, & maxime laboriosum fuit in eâ fluminis parte pontem edificare. Ipse Imperator gloriæ avidus in marmore ejus voluit superesse monumentum hæc superbâ inscriptione:

PRO-

PROVIDENTIA AUGUSTI VERE
PONTIFICIS, VIRTUS ROMANA
QUID NON DOMET? SUB JUGUM
ECCE RAPITUR ET DANUBIUS.

Pons licet ipse ab Hadriano sit dirutus, relictis tantum pilis ingen- *Just. Lips.*
tibus hodie etiamnum extantibus, vellicavit tamen inscriptio mihi *in Admir.*
auriculam, ne intermitterem commemorare, Principem nostrum *seu Magn.*
pontem quoq; Lapideum egregiae molis atq; splendoris pluribus ar- *Urb. Rom.*
cuatis fornicibus nixum super Amasiam fluvium insigni latitudine ad
oppidum Rheinam patentem (per quem antea non nisi naviculâ, cum
plurium saepe vitae periculo, dabatur transitus) ad incolarum & exte-
riorum expeditum commeandi usum excitasse. Non addo ad egregii
facinoris memoriam plura quam hoc Epigramma:

Ut tibi Rheinanam via prompta pateret ad urbem

Pons novus *Amasis* est fabricatus aquis.

Pontificem poteras *FRIDERICUM Rheina* vocare,

Dum pontem fluvio sterneret ille tuo.

Nympha superba jugum tulit hoc à Principe:

nunquam

Cui renuit lymphis *Alpha* subesse suis.

Si omnia Principalis munificentiae monumenta in hunc unum
congreganda essent gloriae Obeliscum, universa mihi peragrande foret
Dicecesis, & vel ipsae viae sui benefactoris memoriam exigerent. Po-
sita est Augusto ob viae Flaminiae Ariminum usq; resectae curam in
Cippo ante portam Flaminiam Equestris statua, & erectus in ponte
Arimini arcus. Antonium laudat Capitolinus quod *vias urbis atq;*
itinerum diligentissime curavit. Claudium Appium propter viam
stratam, illius nomine notam, populus Rom. magis celebravit, quam
ob praestantem ejus sapientiam & aviti generis nobilitatem. Trajani
illam viae Appiae partem, quae ex porta Capena Brundisium
ducit, restaurantis, aliamq; de novo parantis facinus ut non lateret
posteris, Senatus procudit Numismata, in quibus cernebatur humi
procumbens figura muliebris dextrâ tenens carrucae rotam cum or-
dinario elogio, & subscriptione: *Via Trajana S. C.* quod expli-

Joã. Vaill.
tom. 2. p. 32.
in Nũ. Aug.
Dio. l. 53.

cat

*La Histor. cat Angelone his verbis : Volendo per auventura dinotare , che Aug.inTra. quantunque la via fosse per prima disastrosa , e cattiva , a co-
ian. n. 31. tale stato non dimeno l'hauea ridotta l'Imperadore , che non i
p. 115.*

*passaggieri a piedi , e gli huomini a cavallo solamente , ma an-
che i carri ui poteuano ageuolmente passare. Nunquid ergo cum
similia praestiterit Princeps , iniquum foret , hic silentio praeterire quæ
tacere in viarum curatores injuriosum Roma putavit ? Quis nostrum
nescit , quantâ sollicitudine vias publicas iusserit reparari , novasq;
æquali veluti lineâ extensissimas per Ericeta inuia , viasq; paludosas
injectis lignorum , saxorum , arenarumq; cumulis (ceu quoq; de Tra-
jano refert Angelone) parari ? Immortales profectò grates debentur
Principi. Nec minùs perenni encomio & obligatione obstricta est
Diœcesis Perillustri & Generosissimo Dño D. CHRISTOPHORO
BERNARDO L. B. de TWICKEL , Satrapæ Rheino-Beverger-
nano , Principi à Consiliis intimo , Viro nostri ævi hoc in negotio
(olim apud Romanos verè Regio) incomparabili. Cui si pro debitâ
gratiarum actione ad quaslibet viarum divaricationes collocarentur
Mercurii publici benefactoris præcones , nondum æquaret beneficium
remuneratio. Ego hic patriæ supplebo vices , æternæ ponens me-
moræ Monimentum :*

*Perillustris ac Generosus Dominus,
D. CHRISTOPHORUS BERNARDUS
L. B. DE TWICKEL,*

*Satrapa Rheino-Bevergernensis,
In Perillustum Patriæ Statuum censu Heros,*

*Affiduus & indefessus VIOCURUS;
Dum viarum strata curavit & reparavit,
Sibi ad perpetuam gloriam viam stravit.*

Proculcantur & proteruntur viæ :

*Sed ne cum viis obteratur præclara hujus facinoris
memoria,*

Hoc cavebit Monimentum.

*ita appella-
batur apud
Rom. cura-
tor viarū.
Pancirol.d.
reb.deperd.
p. 109.*

Twickelius patriæ reparando strata viarum,
Nomen ad æternum deproperavit iter.
Currit honor, pleno pergit cita gloria passu:
Quid mirum? plano est calle parata via.

Deducunt me viæ ad plura in hâc Diœcesi erecta munificentia opera, quæ ad Obeliscum hunc amplificandum transferre possem; verum quia hæc & alteri huic æmulæ liberalitatis columnæ construendæ sat copiosam suppeditant materiam, & quæ jam attuli insignia munificentia segmenta ad justæ magnitudinis constituendum gloriæ Obeliscum sufficiunt, hunc absolvam. Singularis animi generosi magnitudo huic subjecit basin: ipsa fortuna sufficienti ad tantæ molis operam censu tributaria suum submisit globum, transmutatum veluti in quendam constantis felicitatis cubum. Architectus fuit patriæ amor: erexit laudabile perennis gloriæ desiderium: imposuit apicem & coronidem Principis constantia. Ego nunc addo inscriptionem:

Friderico Christiano

*Omnes omnium ante se Principum Virtutes amplexo,
Præsuli Munificentissimo,
Benefactori amplissimo,
Patri patriæ optimo,
Principi verè Liberali,
Hunc ex tot magnitudine splendidis
Munificentia partibus integralibus
Constructum perennis gloriæ Obeliscum
Dat, dicat, consecrat
Tot à Liberalissimo suo parente beneficiis
Ornata Diœcesis Monasteriensis.*

COLUMNA XIX.

à Liberalitate

Friderici Christiani

Mausoleo donata.

EPIGRAPHE: *Plus ultra.*

Solius beneficentia thesaurus stabilis est, scripsit ad Justinianum Agapetus. Verè igitur amplissima gloriæ Columna fuit munifico nostro Principi liberalitas : sed nulla profectò alia, quàm altera ex illis Herculeis (primæ enim jam superius in huius Mausolei atrio memini) cui CAROLUS V. Imperator inscripsit: *Plus ultra.* Quia noluit suæ beneficentiæ terminum ponere priusquàm eum vitæ mors poneret. Quanquam quid dico de vitæ termino? etiam ultra ipsum sua benefacta extendit, quando quæ liberali manu constituit plurima munificentia opera post fata quoq; durabunt. Non modò hæc quæ recensui monumenta donec posteritatis oculis illabentur, ipsa etiam taciturnitate omnem facundioris Eloquentiæ commendationem superantia totidem liberalitatis erunt quædam quasi ora panegyrica; Verùm & Aedes sacra Deo Divisq; sacrata, & illius vel auspiciis vel sumptibus partim excitata partim aucta totidem linguæ erunt laudum præcones. Lapidibus exstruendis in Cappel & Sutkirchen templorum ædificiis destinati totidem erunt piæ liberalitatis divulgatores, quibus illud Lucæ quadrabit: *Dico vobis quia, si hi tacuerint, lapides clamabunt.* Ipsa in Cathedralis Ecclesiæ Paulinæ Choro pomposo splendore & artificioso ornatu erecta marmora illud Poëtæ sibi vindicabunt:

c. 19. v. 40.

... *Secretum Principis ullum*

*Esse putas? Homines taceant: vel saxa loquentur,
Et templa, & postes, & marmora.*

Exstructa in Odæis Organa, donec divinas resonabunt laudes, etiam FRIDERICI CHRISTIANI non tacebunt. Suspensæ in turribus campanæ perennes erunt earum stentores. Aræ ambizioso cultu ab Eo ornata æterna erunt gloriæ Monimenta, encomiastico Rhetorum labore

labore amplius haud indiga. Quam Deo sacram liberalitatem, non aliâ facundiùs celebrari linguâ posse existimo quàm ad aras Sacerdotum, qui successionem debitores, & per secuturas annorum centurias solvendi pietatis annui censûs executores beatis manibus sanctâ litatione in amoris sacrificio perpetuam debent memoriam.

Verùm quid tu ad hæc *prava dominationis Magister*, turpis virtutum cavillator, & juratus munificentiae hostis Machiavelle, cui axioma est: *Avaritia est unum ex vitiis quod facit regnare Principem*. Quorsum hæc tua objectio? si quis diceret multos extitisse Principes, qui res magnas gesserunt, qui tamen illâ beneficentiâ excelluerunt: dicendum est, Principem vel de suis vel de aliorum bonis sumptus facere: si primum, parcus esse debet: si secundum, necesse est, ut nullam partem liberalitatis prætermittat. O Versipelles argutias! nunquid quæ Princeps de sibi jure tributis, sicq; suis in patriam liberaliter refundit, in maximam ejus vergunt existimationem? FRIDERICUS CHRISTIANUS sanctiori intus agente spiritu tuam nescivit pessimæ politiæ pragmatiam. Poterat verba Theodosii sibi appropriare: *Munificentiam nostram nulli volumus extare damnosam: ne quod alteri tribuitur, alterius dispendiis applicetur*. Quod ut luce clarius pateat, Columnæ huic affigam Numismata Symbolica, perpetua Ejus erga patriam liberalitatis testimonia.

A. de la Houff. praf. de dis. politi. Questo e u- no di quelli vitii che fã. no regnare Prencipe. Pr.c.16.

Apud Cass. l. 7. Ep. 17.

Ea excudendi normam hîc mihi suggeret Romana antiquitas, & moderna Gallorum in his inveniendis solertia. Trajanus, Commodus, Claudius, Domitianus aliq; plures Rom. Imperatores, ut verè se patriæ patres demonstrarent, liberalitate magis Christianâ quàm gentili, urgente annonæ caritate indigenti populo frumenta dividi jusserunt: noscebant enim, quod animadvertit Tacitus, *nil magis seditionem in populo movere, quàm annonæ gravitatem*; & panem esse conditionem essentialem in plebe, ut quicumq; illi panem donat, illius rex sit. Scimus nos Christiani hanc veritatem ex sacris literis, quando Judæi, numero quasi quinque millia, à Christo Domino bene refecti voluerunt *facere Eum Regem*. Imperatoria hæc in distribuenda annonæ liberalitas ut per orbem propalaretur, & posteris notificaretur, cudebantur à S. C. numi, in quibus cernebatur vel imago Cereris in gemino cornu copiae sedentis, cum inscriptione: *Ceres Augusta* vel *Annona Augusti*; aut

Conf. Ang. la Historia Augusta.

Annal. 6.

Joann. 6.

vid. *Jacob. de Bie. Tab.* 24. 33. 37. *Meneft. l. c.* p. 10. *med. quatr.*
 Spectabatur Matrona sinistra copiae cornu, dexteram spicas tenens, & super puerum astantem protendens, cum inscriptione: S. P. Q. R. *Optimo Principi. Alimenta Italiae S. C.* Ut innumeras alias hujus commatis imagines symbolicas taceam, ex rei numariae compilatoribus notissimas. Galliarum Rex, dum tempore necessitatis publicae anno 1661. populum distributione panis & frumentorum solaretur, Rom. morem secutus iussit confici memoriales numos, in quibus pauperula cum duobus infantibus distribui panis videbatur adjecta Epigraphe: *Fames pietate Principis sublevata.*

ex Ann. manuscriptoris.
 Exercuerunt quoque hanc premente annonae caritate liberalitatem plures Mimigardensium Praefules, inter quos, ut brevitati studeam, hic saltem memorari meretur RUMOLDUS, seu ut Eum appellant alii, REINOLDUS Episcopus VIII. qui in maxima cereris penuria, quam praecessit nuncius Cometes, unicuique potissimum egenis satis frumenti ex Cerere copiosam prius prudenter convecta suppeditavit, & libras 48. auri inter Fratres (sic appellabantur eo tempore Canonici) ad coemendam penum divisit: quod merito literis est consignatum.

Nunquid ergo & ego hic jure, si non aeri, literis saltem insculpo Numisma Symbolicum, in quo (quae facies erat numi Trajani) Imperatoris laureati loco constituo insulatum Praefulem, sinistra hastilis loco pedum tenentem, dexteram alimenta pauperibus adstantibus distribuentem addita Epigraphe: *Alimenta Monasteriensia.* Et hoc perpetuum erit monumentum istius liberalitatis, quam in illa annonae caritate & publica frumentorum penuria Anno MDCXCIX. per Dioecesim vicinasque partes late grassante magna frumenti copia a Batavis care acquisita, aliisque ex terris magno sumptu atque labore advecta universae patriae necessitati subvenit, eam inter pauperes, & Religiosas utriusque sexus egentes familias largiter & gratis distributa. Notabilis est in antiquis numis effigiata navis, quae frumenta ex Aegypto aliisque Regionibus advecta fuisse indicabat. Poterat & FRIEDERICO CHRISTIANO symbolica ejusmodi navis dedicari. Ipse enim erat illa *navis institoris de longe portans panem*, cujus Salomon meminuit. In cujus memoriam addo Epigramma:

Prov. 31.
v. 14.

Dum

Dum cererem Batavas asportat cymba per undas,
Quos vehit, hos simul & nutrit onusta ratis.
Princeps navis erat, patriam dum pressit egestas,
Et tulit ille suos, nutrit ille suos.

Hinc factum ut plurium indigentium respexerit necessitates, quorum non inspexit personas. Prævenit multorum precibus, quos pudor aut verecundia prohibuerat panem poscere. Cum enim illo tempore & civium familiæ supra plebis sortem elatæ occultâ rei frumentariæ egestate premerentur, etiam in harum domos vigilantia ejus transivit; & in hoc curæ ejus latitudo diffundebatur, ut quos tacita urgebat paupertas, eorum consolaretur angustias. Hinc sæpe terfit eorum lacrymas, quorum oculos non vidit. Noverat enim quàm molestum sit verbum quàm onerosum & demisso vultu dicendum, **rogo panem.** Fecit ergo cudi numos cupreos, non tales quidem, quibus ceu tubâ quâdam ad vanitatem hæc publicaretur liberalitas, sed quibus egentium pudori consuleret, & cœlo non terris præmia quæreretur. Signata erant in his urbis paræciarum. e. g. Transaquensis, Lambertinæ, Ludgerianæ, &c. nomina, quarum incolis occultâ paupertate pressis, quibus de sua necessitate publicè conqueri verecundia erat, per Pastores ceu Eleemosynarios clam erogabantur, ut iis apud pistorum, eapropter sufficienti quantitate rei frumentariæ provisos, certam panis quantitatem (per quemlibet hominem, etiam his ignotum, ut suæ famæ consulerent) sibi comparare possent. O eximiam pietatis inventionem, necessitati plurium gravissimæ sine onere rogandi opportunam! O nummos verè pretiosos, omnibus Imperatorum veterum aureis argenteisq; numismatibus ad fastum & vanam tantum gloriam inventis præstantiores! Vivat ergo, vigeatq; in perpetua memoria hoc liberale beneficium, quod tot indigentibus ultrò venit obviam.

Tetigerat hæc publica rei frumentariæ indigentia, ex eâq; tantum non omnium orta necessitas ita Præsulis paternum animum, ut severo mox interdicto caveret, ne Ceres, quam divina bonitas homini in alimenta concedit, destructivâ illâ distillantium (quorum eo tempore non exiguus per Dicecesin reperiebatur numerus) praxi in *aquas vitæ* (mortis potiùs) hinc dictas *fusiles* deinceps combureretur. Cui quidem laudabili ordinationi pro eâ, quam jam inde à principatûs

fui auspiciis in Symbolo expreſſerat, conſtantiâ ita firmus inhaſit, ut in nullius favorem aut gratiam rei frumentariæ ſic deſtruendæ licentia deinceps potuerit impetrari. Quoties quotiesq; pro eâ non inſiſterunt, quâ cives quâ alii majoris ordinis? ſed rupem tentabant procellæ, Olympum venti. Sciebat unius æſtatis cererem, pro illâ tum temporis ſterilium annorum conditione, non eſſe ejusdem anni conſumptioni deſtinandam, ſed Principi, imprimis ratione annonæ, attendendum Stagyritæ aphoriſmum: *Providum in futura oculum dirigat, qui Reip. gubernaculis aſſiſtit.* Providentia hæc meretur quoq; Numiſma Symbolicum, cui inſculpo manum armatam malleo, qui alembicum ſeu vas diſtillatorium contundit additâ Epigraphe: *Alimenta conſervata: vel Noxia conſuetudo abolita:*

& à parte averſâ *Providentia Principis.* Ignoscant mihi Deſtillatores, quod eorum labores hoc maſtem epitheto; quibus tot hominum otio, ebrietati, inſolentiis, opificiorum & rei domesticæ neglectui innumerisq; vitiis lata porta aperitur. Quæ ita juſtam quidem indignationem movebant Principi, ut quoad vixit hoc interdictum noluerit abrogatum, quippe latici huic ſtillatio ita inſenſus, ut ex domesticis neminem matutini hujus potûs mephitin olentem propiori accèſſu potuerit tolerare. Quam provida porro fuerit ejus ſollicitudo, ut patria caſu futuræ infæcunditatis deinceps de cerere, & aliàs de rebus quibuſcunq; ad victum & vitæ ſuſtentionem pertinentibus viliori pretio & quaſi per compendium provideretur, teſtatus eſt labor, quo Amasini navigabilem reddere conatus eſt, ut merces minori ſumptu inveharentur, & commercia, quæ patriæ commodorum claves ſunt, per Diceceſin copioſius ſtabilirentur. Cujus praxis tametiſi nondum planè voto reſponderit, pro adynato tamen non eſt reputanda, fidem faciente tot aliorum per orbem fluminum factâ navigiis adaptatione.

Cōf. Becch.
Sap. Inſan.
n. v.

Reſtat adhuc exſculpendum aliud Numiſma literarium, in quo, ut in illo Galli & Voluſiani Imperatorum numo aureo, hodie rarifſimo, ſigno effigiem Apollinis ſalutiferi, ſed inſulati, additâ ut in Marci Aurelii numo inſcriptione: *Principi ſoſpitatori.* Nar- rat Zoſimus prædictos Imperatores hoc Numiſma fuiſſe promeritos, quod lui peſtilenti in oppidis atq; vicis graſſanti remedium attulerint. Apollo enim habitus gentilibus Medicinæ & ſalutis Deus morbis mederi

mederi credebatur. Si ullam Principum Rom. erga Remp. benevolentiam, certè illam, quâ ægrotantes in publicis morbis curabant, in amplissimo honoris laudisq; gradu posuerunt Oratores panegyrici. Ita suum Gratianum Ausonius magnâ laudum exaggeratione deprædicat, quod ægrotantibus solitus sit mederi, præbere ministros, instruere cibos, fomenta dispensare, sumptum adjicere medelarum, & sic consolari affectos afflictosq; ut reconvalescerent. Neq; unquam S. P. Q. R. neglexit hanc Imperatorum in morbis epidemiis opitulandi promptitudinem Symbolis Numismaticis remunerari. Unde nec hi quoq; ut erant auræ popularis aucupes, intermiserunt in ejusmodi publica necessitate aliorum damna ad suam gloriam ventere.

*Angelon in
Max. Aur.
n. 17. in Com.
modo. n. 13.
Antonin.
aliisq.*

Credo equidem animadvertetis jam quò collimet hæc Apollinis insulata effigies. Subjiciam tamen explicationem. Anno 1699. cum translatus ex certo Bataviæ loco contagii maligni fomes peracutum morbum sexcentorum hominum & quod excedit infectione & centum aliquot occasu infamem per paræciam Metelensem sparsisset: Anno hunc præcedente eum ferocior dysenterix epidemix lues oppidum Ottensteinense ejusq; domos tantum non omnes infecisset: Anno 1702. cum fluxus quoq; colliquativo - sanguinolenti miasma pluribus lethale in satrapia Ahufana, in paræcia Vredensi, aliisq; circum circa locis, & præsertim quoq; in præfectura Borckensi vires deleterias exsereret, pluresq; quâ cives quâ agrestes, quibus res angusta domi, grabato affigeret, conditione pauperculorum medicationis pretia non ferente, morbo tamen latius exitium minitante, insigne politix, amoris erga subditos, ac providentiæ verè paternæ specimen fuit: quando Ejus jussu, ut multa paucis complectar, mox expedita hos affectus & curandi ac ab iis se præservandi methodus typis publicata (me quidem tum temporis Archiatro Horstmaro-Ahufano ejus authore) ordinata & distributa medicamenta, constituti Chyrurgi, qui quotidie visitantes hæc administrabant, adjunctæ clinicæ quæ ægrotantibus inserviebant, apparati cibi, ministrati potus, & omnia convenientia; nihilq; omissum, quod in ejusmodi morbis aut præstari aut desiderari poterat, ut omni ex parte nullius non succurreretur valetudini. Quo tam festino auxilio & sani prophylacticis & infecti alexiteriis (& omnibus quidem gratuito exhibitis) quâ præservati quâ curati sunt. Amputata est lui latius grassandi occasio: & morborum aliàs facilè serpentium radices brevissimo tempore Deo secun-

dante

dante ex patriæ gremio penitus sunt extirpatæ: quod unice Principis providentiæ & benignitati debebatur. Taceo alia quoq; pro hujus genii morborum impediendo progressu usitata aliàs remedia politica haud fuisse neglecta, ne rursus offendam illos, qui illis tum temporis se offensos putabant. O quàm laude digna erat hæc constitutio, quàm innumeris salutaris! quàm patriæ proficua providentia!

Exhibita hæc afflictis benignitas me monet, ut hic singulare quoq; Numisma memoriale literarium procudam, cui imprimò pro Symbolo *scutum in scuto*, cum lemmate: **DECUS ET TUTA**

*Virg. 5. Æn.
vers. 262.*

MEN IN ARMIS. Quod ceu promeritum illâ occasione æternæ famæ monumentum debetur sollicitudini atq; vigilantia Perillustris & Generosissimi Domini D. CHRISTOPHORI HEIDENRICI L. B. DROSTEI ex VISCHERING, Satrapæ Dîceceseos Monasteriensis perpetui, & per præfecturas Horstmaro - Ahusanas moderni: eò quòd in enarratis memoratorum locorum, quæ ejus Satrapiis subjacent, morbis publicis omnes quoq; patris maximè solliciti partes expleverit, Vir quem rara pro statu suo humanitas, rarior modestia, eximia prudentia, singularis erga subditos charitas, & justitiæ zelus sine fuce commendant. Ut quod non sine secundo omine in armis gentilitiis gestat scutum, perpetuæ in ejus Familia virtutum hæreditariarum custodiæ sit Symbolum, & felicitatis propterea in illa perennaturæ pignus. Addo Epigramma:

*Nomine, & antiquo patriæ qui Satrapa jure,
In clypeo clypeum, symbola stirpis, habet.
Illustris servit clypeus patriæque suisque,
Protector Themidis, quam sine fraude colit.
In scuto scutum (Drosteæ insignia gentis)
Quod sit clara togâ clara sagoque, docet.*

Ex his appensis Symbolicis munificentia signis hoc Mausoleum inspecturi posteris satis intelligent, in FRIDERICO CHRISTIANO fuisse veram coronam regiminis, fuisse veræ nobilitatis decus, gloriosi principatus specimen & animi augustè dominantis notam regalem dum in eo fuit liberalitas, quam hisce titulis exornat Jamblicus Philosophus, Verùm enim verò deficeret huic Columnæ sua coronis, nisi quoq;

quoq; in sua Familia posuisset aliquod suæ munificentiae perenne monimentum. Videri enim potuisset in hac parte non absolvisse Principis Politici numeros omnes. Quando tam JurisConsultorum quam Politicorum est sententia, imò *ipsa arcana Maximorum Principum hypothesis*: maximè interesse Reipublicæ, ne nobilitate ac vetustate Perillustres Familiae, quarum erga orthodoxam Religionem semper conspecta est fides, erga Rom. Imp. fidelitas, erga patriam amor, intercident. Notanter Vultorius Reip. inquit *interest, ut familiae nobiles, quibus tanquam columnis Resp. maximâ ex parte nititur, conserventur, earumq; honor, dignitas & opulentia; ne columnis Reip. ad tenuitatem reductis totum aedificium ledatur aut collabatur.* Necesse autem est eas ex opulentia habere potentiam, ut esse queant asyla subditorum, clypei innocentium, fulcra Religionis, firmamenta Principatuum. Neq; enim frustra in aurea Bulla *praesidium dexterae Imperialis appellantur.* Constat proinde ex Historiographis, quanta apud Romanos veteris nobilitatis servandæ cura & studium fuerit, ne, ut inquit Tacitus, *clarissima familia extingueretur, quia iudicabant plebem Rom. nobilitate veluti spiritu & vitâ destitutam ad instar cadaveris futuram.* Verùm supervacaneum est hæc pluribus adstruere. Cum nec hanc politiæ regulam neglexerit Princeps politissimus, quando ejus animus nihil modicum aut parvum spirans, jam multis magniq; operibus se ac suas Vires feliciter expertus (quæ genuina est juxta Plutarchum Herois nota) in fiduciam sui amplius accendebatur, incipiebatq; novis munificentiae exemplis priora vincere. Offerebat huic generosæ mentis instinctui opportunè se Arx pervetusta Morriana in Nortkirchen pro relinquendo seris Nepotibus perpetuo principatûs Mnemosyno, & stabiliendo in avita Familia perenni fulcro aptissima: cum fidei commissorum institutio efficax sit medium ad Nobilitatem in sua dignitate, agnatione, & Familia conservandam. *Laudabilis enim vena, inquit Cassiodorus, suam servat originem, & fideliter posteris tradit, quæ in se gloriosâ transmissione promeruit.* Hanc igitur cum fundis latè patentibus emptione suam fecit & antiquis ædificiis remotis augustius substituit perpetuæ memoriæ delubrum, principalis magnificentiae sedem, domum eo splendore conspicuam, qui hanc Viris Principibus Illustrem Familiam tam decet, quàm hæc illo (imò & longè majori) est dignissima. Domus hæc suo sat radians decore ascititium præconii ornatum non exigit, aptius digniusq; Spectatorum

Bæcl. Char.

Pol. Vellej.

c. 2. n. 78.

Confer Did.

Saav. Emb.

Pol. 63.

Scrib. Pol.

l. 1. c. 40.

4 Marpurg.

Cons. 30. n.

119.

tit. 3.

Ann. 2.

l. Nob. c. de

commer.

Tiraq. d. N.

c. 25. n. 9.

l. 3. Ep. 1.

Statuorum quàm Lectorum oculis objectum; Panegyreos proin vice
hac solùm notanda Inscriptione :

*An domus hæc hominum est , an sunt hæc tecta
Deorum,*

*Quæis tam magnificâ mole superbit apex ?
Humanas habitare velit si jupiter ædes,
Has colat : est ipso vel jove digna domus.*

Magnus Cosmus de Medicis, summæ fortunæ, majoris ingenii He-
ros, qui meritis suis sceptræ & coronas posteris reliquit, non habuit
in vita studium potius quàm acquirendæ immortalitatis : unde fabri-
catus est superbissima palatia, plantavit deliciosissimos hortos, erexit
augustissima templa. Sed tandem seriâ cogitatione se reflectens, hæc
omnia unico incendio posse dirui, unico terræ motu in momento
everti, sicq; tam carè quæsitam sui memoriam pessumdari, judicavit
satius esse literatorum captare benevolentiam, & hos esse solos qui
contra omnem temporum invidiam, contra omnem fortunæ injuriam
mandare possint æternitati Principum gloriam. Fugacia sunt libera-
litas dona; instabilia quæcunq; munificentia erecta theatra, nisi ea
literis nunquam morituris suffulciat Eruditorum calamus. Novit id
quoq; FRIDERICUS CHRISTIANUS, tantus propterea litera-
torum Meccenas. Cui & Musæ vicissim devotissimæ quam pro æterno
monimento Columnam hîc erigunt posthumam, nunc spectabimus.

COLUMNA XX.

Friderico Christiano

Magno literarum Meccenati à Musis
excitata.

EPIGRAPHE: *Quem referunt Musæ, vivet. Titul. I. 1.*

Vestra hæc Columna est, favete Musæ : dum quem vestro
enutrivistis lacte, vestris educâstis sapientiæ alimentis, quiq;
vicissim vester extitit pater nutritus, à vestro nunc est co-
lendus

lendus Choro. Adeste & ejus meritis erigite Columnam quovis ære perennio- rem, ex qua quotquot sunt literarum cultores vestram le- gant venerabundam gratitudinem. Et ecce audior. Adest universa Musarum Cohors in Mausoleo ornando maximo certatim studio jam occupata. Adest humanarum scientiarum regina Theologia, & FRI- DERICUM CHRISTIANUM deprædicat alterum in Ecclesia Theodosium, in templis Pontificem, ad Aras Mystam, legum Di- vinarum humanarumq; scientiâ clarissimum, maximum suum patro- num atq; fautorem. Adest Regnorum basis Jurisprudencia: extollit alterum in foro Numam, in Comitibus Principem, in Curiis Dictato- rem, amicum Togatæ Palladis intimum. Adest Institutrix animo- rum Ethica: commendat in moderandis animi passionibus Dominum, in universo vitæ regimine invictissimum sui Imperatorem. Adest Aularum & Curiarum Moderatrix Politica: laudat in principatûs gu- bernatione vigilantissimum, in pacis belliq; Negotiis Argum, secundæ fortunæ filium. Adest humani corporis Conservatrix Medicina, & facultatis suæ celebrat summum Meccenatem, magnum Asclepiadis remuneratorem. Omnes concordēs & unanimes sunt, ut Principis Nomen immortalis gloriæ coronâ ambiant: agnoscunt enim singulæ suum benefactorem.

Hæ solæ sunt, quæ Viros gloriosos à morte vindicant. Incisas marmorì aut æri Principum memorias edacis temporis dentes con- sumunt: literis autem exaratas nulla vetustatis exedit caries. *Arcus & statuas, aras etiam templaq; demolitur & obscurat oblivio, negligit carpitq; posteritas.* Sola disertiori scribentium stylo nixa *Plinius in Trajan.* monumenta nescit tangere, nescit demoliri. Tolle musarum alumnos, quorum fragiles calami omnibus columnis firmiora sunt æviternita- tis fulcimenta, quotos Principes sæculum non alterum, sed vel suum noscet? ea enim est mundum pervolantis, & præclara Heroum fa- cta gloriæ tubâ publicantis famæ indoles, ut evolutis aliquod anno- rum curriculis paulatim & tandem lassata resideat, nisi panegyricis scriptorum pennis adjuta id quoq; posteris referat, quod abunde recitavit præsentis ævi populis. Quod potest esse pluribus sæculis laudis & admirationis materia, id vel intra sæculum fatiscit, nisi ad futuræ ætatis scientiam erudito calamo transcribatur. Defuit hoc be- neficium innumeris per orbem Regibus & Principibus, qui suis nunc insepulti cineribus jacent sine discrimine sceptri & ligonis; quorum

non magis jam nota sunt nomina, quàm urnæ, quibus integuntur.
Nempe

Horatius.
l.4. od.9.

*Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrymabiles
Urgentur ignotiq; longâ
Morte, carent quia vate sacro.*

Car. Scrib.
l.6. l.1. c.5.

Magnifici itaq; animi Princeps, ut, cum vivere desinit, in famâ vitam nunquam morituram accipiat, munificus est erga Eruditos. Ipsaq; Musas prodigâ quâdam liberalitate sibi devincit, eandem ab ipsis munificentiam post fata recepturus: nam & hæ liberales sunt, respondent beneficiis, & loco pecuniæ dant perennaturam gloriam. Non profunditur quod in illas liberaliter effunditur. Refluit donanti, quod ex beneficâ manu in illas effluit. *O si intelligant hoc Princeps omnes!* exclamat Politicus. Intellexit sanè id Antistes noster inter Principes si quis aliàs literatus, & inter literatorum amatores Princeps, toties liberalis Musarum Evergeta, in conferendis beneficiis plurimùm laborans, de recipiendis nihil sollicitus. Certâ novî scientiâ esse inter bonarum artium scientiarumq; alumnos plures, qui amplissimæ hujusce erga se liberalitatis exempla possent propalare. Hi dum tacent, (neq; enim omnibus beneficii exprimendi est vel potentia vel occasio) ego verecundiâ facti proprii Principis gloriæ quidquam, dum vera affero, non subtraham. Vult enim vetus paræmia: *qui dedit beneficium taceat, narret qui accepit.* Anno MDCXCIX. Tractatus Physico-Medicus, Decadis Curiosæ Tentaminum de vitâ prolongandâ titulo donatus, *ingenioli mei factus*, in publicum devotionis Symbolum Principis nomini inscriptus offerebatur. Obtinuit facta Dedicatio eas gratias, ut non palmari dumtaxat donativo omnes præli sumptus largissimè recompensante afficere Authorem, sed etiam, ut hic in Diœcesi Monasteriensi stabile domicilium figeret, & suo qualicunq; talento publico inserviret, Archiatri per Satrapias *Horstmaro-Ahusanas* officii tum vacantis honore, adjecto amplo annuo Salario, remunerari dignatus sit. Quod tamen (quæ fati Optimum Benefactorem præmaturâ morte eripientis fuit malignitas) cum muneris privatione jam à sex annis cessârit, acceptarum gratiarum oblivionem neq; induxit, neq; unquam inducturum est, vel hoc teste æviterno grati animi Mnemosyno, quod Benefico Principi positum est in gloriam, invidis & malevolis in torturam.

Redeo

Redeo ad Musas, quas in intimo complexu tenebat arctius, quam olim in cerebro Jupiter fabulosam Palladem. Deprædicat in Trajano Plinius, in Alexandro Severo Lampridius, in Tiberio Tacitus, & nuper in CHRISTOPHORO BERNARDO Alpenus, quod sibi musas ita reddiderint domesticas, ut voluerint quoq; esse palatinas & convivas, dum suis mensis frequenter literatos adsciverunt, ut qui verè sunt regum epularum condimentum, scientifici discursus non abessent. Eruditi Principis appetitui non satisfacit cibo quantumcunq; exquisito: hic plebei palati gustus est. Cor natum imperio etiam literis pro nutrimento reficitur & impinguatur. Eruditione conditi discursus etiam inter epulas verè sunt gloriosæ mentis alimenta. Princeps autem cui literæ non sapiunt, gravi laborat anorexiâ. Sine salis condimento vel ipsa Apicii mensa desipit, & vel salia rem in modum epulari sine sale nausea est, juxta lemma: *Sapor omnis ab inde.* Et mensa Principis, cui quod ex literario fonte petitur sal displicet, præcipuo destituitur condimento. Nam quid utilius quàm etiam inter prandendum quasi ludentem pasci seriis, dum mens grandibus imbuitur non advertens? Ipsa docta colloquia fallunt animos, quibus rerum plurimarum scientia ingeniis insinuatur, non labore sed quasi otio, severiorq; veritatis perceptio salibus & jocis lenitur & quasi conditur.

Et hic laudabilis erat Principi nostro genius, familiaris hæc consuetudo: ut sapientiæ sale, & ex variarum scientiarum penu desumptis problematibus, ceu pretioso quodam aromate asperfas amaret dapes, rerum scibilibus rationes & causas à literatis, mensæ ascititiis, frequenter exigens, cum sciret utilissimam Politico maximam quâ fiat *Le Prince* habilis esse, multa interrogare habiles. Ubi alloquiorum amabilitate, *doit être* jocorum dulcedine, vultus semper comis hilaritate satis ostendebat, *grand questionneur.* quantum solidâ doctrinâ fundatis responsis delectaretur.

Neq; hanc erga Musas propensionem adeo quisquam mirabitur, si quo à primâ juventute amore eas deperierit, ex primæ Columnæ conspectu hic sibi in memoriam revocârit: *talem enim quisq; descendit ad terminum quale cepit habere Principium.* Si per- *Machiav. Ch. 23. Sidon. l. 6. Ep. 4.* penderit Eum parente literarum amantissimo & scientissimo fuisse prognatum, *omne namq; principiatum de suo principio testatur.* Si recogitârit in stemmate Ejus materno illud inter Principes Eruditionis prodigium FERDINANDUM, illum Musarum Statorem THEODORUM, utrumq; FURSTENBERGIUM. Quorum pri-

Monū. Paderb.

Vitriar.

Inst. iur. P.

l. 4. tit. 19.

Schwed. in-

trod. fur.

P. p. 244.

l. unic. tit.

15. de Pro-

fessor.

mo etiam in ipsa celebrium scriptorum statione locum non ultimum concessit eruditus calamus, quod rarum est in Principe. Posteriori Universitatis Paderanæ fundatori æternas laudes & grates persolutura est Westphalia, dum suum Musis immortale decus manebit. Et huius quidem Proavunculi sui laudatissimo exemplo Præsul noster Academicam quoq; Musis sedem in Metropoli erigere, & primitus formatum à CHRISTOPHORO BERNARDO conceptum perficere atq; absolvere habebat in votis, nisi quod huic iniecit remoras, & illi obstacula posuisset; temporum nempe atq; invidæ Musis Bellonæ, vicinas terras diu lateq; perstrepentis iniquitas. Conceptus in praxin redigi eò facilius utriq; videbatur, quò ad executionem omnia erant (& etiamnum sunt) faventiora. Non defuere requisita, Pontificum & Cæsarum diplomatibus jamtum indulta privilegia. Non deest loci opportunitas; Diceceseos amplitudo; juventutis, etiam aliunde affluentis, frequentia; politioris & severioris literaturæ jamtum vigen disciplina. Non desunt in patria literati nobilissimi & Nobiles literatissimi. Aëris ipsiusmet, in Dicecesi Monasteriensi certè non Bœotici, pro ingeniis ferendis & fovendis sat fecunda est salubritas. Favent Academiae celebritati Principis & aulae præsentia, Cleri Perillustres & Admodum Reverendi Doctrina, Virorum Eruditorum & honoratorum in urbe numerus. Destinatur tantum doctis studiorum pretia, non deerunt Eximii Professores, in Jure Baldi, in Medicina Hippocrates, aut si delectare novis, Helmontii; in Philosophia Aristoteles, aut si etiam voles Cartesii. *Sint Mecanates, non deerunt Marones*: renascantur Augusti, renascentur Tullii, Virgilii, Horatii. Musæ ubi alliciuntur præmiis facile cantant. Non ita fons Aganippidos quàm manus liberalis instillat venam nobilem. Fovet jam mundus Viros in omni scibili versatissimos, posteaquam S. Patriarcha IGNATIUS tot orbi reliquit expertissimos Magistros, in quibus quas requisivit Imperator Valentinianus & Theodosius dotes reperiuntur: *Vita integritas, docendi peritia, facilitas interpretandi, copia differendi, bona fama docendi & sedulitas*. Hæc aliaq; (si emolumenta quoq; plurima in patriam ex Academiis redundare solita, qui potissimus eas fundandi scopus est, addideris) motiva sufficiebant, ut prudentissimum hocce par Præsulum (quibus boni publici promovendi rationes erant cognitissimæ) Universitatem hanc in Dicecesi erigere intenderet. Quam prior certo certius erexisset (nam & illi proclamandæ jam fuerat statutus dies) nisi martis ingruentis strepitus suspenderit

disset Principis animum in tempus post bella literis magis opportu-
num, quod vitâ non attigit. Nec minus alter procul dubio excitâset,
nisi eodem quoq; impeditus, alteri cuidam suorum successorum di-
gnissimo hanc immortalis gloriæ fortunam relinquere fuisset coactus.
O Principem per omne ævum commemorabilem, qui Palladem
hâc in patria aliquando in throno constituet, sicq; Musas æternâ sibi
devotione & perpetuo honoris censu faciet tributarias! *semper ho-
nos nomenq; eius laudesq; manebunt.* Utinam nostro ævo id con-
tingat! *Utinam* (quod votum fuit Imperatoris Græci Leonis VI.) *Caus. in
meis temporibus eveniat, ut stipendia militum in bonarum artium Menar.
scientiarumq; illustrium Doctores absumentur!*

Faceffe rustica C. Valerii Licinii, ad stivam nati, ad aratrum
educati Melibæo magis quàm vertice coronato digna Gnoma: *literas
esse pestem & calamitatem publicam. Hæc vox bovis est non ho-
minis:* Regis Alphonfi in Regem literas literatosq; damnantem & ex
aula proscribentem justè pronunciata est sententia. Noverunt quot-
quot sunt politi Principes, novit & FRIDERICUS CHRISTIA-
NUS, non posse Remp. consistere, nisi is, qui imperitat, habeat
colatq; sapientiæ studium. *Nemo melius quàm literatus imperat,* Pontan. l. de
in coronatione Taciti Cæsaris solenni acclamatione vociferabantur Princ.
milites. Doctrina enim confert ne, ut ille dicebat, *sedeat lapis
super lapidem.* Præsul noster quia fuit Princeps ingenii conspicui-
tate admirabilis, æstimavit quoq; & coluit ingenio atq; doctrinâ con-
spicuos. Habuit Eum Evergetam Doctrina, statûs politici præses,
non ignorantia, Diva rusticana. Non Battones & Bambiliones, sed
Socrates, Atticos, Catones amavit & honoravit. Iis munera, iis be-
neficia, iis dona est elargitus. Vos ergo favete Musæ, & huic
erectæ Columnæ, non tam Epicedii quàm Epinicii loco brevem ver-
sum inscribite:

*Musæ favemus, quæ sacra Nomini
Ejus Columna est, vertice gloriæ
Assurgat astris, stet, perennet
Teutonicum celebris per orbem.
Nec hoc sat esto. I Gloria Principis
Per Regna lucis, quò rapit aureas*

Phœ-

Phœbus quadrigas, quâq; fusco
 Cynthia provebitur curuli.
 Excelsæ Princeps, coelicolum comes,
 Sidusq; stirpis perpetuum tuæ,
 Nunquam per orbem Oblivionis
 Atra tuam teget umbra lucem.
 Pridem statutum est Pieridum in jugo:
 Dum stat Camænis Mons Heliconius,
 Laus, fama PLETTENBERGIORUM
 Westphalicis quoque stabit arvis.

l. i. c. 26. Hæc illæ. Ego subjungo Monitum Scribanicum: Doctorem calamis
 tanquam animâ vivere Princeps potest. Quos si sustuleris, non
 ultra plebejam vitam vilesq; animas vitam protendet. Vivere
 æternum vult, vivet in doctis. Quovis ergo auro hos provoca-
 bit, ut vitam vivat æternam, ignoret mortem.

Mart. l. 10. Nam chartis nec furta nocent, nec secula prosunt,
 Solâq; non nôrunt hæc monimenta mori.

COLUMNA XXI.

Oleâ & Sertis quernis circumdata,
 Friderico Christiano
 Principi Pacis erecta.

EPIGRAPHE: *Decus hoc pretiosius auro.*

Serenus tranquilluscq; pacis status magnum est principatus mu-
 nimentum & columen, in quo tuta acquiescit patriæ salus &
 incolumitas. Nihil concordia firmitus est ad Rempub. irre-
 fragabile est Q. Fabii Maximi Romanorum Senatoris edictum,
 unde

unde Roma vetus ut designaret, quàm sacra sanctaq; res esset pax, Numen fecit, illiq; templum sex columnis suffultum multiq; statuis ornatum consecravit. Ego unicam saltem Mausolei Columnam illius memoriæ dicabo; ex qua non suspendam hostilia arma detracta victis, non parta bello spolia, non lacera vexilla, aut hostium sanguine rubiginosos acinaces, sed Oleæ ramum & coronas civicas: *Nullum enim ornamentum Principis fastigio dignius pulchriusq; est, quàm illa corona ob Cives servatos*, inquit Sapiens Romanus. Hæc non minùs debetur Principi ob pacem semper custoditam, quàm post sanguinolenta bella aliquando reductam. Augusta est victoriæ triumphalis laurea, sed fecundior pacis Olea. Et hæc gloriosior, quæ sine tumbâ virescit, quàm quæ ex humano enascitur cadavere. Potior felicitas publica est pax data gratis à cœlo, quàm caro patriæ pretio & multo subditorum sanguine à mundo cœmpta. *Pax una triumphis innumeris melior.* Felicior pax sine vastatione & direptione urbium, sine cœde civium servata, quàm ex templorum ruinis, ædium incendiis, hominum libitinis tandem collecta. Non minor igitur laus est pacem nullo constantem capite servare nunquam laceffitam, quàm cruore partam, multorumq; pretiosam cervicibus possidere. Nec minori elogio dignus est Princeps, qui pacem habuit semper incruentam, quàm qui multorum aspersam sanguine. An majori laude dignum judicas Cæsarem, qui undecies centena hominum millia bello non semper necessario, sed quod suggessit ambitio, trucidavit, an Scipionem, qui maluit unum servare civem, quàm mille hostes occidere?

Liv. l. 1.

Sen. l. 1. de Clem.

Extollant alii Achilleos in bello Episcoporum animos, deprædicent Martiales spiritus, mirentur sub pectore paludato cor Hectoris, sub capite mitrato Alexandri cerebrum. Non improbo, non vitupero, imò ipse laudo quàm maximè: & cum hasta pedum, cum galea mitram, cum pectoris umbone Episcopalem crucem pietatis in corde latentis Symbolum, cum pluviali deniq; cataphractam laudabili jure sociari concedo, dum tuendæ Religionis, patriæ conservandæ, protegendorum subditorum causa agitur. *Patria enim*, inquit Tullius, *libertas, Cives, atq; adeo ipsi Reges latent in tutela & præsidio bellicæ virtutis.* Non minori tamen encomio quoq; dignum sisto FRIDERICI CHRISTIANI pacis servandæ animum, & semper servatæ prudentiam. Deciderit fortè alii Principi, ut illi

Orat. pro Murena.

*Hac ex di-
versis Ann.
msptis.*

apud Plutarchum Timoleonti Delphis sacrificanti, vitta victoriis de-
stinata è tholo cadens, & caput amplexata instar coronæ triumphantis:
FRIDERICI CHRISTIANI infulata tempora mox in prima in-
auguratione delapsa de cælo pacis oliva ambiisse videri posset, tam
constans fuit Eo tenente principatum florentissimæ pacis status. Si
Eum in salutem patriæ, in oppidorum solatium, in urbium emolu-
mentum, in civium præsidium, in colonorum felicitatem, in ipsam
deniq; horum omnium fortunarum fortunam à cælo concessum fuisse
pacis Principem dixero, dico verissima. Obversata enim semper est
oculis lætissima forma Diceceseos, cui ad felicitatem nil deerat nisi
perpetuitas. Omnibus incolis hæc confessio exprimebatur se esse
felices, & suo Principi nil accedere posse boni, nisi ut esset immor-
talis. Patria vetustos relegens annales non rarò in faustitatis suæ
rapta est admirationem. Nunquam pullato induta luctu ob cives cla-
de amissos (ut olim septenni afflictæ bello sub **WALRAMO**
MOERSIO cum **ERICO** ab **HOYA** de mitra disceptante in
pugna prope Coesfeldiam Varlariensi) tristis ingemuit. Non jacu-
lis ignitis concremata incendioq; absumpta urbis templa (ut sub
THEODORICO WINTZENBERGIO Episcopo XVIII.) mæ-
sta planxit. Non civium ac innocentum funera & horrendas vel gla-
dio, vel quod pejus est, fame excitatas strages exhorruit, ut sub
FRANCISCO Comite Waldecensi Præsule L. fidei assertore egre-
gio, grassante in metropoli inauditâ post orbem conditum Regis
Scenici, infernalibus furiis exagitati & vel ipsâ Megærâ truculentioris
tyrannide. Non urbem ullam solo æquatam, dejectas turres, Con-
sulem occisum &c. luxit, ut sub **FRIDERICO** à **WEDA** Epif-
copo XLVIII. Non ferro flammisq; hostium se vastatam, nummisq;
expilatam doluit, ut sub martis Hassiaci infausta pressura, à quo im-
posita sibi debitorum onera adhuc hodiedum pluribus in locis inge-
misceat. Hujusmodi calamitates, agrorum vastitates, oppidorum exci-
dia, direptiones urbium, deprædationes civium dum sibi quondam
contigisse meminit, e contra verò recenti recordatione lætatur, quòd
sub nostro Præsule injuriis non molestata internis, non anxiatæ ex-
ternis in alta & secura pace floruerit & adhuc floreat: quomodò ve-
rificatum sit illud Poëtæ: *Dignus aratro mansit honos, lætis rife-
runt arva colonis.* Quomodò sine interruptione tractata sint com-
mercia, ditati opibus incolæ, augmentatæ urbes populo, nobilitatæ
ædificiis, plurimisq; beneficiis cumulatæ, meritò exultat, coronas
flectens

flectens quercinas huic Columnæ appendendas. Merito Musæ, quæ
 nunquam sub Eo inter armorum strepitus attonitæ ad abdita latibula
 ab Athanzo Mimigardico recesserunt, varia symbola, & lemmata huic
 affigunt. Majori veritate hæ dicunt, quàm dixit de Claudio Nero
 in ejus funere perorans: *Nihil regente eo Reip. triste ab externis
 accidisse.* Si pingant tres scuti Monasteriensis aves trunco olivæ in- *Tacit. An-*
 sistentes adjecto Cardinalis Francisci Gonzagæ lemmate: *Bella ge-*
rant alii, non ineptè Appellem agent Symbolicum. Si tres illos *nal. 13.*
 in insigni globos (alii nummos Byzantinos vocant) arboris oleaginæ bac- *fm - Hoff.*
 cas fuisse profiteantur, coronæ quercinæ nunc inferendas cum lemmate, *Not. fmp.*
Decus hoc pretiosius auro, aptissimum constituent Symbolum. *Proc. c. 19.*
 Si trabi Monasteriensi ramoso olivæ vinculo jungant cornucopiam, &
 in medio patriæ insigninm pro more posito scuto Principis gentilitio
 subscribant P. P. P. P. id est, *Principi Pacis, Patriæ Pro-*
rectori, elegantem exhibebunt pacis servatæ imaginem.

Erunt quidem fortassis alienæ gloriæ invidi (nam *meta calumnian-*
tium sunt viri in apice constituti, & quem magnatum non per- *Dio Cassius*
 stringit aliquando invidia?) qui florentissimam hanc Dicoeseos pacem *l. 38.*
 & prosperitatem cœcæ cuidam fortunæ, fato aut casui imputandam ju-
 dicabunt, non aliter ac Antonino pio, qui pacis potius quam belli
 artibus Imperium diu moderatus est, in numismate symbolico pro-
 pterea posita est ipsa Imperatoris fortuna in prora regiminis temo-
 nem moliens cum inscriptione: *Fortuna obsequens.* Verùm *Vaillant. in*
 vel plebejum alicujus Palæmonis hoc est judicium, & Damætæ cen- *Ant. P. p.*
 sura planè rustica, vel iniqua Theonis malevolentia. Indubitatum est *76.*
 Deum primariam esse pacis causam: ille enim solus est, qui bene-
 dicit consiliis, ut fructus desiderati nascantur. Sed nec minùs certum
 est causam secundariam seu instrumentalem esse Principis prudentiam,
 vigilantiam, laborem, dexteritatem. Elegantissimè illud innuit Car-
 dinalis Richelieu Politicus his quidem verbis inter alia memorandis: *Histor. du*
Les grands genies ont de certains ressorts invisibles, qui font Minist. Re-
des effets d'autant plus admirables, que l'ordre, qu'ils suivent, flex. poli-
est moins connu aux esprits communs, ils font plus en travail- tiq. p. 652.
lant sur le papier, que les autres ne font dans les combats. Et c. 698.
 hoc idem est quod dicit Tacitus: *Plura in summa fortuna auspi-*

l. 4. de civit.

Dei c. 15.

Arist. Eth.

c. 8.

ciis & consiliis quàm telis & manibus geri. Quà sollicitudine, quàm prudentiâ, ut in Dicecesi pacem stabiliret, vicinorum Principum & statuum amicitias servârit boni publici Zelotes, jam sufficienter Columna XII. indicavit. Quia non ignorabat Hipponensis Præsulis prudentissimi monitum: *Procul dubio melius esse bonum vicinum habere concordem, quàm vicinum malum subjugare bel-
lantem. Mala vota esse optare habere quem oderis vel quàm ti-
meas, ut possit esse, quem vincas.* Noverat effatum Philosophi: *Us-
quisque maxime potestate excellit, ita maxime amicis indiget.* Nemo sanè qui vel primoribus labris politice delibârit, cæco fortunæ ductu regi principatus, & pacem vel cum exteris foveri vel inter membra patriæ intestina conservari statuerit. Notum enim est quàm difficilis res sit imperium, quanta molis opus populum, animal illud policephalum, varium & instabile ita moderari, ut neque sub leni nimis imperio lasciviat, neque sub aspero fatiscat, aut sub utroq; contra Principem insurgat, aut saltem se querelis soletur. Eapropter FRIDERICO CHRISTIANO in omnium scientiarum maximâ, quæ ars regendi est, versatissimo eadem laus debetur quæ Navarcho. Nunquid enim is Navarchus experientissimus est, qui grandem Reip. navem tot corpora animis dissidentia vehementem, modicoq; ventorum prælio in aversum rapi pronam eâ novit dexteritate gubernare, etiam inter tempestates circumquaq; imminentes, ut ad nullos allidat scopulos, nullis conquassetur procellis. Eadem imperantis laus est quæ Medici. Nunquid insignis ille est Machaon, qui corpus humanum tot tamq; diversis membris ad tam contraria munia distinctis Organizatum ita novit percurare, ut omnium partium ad omnes partes servetur analogia, symmetria, & consensus. Princeps noster magnus in politia Archiater Remp. Monasteriensem (cui Plutarchi convenit definitio, *quod sit corpus quoddam è suis continnatum membris, & lumine rationis Divini muneris beneficio animatum & humana equitatis nutu mobile*) tot dissidentem membris quot capitibus eâ solertiâ rexit, ut omnia membra in consensu servârit, foverit inter ea pacis otia, concordiam, & tranquillitatem: cui ceu catenæ illigata fuit felicitas & rerum ubertas. Verè enim ut Silius cecinit est *dives Concordia rebus*, quàm politici corporis compages neçtitur, & in vigore ac viribus stabilitur. Non studuit auræ populari generosus Princeps, potuisset aliàs Episcopale solium (ut *P. Vatinius Nepos* sellam curulem) inter caduceum & oleæ ramum sym-

symbolicè effigiare. Potuisset cum *M. Lucio Druso* sedem Principalem, ut ille curulem, inter cornucopiæ & laurum constituere, vel inter spicas & caduceum Episcopale pedum (ut *C. Norbanus Flaccus* suos fasces consulares) erigere, ut designaret regimen suum pace & ubertate fuisse coronatum. Verùm non amavit ejusmodi vanæ jactantiæ simulacra, genuina stolidæ ambitionis hieroglyphica, sat contentus gloria, quam illi aliquando sine fuculo tronee persolutura esset posteritas.

*Massen. Sp.
Imag. c. 30.
n. 13. 19.*

Antiquitas quando inter Senatum & Imperatorem, aut etiam inter nobiliores Romanas familias restauratam post diuturna litigia aut dissidia concordiam contestari volebat, hanc numismatibus incidens effigiebat sedentem, ad designandam quietem quæ inter partes reconciliatas sequitur. Addebat dexteræ pateram vel craterem, lævæ cornucopiæ vel sceptrum, ex quo fructus progerminabant, ut ubertatem inde promanantem indicaret. Quæ quidem symbolica concordie imago hic mihi ad calamum revocat amicam illam compositionem singulari Antistitis nostri prudentiæ & consilio Anno MDCCII. statuminatam, hincq; dignam memoriâ, quâ gravis illa inter tot Principes Monasterienses & Comites Limburgio-Stirumenses arcis & oppidi Gehmensis Dynastæ in puncto exemptionis à Monasteriensi Principatu & immedietatis sub Imperio Rom. ad supremum Cæsaris tribunal ultra sæculum agitata causa, tot dissensionibus & tædiis (ceu acta publica loquuntur) famosa, totiesq; ad concordiam externorum magnatum commissionibus frustra tentata, & demum quidem sententiâ definitivâ (vix tamen absq; partis alterutrius tædiis & incommodis) jam terminanda felicem finem sortita est, & liti prolixæ conciliata quies optatissima. Nam *dulce est nomen pacis, res verò ipsa tum jucunda tum salutaris.*

Cic. Phil.

Verè igitur, siue prosperam cum exteris pacem, siue floridam inter subditos concordiam, siue constantem cum patriæ Primatibus, Clero, populoq; harmoniam spectes, fatendum est Pacem FRIDERICI CHRISTIANI Caput cinxisse oleâ, ejus folio affixisse coronas civicas, appendisse ditissimam felicitate cornucopiam. Quæ igitur & ego pro coronide huic Columnæ appendo cum lemmate: *Testes pretiumq; laborum*, addens sacrum epiphonema: *Et factus est in pace locus ejus.*

13. n. 1.

Ps. 75. v. 3.

COLUMNA XXII.

Ab Industria Indefessa

Friderici Christiani

elaborata,

Imposito aureo gloriæ globo cum EPIGRAPHE:

Superas evadere ad auras hoc opus hîc labor.

*Virg. Æn.
l. 6.*

PErvenimus ad intimius Mausolei penetrale, ubi se conspiciendam nunc offert excelsa principatûs Columna, quæ quidquid in virtutibus solidum, in fama venerabile, in dignitate augustum, in felicitate secundum, in munificentia spectabile, in tota deniq; Principis nostri vita gloriosum fuit, firmavit & stabilivit. Columna hæc non est *Corinthica*, sed *Dorica*; id est perquam robusta & firma; magnæ nempe moli sustinendæ, non verò voluptati aut otio aptata: qualis dumtaxat fabricæ columnas Minervæ, Martis & Herculis delubris olim destinabat gentilitas. Hæc autem alia non est, quàm qui omnia sustinet & vincit labor & indefessa industria; quæ summi auspiciûm honoris, basis dignitatis, & æterni nominis columen FRIDERICO CHRISTIANO extiterunt. Non satis convenienter Vates ille, qui capite quasi Meduseo perterritus exclamavit, *Terribiles visu formæ lethumq; laborq;*, laborem totius universi Atlantem letho rerum omnium destructori sociavit. Omnia enim in orbe sustentat labor: ipsa diurna nocturnaq; sidera eum non refugiunt. Res præclarissimas non nisi difficultas concipit, gestat industria, parit labor. Hoc pretiosa omnia veniunt. Non crescunt laureæ somnolentis, neq; palmæ otiosis. Immortalis gloria non provenit in utramq; aurem dormienti.

Imprimis verò, qui regendi onus habent, & in Sphæra Principis causæ quasi universalis locum tenent, gravem gestant humeris impositam laborum & curarum molem. Quos Divina providentia facit Dominos, aliis quoq; simul facit obsequiosos, ut dum aliis imperant, ipsi accipiant pulcherrimam serviendi necessitatem: ad quam juramento, quo se bono publico obstrinxerunt, quasi conducti servi sunt. Mu-

tuis

tuis enim se sustentant laborum auxiliis magnates & subditi, hi manuum, illi cerebri industriâ. Cum non is duntaxat æstimandus sit labor, qui lacertos postulat, vires atterit, & corpus dissolvit in sudorem: sed is sit longè acerrimus qui studiis, curis, aliisq; ingenii fatigationibus tacitè & sensim vitam consumit. Non solus ille laborat & militat, qui stat in acie, & cornu dextro lævoq; defendit, sed & qui vigilias servat, portas tuetur, & statione minùs periculosa, non otiosa tamen fungitur. Neque qui Episcopali insidet solio, otii insumit pulvinar. Non enim amplius hodie valet illud Eloquentiæ *Cic. 7. in Principis, iis qui nobili genere nati sunt, omnia populi R. beneficia dormientibus deferuntur.* Qui infulas induit magnam cum splendore molem suscipit. Mitra ornat & gravat. Juncta semper sunt honos & onus. Etiam fastigia sua habent fastidia. Qui gestat pedum, non evadit somno potens aut desidiam gloriosus.

Hæc omnia suo maximè exemplo illustrat Princeps noster, pro quale laboris & industriæ prodigium! cujus prudentia (industriæ mater) nunquam fuit ignava, cujus constantia nunquam non laboriosa. Qui cum novisset desidiam esse pudorem Mitræ, principarium hostem, infelicitatis publicæ parentem, esse bonæ famæ mortem, ipsamq; vivi Principis sepulturam, nunquam non voluit agere, ut se publico vivere ostenderet, cum vita in actione consistat. Sciebat se esse patriæ oculum, cui proin vigilandum: sciebat esse luminare & lucernam Reip. ergo tuendum lemma, *aliis inserviando consumor*: sciebat se mentem veluti communem & intellectum esse civilis corporis, non itaq; otiosè feriandum: esse caput populi, ergo & debere esse argum; esse custodem omnium, ergo aliis dormientibus sibi agendas vigilias, juxta illud Sinelii: *Qui vigilare & in maximo sollicitudinum cursu l. de regno. versari sustinet, hic in genere quidem ovium pastor, in hominum verò genere Rex est.* Et revera dum dico Eum vigilasse, multa dico. Dedit namq; eam sibi duntaxat somni portionem, quâ ceu necessario virium refocillamento deinceps vigiliarum pars maxima bono publico promovendo sufficeret. Non enim dormit qui custodit, quod Henrici VIII. Regis Angliæ & Jacobi III. Regis Scotiæ erat Symbolum. Verè sibi semper propositum habebat illud Rudolphi, Imp. Alberti I. filii: *Cura & vigila.* Unde non erat necessarius illi qui olim Persarum Regibus sub crepusculum matutinum excitator & vigiliarum internuncius acclamans: *Consurge Rex & obi negotia*, sive ut

Plu-

*l. de Inst.
Princ.*

Plutarchus habet, *surge Princeps Rempubl. cura.* Vigilans illi sub pectore cura somno metam ponebat magis quam index horologii. Noscebat Principem esse fidus Reip. quod ante lucem luceat, esse phosphorum, qui solem præcedat. Constituerat consilium in symbolo familiari alterum regiminis sui fulcrum: non igitur nesciebat deputari cerebrum antelucano studio, & consilia esse defæcata, ad quæ aurora manuducit. Cessit Vespasiano & Domitiano Romanorum Monarchis in laudem maximam, quod mane è somno experrecti literas legere, negotia publica gerere, libellos supplices inspicere vel sibi prælectos audire solerent. Et hic Præfulis mos fuit ordinarius, donec sub ultimis vitæ annis aut infirmitatis excessus, aut dolorum vehementia quietem quandoq; imperaret. Videtur Lampridius in Alexandro Severo ad vivum Eum depinxisse, quando ait: *Sanè si necessitas cogeret, ante lucem actibus operam dabat, & in longam horam producebat: neq; unquam tediavit aut morosus aut iratus resedit, fronte semper pari & latus ad omnia: erat enim ingentis prudentiæ.* Appropriaverat sibi illud Cæsaris: *Laboremus.* Pretium enim ponebat tempori & diem æstimabat. Aptaverat diligentiae suæ symbolum Aurelianum: *Nil obiter*, cum nosceret rerum momenta non expectare operam perfunctoriam, & occasiones ignaviam. Fuit enim illi, non ut apud Dionem Cæsari Hadriano frequenter in ore, sed semper in factis: *Non mihi sed populo.*

*c.8.adAttic.
l.11.*

Habebat sibi semper præ oculis illud Oratorum Principis: *Sic Reip. moderatori beata civium vita proposita esto, ut ea copiis locuples, opibus firma, gloria ampla, & virtute honesta sit.*

Fateor proinde me errasse, quando infirmitatis & dolorum vehementiam curis & labori quietem imperasse memini. Etiam cruciante artus podagrâ noluit se negotiis subducere, non ignorans subditorum animam esse Principem, quibus salva salus esse nequit, hoc mente simul & corpore infirmato. Lectus illi erat non olore turgens socordiae pulvinar, non otii orchestra, sed exercendæ fortitudinis theatrum, causarum decidendarum tribunal, & gloriæ reportandæ campus, in quo ante exortum auroræ non rarò pro patria vigiles

6.Phil.n.17.

agebat excubias, ut de illo prædicari possit illud Tullianum: *Consilio quantum poterat, labore plus penè quam poterat,*

rat, excubavit vigilavitq; pro patriâ. Cæsari Augusto

id laudis tribuunt Scriptores, quod imperium justitiâ firmandum *Suetonius.*
prudenter judicans ipsemet sæpius jus dixerit, etsi corpore parum va-
leret, lecticâ pro tribunali collocatâ, vel etiam domi cubans. FRI-
DERICUS CHRISTIANUS tametsi sæpe lecto affixus non de-
stitit omnia sapienter ordinare, ordinatè dirigere & imperare, eâ
quidem animi constantiâ, ut corpore licet infirmo, ne principatûs
quidem consorte, quem Coadjutorem vocant, indigeret. Universum
corpus peragrabat Arthritis, non corripiebat tamen aures aut oculos,
quò minùs vel audiret subditorum necessitates, vel illis prospiceret.
Coarctârat Chyragra manus, sed non tam arctè, quin industria a-
periret, & paternus amor extenderet recipiendis & perlegendis
supplicantium libellis. Traxit quidem podagra semper pedissequum
symptoma dolorem, nunquam tamen desidiâ: ut illius infirmitas
sanitas fuerit subditorum; & dubitare liceat, an majores in valetudine
sinistrâ, an prosperâ Diœceseos curas gesserit. Etiam, quod mirari
fas est, adhuc tribus ante fatale momentum horis ejus negotia solli-
citè pertractavit: tam intenta & assidua cura circumibat jam corpus
labens, & animum jam in procinctu ad fugam. Hoc verè est esse
Principem, esse patriæ parentem, etiam morti proximum horam
ferè ultimam aliis dare. Non ingloriosa mors est, quæ quempiam in
sua statione & officio deprehendit occupatum. Gloriosum est Impe-
ratorem stantem mori, dixit Cæsar Tiberius, gloriosum in acie Du-
cem, in negotiis publicis Principem.

Nunquid ergo firmum & gloriosum veræ in Principe laudis columnen
est labor & industria? finxerunt in occultæ veritatis testimonium inge-
niosi poëtæ Venustissimam Dearum gloriam progenitam esse matre
labore. Spectavimus laborem, politicæ hujus columnæ architectum.
Restat conspiciendus illi impositus gloriæ globus. Erecta est Cæsari
Trajano Columna externè imagines ejus præclarè gestorum indices
ostentans, in fastigio autem gestans globum aureum, in quo ejus
gentili Romanorum ritu solenniter concremati reliquiæ sive ossa
& cineres reposita fuerunt. Ad hujus apicem testudinea centum &
octuaginta quinq; gradum Cochlea intus ducebat. Hæctantummodò
unicum est antiquitatis monumentum, quod etiamnum cæteris omni-
bus vel barbaricâ manu, vel terræ motu dirutis atq; prostratis, vel
saltem quassatis integrum Romæ extat. Super cujus verticem teste
Baronio postea Sixtus V. Pontifex Max. præclarissimam & ingentem *tom. Ann. 3.*

Sap. c. 3.
v. 15.
Apocal. c.
14. v. 13.

Principis Apostolorum Petri aneam, magnâ impensâ studioq; conflatam inauratamq; statuam collocavit. Talis in symbolo ardua & excelsa Columna est præclari nominis fama, quam nonnisi ingens excitat industria. Quam decorat externis bene gestorum ornamentis; in ejusq; summitate constituit globum gloriæ, non aureum sed auro perenniores, quem *superas evadere ad auras*, id est in altissimo immortalitatis fastigio collocari *& opus & labor est*. Utpote ad quod nonnisi gradatim & difficili atq; anfractuoso ascensu pervenitur juxta illud communi adagio notum lemma: *Per ardua Virtus*. Hanc tamen quoq; sibi erexit Princeps industrius, illiq; imposuit istum immortalis gloriæ globum (*bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & qui non concidat radix sapientie*) in quo nunc post omnes labores exantlatos beatissimi ejus cineres quiescunt juxta aphorismum cœlestis Evangelistarum Aquilæ: *Beati Mortui qui in Domino moriuntur, amodò jam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos*. Beatissimam hanc in pace & gloria quietem nec ipsa nunc turbare potis est invidia, quæ quidem in vivis virtutum comes per quoscunq; honorum gradus comitata est ascendentem, deferuit autem in immortalitatis apice constitutum. Generosi Principis est ab hoc in laborum cursu non retardari: quem Alexandrum oportet esse insatiabilem, cui unus non sufficiat orbis, unum non sufficiat pro famâ seculum. Vivat & mundo posthumo, laboret æternitati. Utinam omnium Principum animis inscriberetur aureum hoc Monostichon:

*Absq; labore trahit Princeps inglorius ævum:
Quò major labor est, gloria major erit.*

COLUMNA XXIII.

Formata & firmata à Fortitudine

Friderici Christiani.

EPIGRAPHE: *Stat nescia casus.*

Vaill. in
Num. Imp.
in Aug. p. 3.

E Rectum est sub Augusto Imperatore Jovi Gentilium Deo templum quatuor columnarum, in conum desinens. Per quod Chri-

Christiani Principis mentem (quæ templum veri Dei est) quatuor
 Virtutibus Cardinalibus in unum perfectionis apicem conspirantibus
 suffulciendam esse, si intellexero, non putem me hallucinari. Has
 inter Cardinales Columnas & Fortitudo est, quæ stans immota, sic
 sustinet & stabilit imperantis animum, ut etiam *si fractus illabatur
 orbis, impavidum feriant ruinae*. Princeps nisi instar Columnæ
 stet fortis & inconcussus, non poterit tot prementium curarum, tot
 imminentium laborum esse bajulus. Lucanus æquabilitatem animi
 constantiam & fortitudinem viri generosi describens, tandem con-
 cludit hoc epiphonemate: *Quid fuerit nunc scire licet*. Et quoq;
 nunc scire licet quis fuerit FRIDERICUS CHRISTIANUS.
 Scire licet fortitudinem illi fuisse Columnam, magnorum laborum,
 multorum dolorum Atlantem. Scire licet constantiam & tolerantiam
 fuisse Columnam, quæ nec ad ipsam vitæ indies ex morbofo insultu
 labantis nutationem & imminentem ruinam didicerat trepidare. Scire
 licet hanc supra omnem humanæ conditionis infirmitatem versus cœ-
 lum elatam fuisse Columnam, in qua ceu alter Stylites gloriæ immor-
 talis trophæum sibi erexit. Sciret licet hanc Israëliticam illam in de-
 serto ignis columnam illi fuisse, quæ in igneis artuum doloribus ab
 arte Machaoniâ desertis semper præcessit & comitata est. Scire deniq;
 licet, ut verbo dicam, FRIDERICUM CHRISTIANUM Prin-
 cipem fuisse fortissimum. Sit fortitudo juxta Senecam *armatura na-
 tura & munimentum humana imbecillitatis inexpugnabile*: eâ
 fuit circumdatus, & munitus. Sit fortitudo juxta Lipsium *constan-
 tia & rectum animi robur non elati fortuitis non depressi*: fuit
 eâ firmatus, cui ipsa constantia erat symbolica. Sit fortitudo juxta
 Ciceronem *immobilis inter adversa gloriosa animi claritudo, res
 arduas pulchrè administrans, quæ nec adversis infestando fran-
 gitur, nec prosperis blandiendo elevatur*: Quis fortem fuisse ne-
 gabit, & tot pulchrè gestis clarum, & tot doloribus invictum? Sit
 juxta D. Ambrosium *non mediocris animi fortitudo, quæ sola de-
 fendit ornamenta virtutum omnium & iustitiam custodit, quæ
 inexpiabili prælio adversus omnia vitia decertat, invicta ad la-
 bores, fortis ad pericula, rigidior adversus voluptates, ut avaritiam
 fugiat tamquam labem quandam, quæ virtutem effeminat*:
 Quis fortitudinem negabit illi, qui iustitiæ addictissimus, avaritiæ in-
 festissimus, intestinos cupiditatum hostes stravit, proculcavit, su-
 peravit; & potestate quâ valuit potentiùs sibi quàm aliis imperavit:

l. 3.

Ep. 113.

Rhet.

l. 2. de Off.

imperio, quod habuit, efficacius proprios coërcuit affectus quàm alienos: legibus, quibus rexit, melius propria quàm Reip. membra constrinxit. Stetit in his omnibus ut Columna, *Nec cecidit nec cessit.*

Non est generosum satis pro Principe nihil habere ad quod excitetur, ad quod se concitet, cuius denunciatione & incurso animi firmitatem tentet. In otio inconcusso jacere non est tranquillitas: languor est & mollities. Recensui superius FRIDERICUM CHRISTIANUM faustissimam in toto regiminis decursu pacem, nullas in subditis rebelliones, seditiones in civibus nullas fuisse expertum. Jacuitne ergo segnis in otio, aut num in torpore consenuit? nil sanè minùs quàm hoc. Etiam illi militandum fuit in castris, & quidem contra hostem domesticum illumq; capitalissimum, qui in Republ. corporis seditiosas & exitiosas admodum turbas aliquot ante fata annis moliebatur. Intellego illam furiarum pessimam, quia tyrannide infamem, Arthritidem. Hæc jam à lustris aliquot non reformidarat insigni ferociâ adoriri Antistitem, ejusq; tentare magnanimitatem, & sæpius grabato affigens & exquisitissimis crucians tormentis. Verùm tentavit non convulsit, pressit non oppressit mentis constantiam. Torquebatur, sed fortiter: doloribus urebatur, sed invictus: affligebatur podagrâ, non vincebatur. Sciebat enim bonum esse torqueri, sed fortiter; uri sed magno animo, ægrotare sed patienter. Non sensit in animo podagræ injuriam, cum sentiret in corpore. Viguit animus, quasi illi non multum fuisset cum corpore. Non indignabatur caput pedum compedes & impedimenta crurum, quæ necessitas fortiter ferre docebat, consuetudo facilè. Volvebat igneas genufraga & talitortrix furia sub artubus dolorum faces, & tamen interim sub pectore fervidas regiminis curas versabat patriæ amor. *Stringebat vinculis nerveis pedes ingressa clam sub artuum compages,* ut loquar cum Luciano, sed non infirmabat constantiæ nervos, nullam menti libertatem, nullas animo vires eripiebat. Stringebat & contrahebat manus, sed non liberalitati: stringebat plantas, non linguam, quæ jura diceret & consiliorum proferret oracula. Constabat animo, cum non liceret pedibus. Discurrebat animo, quò non licebat infirmo corpore; hoc quidem prostratus, illo semper erectus & nunquam eversus, imò hoc illud fulciens. Manuum expeditiori usu destitutus, omnia ingenio, consilio, & prudentiâ pertrahabat,

Et abbat, in languore corporis vegetus iudicio, & in valetudinis dispendio faciens lucra virtutis. Dum corpus inniti pedibus renuebat, gemini pedes erant constantia & prudentia, quibus politicum principatus corpus innitebatur. Hæ geminæ erant manus, quibus, dum languebant corporeæ, patriam complectebatur patriæ pater.

Pessima hæc vitæ insidiatrix postremis annis etiam *Curviflexa* caput ad thoracem propius contrahebat: sed nec absq; emolumento. Hoc etenim modo illa sapientiæ & consiliorum arx, quæ in capite est, proximius ad ipsam constantiæ & fortitudinis in pectore residentis aulam accedebat, ut magis indivulsum utriusq; fieret commercium: & ipsa tandem podagra omnibus insultibus nil effecit aliud, quàm quòd animi viribus, constantiæ, tolerantia, cæterisq; virtutibus & meritis addiderit. Poterat jam instar salicis fractæ & ad fortius ligandum mortificatæ portare lemma: *Firmior in infirmitate*.

Poterat dicere cum Apostolo: *Cum infirmor tunc potens sum*. Columna erat: par erat ferendo.

Athenienses sub columnam vocabant Venales merces, non secus quàm sub hastam Quirites. Non erro si podagram Principi talem columnam fuisse dixerò, ad quam plura acquisita merita virtutumq; merces convolârunt. Attende quæ dicit Romanus sapiens: *Cum aliquis tormenta patitur, omnibus virtutibus utitur, fortasse cum una in promptu sit & maxime appareat patientia. Cæterum illic est fortitudo: cuius patientia & perpassio & tolerantia rami sunt. Illic est prudentia, sine qua nullum initur consilium, quæ suadet quod effugere non possis, quàm fortissime ferre. Illic est constantia, quæ dejici loco non potest, & propositum nullâ vi extorquente dimittit. Illic est individuus ille comitatus virtutum.* Et certè adfuit quoq; ille Præsuli nostro, dum Eum lecto affixum & fortiter tolerantem accessu suo beavit. Colliges hinc etiam virtuti in lectulo esse locum: non tantum arma & acies dare argumenta alacris animi: etiam in grabato virum fortem apparere, in quo in jacente corpore erigitur sapientia non sternitur. Infelix verò ille, quem resolutâ mente podagra aggreditur, in qua non juvant Milonis lacerti, non Atlantis humeri, ubi mens fatiscit. In quâ nil profunt medicamenta si desunt spirituum generosorum fomenta.

Extollat qui volet in Principe duritiem & vires corporis, gladiatorum sunt. Deprædicet immane artuum robur, belluarum aut

*Verbum
Luciani.*

*Corinth. 2.
12.*

Epist. 67.

gigantum est. Principem fortitudo decet, quæ verè fortis est, seu ut utar verbis Hermetis Trismegisti, quæ est *fortitudinis totius fortitudo fortissima*. Illa nempe de quâ is, qui adhuc parvulus dif-
In Tab. Smaragd. Reg. c. 17. v. 35. fregit ora urli & leonis est locutus: *Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem*. Hæc sola fortitudinis
Pf. 117. v. 14. columna est, cui lemma competit: *Stat nescia casus*. Hanc unicam commendat S. Augustinus: *Nihil inquit valet cursus cui bravii, nihil tua operatio, nisi columnâ fortitudinis roboretur: nihil valet edificium boni operis, nisi columnam fortitudinis amplexeris. Sed si columna fortitudinis tracta fuerit, totum edificium bonorum operum ruit*. Et hæc Columna fuit, quâ FREDERICUS CHRISTIANUS suum Principatum, suas omnes actiones, suam deniq; totam vitam fulcivit, atq; solidavit. Cui proinde Principi fortissimo & invictissimo meritò stat perpetua in symbolo honoris columna, cum Epigraphe: *Stabit immobilis*. Quam arietantes invidiæ ventorum turbines non convellent, non evellent: in quam si hostiles Zoilorum phalanges nunc irruant, non obruent. Ad quam si temporis omnia invertentis fluctus aliquando allidant, non lædent. Ipse immota stetit columna, *semper in motu, nihil motus*. Immota quoq; perennis instar columnæ stabit ejus in benedictione memoria.

Dolebit fortassis posteritas optimi Præfulis vices, quòd qui neminem contristaverat aut læserat, ita graviter fuerit cruciatus. Mirabitur non implorasse auxiliares Asclepiadum manus, & Apollini Soterio aut Hygiæ valetudinis & salutis sospitatrici Deæ obtulisse sacrificia, ut salutarem opem experiretur in dolorosissimi affectûs tyrannide. Verùm non nesciat ipsa, haud defuisse consolatores Medicos, sed medicaminum solatia. Exitit in expertos Apollinis filios extraordinariâ si quis alius munificentia liberalis, nec minùs hi pharmacis suis largâ vicissim manu satis profusi, sed vindicavit ista morborum Princeps (ut scitè eam appellat Helmontius) hoc sibi lemma:
Ovid. Plus valet arte malum. Habuit Archiatros experientiâ clarissimos (quorum memoria hic adnecti posset, si permitterent pagellarum angustia) sed omnium lusit conatus, & molimina inauspicati nominis insuperabilis regina morborum podagra, *quam nec ipse Paon omnium celestium Medicus Deorum vincere Pharmacis potest*,

test, *Phæbivæ doctus filius Æsculapius*, ut jocatur Lucianus. Hæc *in Trago-*
 sibi omnes in fortissimo Præsule arrogavit titulos, quos ei dudum *pod.*
 concessit prædictus satyricus. Erat namq; *gaudens fasciis, humilecti-*
peta, talorum tortrix, calcicrematrix, malè humitanga, ossi-
tremenda, genufraga, pernox, articulos cruciandi cupida, cur-
vigena flexa, potens podagra. Hæc minutatim ejus viribus per
 horas diesq; tacitè subtraxit, & tandem subdola sub peregrini sympto-
 matis larva eum penitus vitæ avulsit. Cujus avulsionis & obitus me-
 moriam sequenti Columnâ recolemus.

COLUMNA XXIV.

Cui Mors imponit Coronam & EPIGRAPHEN :

DABO TIBI CORONAM VITÆ.

Apocal. 2. v. 10.

IN Mausoleo primos & potissimos gloriæ lapides, quibus ceu basi
 cæteræ honorum Columnæ innituntur, ponit tum juvenus,
 tum reliqua ætas in virtute transacta: totius verò ædificii honor
 in ultimo sistitur apice; cui nisi laudabilis imponatur coronis,
 nulla debetur perennis gloriæ & famæ corona. Non florent incuna-
 bula decore gentilitio, nisi & tumulus floreat peractæ vitæ ornamentis.
 Nulla juventuti ingenuè transactæ competit honoris statua, nisi in
 hac virtutis faciem expresserit senectus, imò vel ipsa mors optima
 vitæ idea & norma. Imagines Principum non juvenili primæ ætatis
 vultu, sed illo, quo sub vitæ declivium fuere spectabiles, in mo-
 numentis posthumis sistuntur. Si Princeps sit statua Nabuchodo-
 nosoris, cui caput aureum & pedes terrei, non poterit longis ævis
 ad posterorum conspectum perennare.

Enim verò nil inter Principes non rarò magis commune est, quàm
 sub lenibus imperii initiis exercere virtutes, sub malo progressu earun-
 dem induere simulationem, juxta illud: *Scelera si nesciant, regnum*
docebit. Scilicet frequenter mutantur animi Principum, & senescente
 potestate in pejus vertuntur. Horum verò nemo laudaverit pravum
 regiminis exitum, quòd initium bonum fuerit. Non laudandus dies
 medius quem solis gratia commendat ante vesperam, dum eam sæpe
 tenebris horrida tempestas defædat. Talis morum & regiminis in-
 con-

constantia non cecidit in FRIDERICUM CHRISTIANUM, symbolo sed reipsâ magis constantem; qui æqualem ut vitæ sic virtutis cursum semper tenuit. Personam Præfulis meritissimi, quam principale subiens theatrum induit, non exiit ante fata. Splendorem morum, vitæ exemplum, regendi gratiam non imminuit ipsa senectus, virtute magis & sapientiâ, quàm annis cana. Gubernationis prudentis methodum & præclarorum facinorum praxin ad ipsa usq; fata continuavit, sub finem non secus ac sub principatûs sui initium, imò & adhuc magis, intentus commodis patriæ, sicq; semper tractans humana, ut divina nunquam deseruerit. Verbo: & virtus & fortuna, utraq; constans, Eum ad tumulum usq; sunt comitata. Ut de illis *Æneid. l. 1.* dici potuerit illud Vatis Mantuani: *Fors & Virtus miscentur in unum.* *12.v.712.*

Verùm ô inconstantis humanæ vitæ labilitas! ô nimis invidæ magnis fata, quæ quidquid maturum avellunt, quidquid perfectum mundo subtrahunt! Æterna Principi stare vita debuisset, sed inviderunt cœli terris tantum Præfulem. FRIDERICUS CHRISTIANUS plenam virtutum omnium quæ moralium quæ politicarum (ut Theologicas taceam) maturitatem adeptus, ipso quâsi meritorum pondere paulatim corpore declivi ad terram deprimebatur, acclivem tamen in cœlos animum sustinens. Enervatus quippe per tot dolorificos podagræ insultus animadvertibat satis, magnam partem sui jam præteriisse, cùm quidquid ætatis retro est mors teneat, dicente *Senec. Ep. 1.* Philosopho. Intelligebat vitam suam viresq; velut guttatim per horas diesq; fluere brevi desitura. Jamtum aliquot ante obitum mensibus proluxiori de valetudinis statu inter me Eumq; habito discursui *Pf. 118. v. 96.* finem imponebat sacro epiphonemate: *Omnis consummationis videtur finem.* Et certè vidit & prævidit. Unde non timidè se componebat ad illum diem, qui remotis strophis & fucis de quolibet judicat & pronunciat, utrum verum subsit robur animi, quod tunc apparebit cùm animam aget, inquit prædictus Sapiens. Erat ad lethi non inexpectati viam semper paratus, quia per semitas justitiæ incesserat; severitatem mortis nunquam metuens, quia erga omnes exercuerat clementiam. Nec enim debebat, qui toties sub arthritidis tyrannide mortis veluti imminentis cæperat experimentum, ejus præsentis sentire ferociam. Non debebat qui toties doluerat antequam moreretur, moriens sentire dolores. Debebat qui Pacis Princeps semper fuerat, & sine placido extremum diem claudere.

Venerat

Venerat tandem & opinione omnium citius venerat ad patriæ luctum decretus ille dies, qui mortualia libitinæ funalia optimo Præfuli erat accensurus. Illuxerat seu potius fatali umbrâ inhorruerat dies quinta Maji, anno Seculi præsentis sexto, quam mors destinârat ad Eum caliginosâ nocte involvendum, cujus luce hætenus recreata fuerat patria. Adest pede tacito eum, quem aperto Marte hætenus laceffendi licentiam non habuerat, ex insidiis aggrediens, nolens esse truculenta adversus Eum, qui erga omnes mitis fuerat. Tametsi enim innumeros habeat factorum executores & partim dolore partim violentiâ feroces morbo-niæ satellites, horum tamen nullo usa, leviores dumtaxat per novendium circiter corporis & præsertim pectoris molestias & incommoditates præmisit, harumq; instanti fatali termino catharrali ad thoracem depluente procellâ spiritibus vitalibus statim placidissimâ quiete induxit.

Et ita verè, si quisquam alius, in Domino obdormivit FRIDERICUS CHRISTIANUS.

ô grande aulæ vulnus! ô acerba perillustri familiæ dolorum materies! ô grave universæ Diœcesi luctûs argumentum! Obdormivit, eheu FRIDERICUS CHRISTIANUS, qui hætenus pro Deo & populo vigilaverat! clauduntur oculi, qui ita publicis necessitatibus prospererant: constringitur pectus, quod in misericordiam se toties dilataverat: opprimitur cor, quod tot miseriis pressos sublevaverat. Obdormivit, quem semper vigilem suorum Patrem, patriæ custodem & protectorem in oculis animisq; omnes ferebamus. Haberemus hic ex re-crudescente vulnere novam luctûs materiam, causamq; novis lacrymarum imbribus rigandi beatos cineres, ut is qui nemini elicuit lacrymas vivus, non desisteret adhuc extorquere defunctus (*Boni enim Principis funus amanti populo semper est immaturum & luctuosum, nec ullus est Princeps, qui suos aliquando non affligat vel vivens vel moriens*) nisi novæ lætitiæ cumulus luctum dudum absterfisset, & nova felicitatis ubertas jacturam, quam visi sumus fecisse, jam pridem recompensâset. Quando, quæ singularis cœli est erga hanc Diœcesin benignitas, illi reddidit Patrem verè amabilem & venerabilem, Patrem pietate, Patrem justitiâ, Patrem prudentiâ, Patrem benignitate, Patrem munificentâ, Præsulem *pro Lege & Grege* vigilantissimum, Reverendissimum & Celsissimum Principem & Dominum *D. FRANCISCUM ARNOLDUM*

Patruī sui glorioſæ memoriæ Principis D. HERMANNI WERNERI, in Episcopatu Paderbornenſi Prædeceſſoris, electum Anno MDCCIII. decimâ quintâ Septembr. Coadjutorem, dein anno inſequenti ſecundâ Junii Succellorem, ad Principatum verò Monasterienſem Anno MDCCVI. trigefimâ Septembris electum, & dein confirmatum Principem, Præſulem iis gratiis, affabilitate & benignitate præditum, ut quoties FRIDERICI CHRISTIANI recurrit memoria, toties Eum in FRANCISCO ARNOLDO quaſi adhuc vivum ſpirare gratulemur. Et quoties Hunc intuemur, toties Illum non ereptum, ſed tantum commutatum nobis imaginemur. Arbori aureæ in campo Elyſio nunquam avellebatur ramus, quin alius mox ſuccreſceret, juxta Maronis Epigraphen: *Uno avulſo non deficit alter.* Avulſus à nobis eſt FRIDERICUS CHRISTIANUS, ramus virtutum & meritorum auro gravidus: attamen *non deficit alter* FRANCISCUS ARNOLDUS, qui anni ſexti in Principatûs Monasterienſis regimine nunc feliciter abſoluti compendio multas jamtum olympiadas exæquavit, ſi non gubernationis tempora, ſed bene merita computemus.

Permittenſi mihi glorioſi manes, ut pro ſolatio patriæ compendioſam Succelloris imaginem profundiffimâ quâ par eſt reverentiâ hic proponam, & debitum devotiſſimæ ſubjectionis meæ penſum Moderno quoq; Principi demiffè perſolvam. Quod dum meditor, & læta fauſtitatis omina ſollicitè inquirō, adeſt mihi Medico *Flora Botanices* Regina, nunquid ex hortis ſuis elegantem floſculum eligere, & Celſiſſimo Principi in devotionis ſymbolum offerre placeat, in aurem veluti inſuſurrans. Ego dubius & neſcius, quo potiſſimum flore delectetur Princeps, ſine concluſione hæreo. Illa optimos quoſq; diverſi generis mihi præſentare flores, an hic illeve placeat ſciſcitari, & longâ factâ indagine tandem ſubjungere: *An Flos crucis durans* non arrideat? cui ego: hic eſt qui arridet. Inſcribo lemma: *Hunc præfero.* Adhuc dum verò animi pendens, num Flos hic ſat dignus foret tanto Principi offerri, aut num ſatis aptum atq; conveniens Ejusdem virtutibus exprimendis Hieroglyphicum, diligenter indago & perſcrutor Celſiſſimum Nomen: FRANCISCUS ARNOLDUS; & mirum! comperio in eo felici anagrammate nil præter

præter illud: *AN FLOS CRUCIS DURANS.*

O prælagum faustitatis anagramma ! O verè naturale oraculum !
 Adsunt secunda omina. Adsunt felicia absolutissimi Principis Sym-
 bola in stupendæ virtutis & decoris Flore Celsissimo Nomini parallelo.
 Adsunt virtutum Principe dignissimarum signaturæ.

Flos crucis mirandus est Flos Indis vernaculus, qui dum sub
 Paulo V. Pontifice primitus Romam affereretur, omnes traxit in stu-
 pore. Est rosâ major, odore præstantior, Christi patientis instru-
 menta exprimens. Purpurei quinque radii coronam faciunt. Quinque
 corallia tanquam vulnera ostentat. In medio est columna cum basi
 & capitello, ex quo quinque virgulæ spinosæ in coronam coeunt.
 Eminent clavorum instar tria ferrei coloris germina. Folia mucro-
 nem lanceæ præferunt. Hæc Flori facies est, hæc signatura. Aptis-
 simum hoc est, si quod aliud, Principis & Præsulis Symbolum, cu-
 jus dignitas ornat & onerat: radios habet, sed simul laborum spinas:
 mitram sed simul curarum lanceam & aculeos, qui gestantis ver-
 ticem ad vigilandum pro salute publica identidem stimulant. Omnis
 equidem laude dignus Episcopus Ejusmodi Flos crucis est, aut sal-
 tem ut sit, ejus Dignitas & munus requirunt. at FRANCISCUS
 ARNOLDUS talis est eminenter, *Re, Nomine, & Omne.*
 Perpendamus enim quæ sub his reconduntur mysteria. Cum Arcadius
 adversus Persas in bellum contenderet, sparsæ in multorum vestibibus
 cruces victoriæ argumentum fuerunt, quocirca ab Arcadio aureis
 nummis in memoriam impressa est crucis effigies. Quid non *Flos*
crucis durans Præsulis nomini inspersus indicet? Signavit hæc-
 nus victoriam & triumphum, dum cruce floruit Princeps invictus.
 Signat quoq; quod hâc deinceps semper florescet gloriosus. Namq;
 est *in cruce florida virtus*, *adversis virtus quæ caret illa mi-*
nor. Incolumis & tuta stat sub cruce patria. In hoc signo Præsul &
 Grex vincit. Inserta FRANCISCI ARNOLDI nomini sed magis
 cordi est Crux sacra. Pendula est pectore, sed magis sub illo recondita
 & radicata. Subjecta ejus moderamini est Crux gemina: *Argentea*
Crux anchorata rubea Pymontani Comitatus digma, & *rubea*
Crux aurea Episcopatus Paderbornensis symbolum. Quæ ex pectore
 pendet, Religionis & pietatis in corde, & sapientiæ in mente est si-
 gnaculum. Quæ in ipso nomine est *florens*, est & *durans*; & utriq;

Nierenb. in
Nat. Hist.
l. 14. c. 10.

Prosper p. 3.
prom. 34. de
Martyr.

Jm - Hoff.
Not. Proc.
Imper. l. 3.
c. 12.

Dicecisi non obscurum sub Eo Principe fœlicitatis argumentum. Si-
quidem

Grege cruce servatur, cruce Lex stabilita tenetur,
In *durante crucis flore* perennat honor.

Flos crucis ad solem orientem est apertus, occidente pan-
ditur, inquit Nierenbergius. Inscribo lemma: *Ad utrumq; pa-*
tescit. Designat elegans hoc Symbolum FRANCISCI AR-
NOLDI sollicitudinem, quâ etiam antelucanâ pro Grege est vi-
gilans, pro Lege fervidus, pro utroq; industrius. Designat inde-
fessam Ejus diligentiam, quæ vel cum occidente sole non occumbit,
sed ad nova identidem negotia novasq; pro subditis curas mentem
manusq; extendit. Labor Ejus cum luce incipit & crescit industria
usque ad perfectum diem.

In Flore crucis simul cum flore fructus toto anno spectantur,
teste prædicto Scriptore. Stat semper viridis coma, semper flore
novo redolet, per viridem sylvam pomis pendentibus aureis.
Meretur lemma: *Et fructu & flore triumphat*. In FRAN-
CISCO ARNOLDO præter humanitatis, & affabilitatis gratiosos
flores, qui Eum reddunt maximè amabilem, beneficiorum quoq;
& gratiarum fructus non quotannis sed indies imò horis singulis in
subditos exuberant.

Flos crucis spectabilis magnitudinis aureiq; coloris fructum
profert, cujus succus est melleus viscera insigniter roborans. Inscribo E-
pigraphen: *Sic quoq; Princeps*. FRANCISCUS ARNOL-
DUS moribus suavissimus, genio dulcissimus, affectu benignissimus
Princeps meretur illo Plinii disertissimi laudum omnium compendio
laconicè describi: *Principem dedit Deus, qui erga omne*
hominum genus suâ vice fungitur. Quo succincto elogio
nullum potest esse pulchrius digniusq; Principis fastigio ornamentum.

Flos crucis flos est majesticus, in quo ipsa natura egit Ap-
pellem, & lemma donavit: Grator in pulchro Virtus. Ma-
jestatem corporis *florem virtutis* appellant Eloquentiæ Proceres: ani-
mi enim decor in superficie corporis efflorescit. Natura ipsa magnis
men-

Nier. l. c.
Masen Sp.
Imag. c. 80.
n. 29.
in Trajan.

Pal. R. eloq.
exer. 8. lect.
2. punct. 1.

mentibus domicilia corporum digna fabricatur, & in vultu inhabi-
tantis animi pingit decorem. Quem virtutis florem quoq; in Præ-
sulis venerabili personâ ita (etiam ad publicum famæ iudicium) plan-
tavit, ut dubium sit, utrum magis mentibus an obtutibus vultus in-
finuet Principem. Sapientum, qui naturalium momenta causarum
rimantur, sententia est, augustissimam quamq; speciem plurimum tra-
here de cœlo, sive divinus ille animus venturus in corpus dignum prius
paret habitaculum, sive cùm venerit fingat, sive aliud ex alio crescat.
Verùm parco arcanum sublimè rimari, exclamo cum Pacato Theo-
dosii panegyrista: *O quàm hæc forma venerabilis fortune suæ par
est! quàm longè lateq; conspicua commendat Principatum!*

*Eumen. in
Panegy. r.
Constantin.*

Sed nunquid Laudatissimus Præsul *Flos* quoq; *durans* est?
Quæstioni satisfacit numus Gallicus, cui insculpta est crux liliata cum
inscriptione: *Virtutis Flos perpetuus*. Gaude & exulta patria:
stas sub *Flore crucis durante*. Stabis quoq; semper, & portabis E-
pigraphen, quam Claudius Chisius Cardinalis hederæ ad pyramidem
assurgenti inscripsit: *Hoc stante virebo*. Et quid dubites? ha-
bes Principem *pro Lege & Grege*: pro Lege justum & flo-
ridum, (*iustus enim ut palma florebit*) dum legum custos & quasi
viva lex ex iustitiæ norma se format in exemplum. Habes pro Grege
sollicitum & exemplarem: nam *forma gregis factus ex animo*. Ha-
bes, verbo, Præsulem Virtutum omnium complemento absolutum,

*Ps. 91. 13.
1. Petr. 5.
v. 3.*

In qVo Congregata sVnt Mentls DeCora,
reLiglo, pletas, prVDentla, CLeMentla, BenIgnltas
AffabILLtas, IntegrItas, CeLsItVDo anIMI,
sInCerI CanDorIs gratla, & IVstltlæ aMor.

Elucet in Eo ea animi magnitudo ut Principe natus, ea modestia ut
privatus, ea prudentia ut æternùm imperâsse, is affectus ut pater, ea
comitas ut infra, ea majestas ut supra mitram possit censerì.

Faceffe nunc Imperatorum gentilium numis incisa spei effigies
manu tenens florem, cum inscriptione: *Spes publica*. Cede Lu-
dovici Borbonii torques liliaceus insertâ cruce præferens Epigraphen:
Esperance. FRANCISCUS ARNOLDUS non in

*Phil. Co-
ære min. l. 2. c. 8.*

ære percusso sed in nomine florem gerit : florem non duntaxat spei sed & rei ; florem non modò futuræ felicitatis præfagum , sed & præsentis symbolicum. Gestat florem sed crucis , quâ nil pretiosius ; & durantem , quo nil constantius ; & sole oriente & occidente patentem , quo nil gratius ; & succo repletum dulcissimo , quo nil suavius ; & fructibus semper fœcundum , quo nil acceptius ; genuinum sui genii & ingenii , excelsæ mentis & Principis animi , virtutumq; omnium Principalium symbolum , signaturam , & omen. Meritò ergo Celsissimo Principi venerabundus acclamo :

Eximio Nomen Præsul Tibi flore virescit :

ad Galat. 6.

v. 14.

Est in duranti gloria vera cruce,
Florida virtutum vernat Tibi gratia, nullo
(Nam crux est radix) quæ peritura die.

In cruce qui sacrâ floret, flos ille perennat:

In cruce qui durat, non perit ille vigor.

Flos crucis es durans : illum cave parca revellas,
Dignus hic ut sæclo floreat almus honor.

Et hoc medullare meum & totius patriæ votum est , ut quod in nomine secundum gerit omen , reiplâ impleat , & *Flos sit durans* , neque morbis unquam languens , neque præcoci senio emarcescens ; sed ut annorum , laborum , virtutum , atq; gloriæ fructibus gravidus nonnisi admodum serò ad immortalitatem transplantetur.

Omen & Votum secundent Superi.

Redeo ad Beatissimos FRIDERICI CHRISTIANI cineres æternùm victuros. Finiit ille gloriosæ vitæ decursum recreator patriæ & suorum , nunc beatarum comes mentium. Finiam & ego non quidem laudes , quæ in ore meo restabunt , donec spiritus hos reget artus , sed susceptum hoc scriptionis pensum , si ultimam honoris Columnam , & Cenotaphium Symbolicum erexero.

COLUMNA XXV.

Cenotaphium Symbolicum.

EPIGRAPHE : *Virtus Sepulcrum condidit.*
Horat. Ep. 9.

Gentilis antiquitas Virtutum & præclarè factorum suis in principibus ac heroibus vel ad ipsam idolatriam superstitiosa cultrix iis in Deorum numerum relatis splendidissima templa polistyla, variisq; superba columnis monumenta exstruxit. Corruerunt, perierunt, disparuerunt omnia. Sola illorum memoria restat in scriptis. Tot decantatissimi arcus triumphales, vastissima æternitati consecrata ædificia, amphiteatra amplissima, famosissima Deorum delubra, Capitolia Heroum, Moles Hadriani, Pantheon pacis, Augusti Mausolea, Romanorum fana, omnia vana: abierunt omnia, subruta & destructa temporis vetustate. *Omnia enim dicente Romano Philosopho mortalium opera mortalitate damnata sunt.* Sola illorum facies & magnificentia superest in monumentis literariis. Quæ cum illis perennitate certant, imò superant. *Sen. Ep. 91.*

Excitavi propterea & ego glorioso Principi hoc viginti quinque Columnarum Mausoleum, solis quidem literis erectum, sed omni marmore constantius, cui tamen ultima adhuc deficit Columna, pro complemento nunc addenda. De qua non vereor invidiæ insultare: *Injurioso non pede prorues stantem columnam.* Non vereor contra fugam & edacitatem temporum stabilitatem promittere. Erigebatur Heroibus atq; legionum Imperatoribus, qui ex campo martis victores exiverant, honoris columna, nec minus iis, qui pro patria generosè ceciderant, gloriæ posthuma. FRIDERICUS CHRISTIANUS etiam ex arena discessit invictus Heros, præclaris conspicuus trophæis: etiam è stadio exiit peracto certamine coronam adeptus. Meritò ergo hoc quoq; ex capite hæc illi debetur. Non eâ tamen intentione, quâ suis Imperatoribus consecratis Deificatisq; Antonino pio, Aureliano, Trajano, aliisq; columnam erexit paganismus cum in-

inscriptione *Consecratio*. Cui pro immortalitatis symbolo quan-
 doq; adiciebat spectandam in numis aquilam (unam, & interdum
 plures) quæ expansis in aëre pennis veluti librato corpore ad nubes
 volatum simulans superis sedibus defuncti animam illatam & solenni
 apotheosi Deorum numero insertam indicabat, ut deinceps deno-
 minari posset *Divus*. Apage sacrilega vanitas. Evolavit ex mundo,
 ex amplissima Familia, ex folio Principali ad cælum FRIDERICUS
 CHRISTIANUS, non fictitio vectus alite, sed virtutum alis & vitæ
 verè Christianæ remigio. Non ut esset Deus, sed ut in Deo quiesce-
 ret, & esset *sicut Angeli Dei in cælo*. Evolavit & jam tenet quem
 copiosis meritis emit nobiliorem Principatum, in quo docente mel-
 listuo Doctore, *est civitas cælestis, mansio secunda, patria fertilis*
& ampla, populus sine murmure, incolæ quieti, homines nullam
indigentiam habentes. Posita ibidem illi est firmior stabiliorq;
Æternæ Gloriæ Columna. Sic Nyssenens Salvatorem nostrum Chri-
 stum appellat. Cujus possessione beatificâ Eum nunc frui vitæ in-
 tegras tot stipata virtutibus, tot misericordiæ munita operibus, tot
 pietatis & religionis exercitiis clara jubet omnes pios & sperare & cre-
 dere. *Iustus enim si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio*
erit. Et in memoria æterna erit Iustus.
 Et hæc menti ejus immortalis vovemus. Videtur autem beatis
 quoq; cineribus deberi solenni antiquorum ritu pretiosissima urna se-
 pulchralis, qualis ex purissimo auro fuit Imp. Alexandri Severi. Ve-
 rum facebat hic paganismi ritus, quem Carolus Magnus has in West-
 phaliæ oras Religionem Orthodoxo-Catholicam victore gladio intro-
 ducens in perpetuum penitus voluit exulare. Et quid profuit, quod
Cæsaris in clausâ surgens obeliscus inanem jactaret urna pul-
verem? quæsit gens cæca immortalitatis semina, ubi non erant,
 periit & evanuit in cogitationibus suis. Nunquid decebit potius
 splendidum Christiano more, ut magnatibus fieri consuevit, sarco-
 phagum in Mausolei hujus meditullio erigere? verum neque hic est
 necessarius. Ipsas siquidem corporis exuvias ceu pretiosum quoddam
 depositum servat in Ecclesiæ Cathedralis Paulinæ Monasteriensis Cho-
 ro Sepulcrum, eximio & magnifico ad latus australe erecto statiusq;
 exornato Epitaphio conspicuum, quod ut ab omni temporis injuria
 tectum sartumq; semper persistet, & ut Cicero viri præclari tumulum
 appellat, sit *ad memoriam æternitatis ara virtutis*, optamus quoq;
 & speramus.

Matth. 22.
20.
c. 4. Medi-
tat.

Homil. 1.
Cant.

Sap. 4. v. 7.
Pf. 111. v. 7.

Eutrop.
Hist. Rom.
l. 19.

Nomes.
Parn. p.
843.

Phil. 14.

Nun-

Nunquid igitur saltem excitandum erit Cenotaphium Symbolicum? videtur hoc poscere Mausolei decor: videntur poscere virtutes Christianæ, quæ suas statuas, sua insignia & emblemata ad illius ornatum ultro offerunt. *Princeps enim sapientiâ & virtute præstans non habet opus*, inquit Plato, *Phidiâ qui fingat, aut Poly- l. ad Princ. cletto vel Myrone, ipsa virtutis opera facit iucundissimum spect- indoct. Etatu opus.* Virtutes politicæ statuæ sunt, trophæa, & vera Principis tumuli ornamenta. Præclara namq; Principis facinora, teste Plutarcho & Xenophonte, omnibus statuis, quæ vilius dumtaxat opificum opera, longè sunt præstantiora. Pretiosior omni sarcophago, & vel aureo illa tumba est, quam sustinet & firmat constantia, coronat Religio, decorat pietas, tegit virtus, ex eaq; suspendit operum heroicorum insignia quibusvis gentilitiis excellentiora. Erexerit Senatus Romanus in tumulis Principum Cupressum faustæ æternitatis notam, *Quæ nec Mart. l. 6. secula centies peracta, nec longæ cariem timet senectæ.* Suspendit Epigr. 49. coronas Myrteas, vitæ labentis symbola. Defixit ad columnam Vespasiani posthumam lauri ramos. Verùm adest hic Misericordia vel in ipsos transiens æternitatis annales, & non squalentibus umbris dicatas cupressos, non ex Myrto fluxilia ferta, sed gratâ semper fronde virentes symbolicas benignitatis oleas Præsulis erga omnes benefici memoriæ consecrat. Adest Fortitudo, quæ nec morte cadit, nec subit libitinam, & victrices immortalitatis palmas in sui triumphatoris tumulto defigit. Adest Justitia, eamq; comitata virtutum numerosa cohors, & ad perpetuam memoriam, quod vivo Principi summis semper fuerint in amoribus, hieroglyphicas sui imagines suspendendas præsentant. Faceßat igitur Nympha quot annis venire solita ad sepulcrum Achillis, ut illud floribus coronaret. Hæc antiquorum fabula est; Veritas autem, quod bonorum operum flores, iisq; potiores fructus non deficiant, quibus piissimi Antistitis nostri tumulus perpetim exornetur. *Sua enim potestatis domitor animus ipsâ vetustate florescit; inquit Plinius, nec ab ullis magis laudatur, quàm quibus l. 9. Epist. 27. minimè necesse est: incitantur enim homines ad agnoscenda, quæ differuntur.* Unde Cenotaphio huic Symbolico adstare quoq; videtur Fama nomen Principis per omne ævum memorabile & totâ posteritate spargendum promittens, & nos elegantissimis ac verissimis Senecæ verbis sic quasi alloquens: *Nulla virtus latet: & Ep. ad Lucil. 79. latuisse non ipsius est damnum. Veniet qui conditam & seculi sui malignitate compressam dies publicet. Paucis natus est, qui populum*

pulum ætatis suæ cogitat. Multa annorum millia, multa popu-
lorum supervenient: ad illa respice. Etiam si omnibus tecum vi-
ventibus silentium livor indixerit, venient qui sine offensa sine
gratia iudicent. Si quod est pretium virtutis ex fama, nec hoc
interit. Ad nos quidem nihil pertinebit posterorum sermo: ta-
men etiam non sentientes colet ac frequentabit. Nulli non vir-
tus & vivo & mortuo retulit gratiam, si modo illam bonâ secu-
tus est fide, si se non exornavit & pinxit, sed idem fuit sive ex
denuntiato videbatur, sive imparatus ac subito. Hic quasi sermo
Famæ est, & hoc epiphonema:

Catullus.

Omnibus inque locis celebretur fama sepulti,
Notescatq; magis mortuus atq; magis.

Annuit huic suum cuique ex merito honorem decernens sacra The-
mis, & ita quidem ut fiat, fas esse concludit. Ipse Virtutum Chorus
Epitaphium à vitæ integritate eximioq; regimine petatum Cenotaphio
appendit, mox infra legendū. Et sic *Virtus Sepulcrum condidit.*

Verum enim verò nondum hoc primarium illud monumentum
est, quod sibi nunc exigunt beati cineres, aliud expectant dignius,
aliud pretiosius atq; perennius. Hispaniæ ulterioris Legati permissio-
nem petebant à Tiberio, ut illius honoribus templum extruerent.
Respondit Imperator, monumenta ex marmore aut ære Principibus
excitata sperni à iudicio posteritatis, si eorum memoria sit odiosa; se
templum æternum in eorum cordibus erecturum: *Hæc mihi, inquit,*
in animis vestris templa, hæ pulcherrimæ effigies & mansuræ.

Tacit. ann.

4.

in Traian.

Unde eleganter Plinius: *In suorum animis sempiterna Principis
gloria, in quam nihil flammis, nihil senectuti, nihil successoribus*

Dion. l. 52.

licet. Quod pariter non ignorans Mæcenas Cæsari Augusto dicebat:

*Omnes homines tibi pro statuis erunt, quorum animis semper
cum gloriâ infidebis.* Et hoc sepulcrum illud est, quod jam de-
poscunt beati manes, non ex fugitivo marmore, lapide Thasio, aut
pretioso metallo, sed in ipsis suorum quondam subditorum animis
erigendum. Ita enim pios parentis cineres pia progenies solet con-
dere, ut mentibus maneat insepultus inscriptusque. Animorum
quippe inscriptio, quam facit amor, immortalis est. Si bonus Prin-
ceps nullum habeat monumentum sepulcrum, sufficiunt subditorum
pectora in quibus deponatur. *Quosdam enim quasi fomites amoris
& benevolentia erga se in pectoribus hominum relinquunt Princi-*

Pol. l. 4.

pes, inquit Polibius. Tu itaq; Dicecesis Monasteriensis tuorum animis
non

non morituris immortalem reconde Principem, & hanc tumbam constitue sine impensis, solis grati animi votis & piis nunc post mortem apprecationibus constantem. Tu in illius sinu sub lætæ & faustæ pacis olea semper hospitata es, quidni jam reddas Ejus cineribus in pio voto, in devoto affectu requiem æternam? Tu ab Eodem tot ornata beneficiis, tot ditata munificentis, tot servata curis, nisi perennem Benefactoris memoriam pectoribus omnium insculptam serves, dici posses ingratißima. Etiam post funera optimi Principis in patriam amor meretur coli, & cumulata omnium vocibus commendationis amplitudine decorari, ne injuriam mortuo, cui honorem vivo fecimus, faciamus. Accepimus à vivo beneficia, accepimus à moriente, quando illa Rom. Sapientis suprema verba posteris videretur ingessisse:

Imaginem vitæ meæ vobis testamento relinquo. Hoc Tacit. ann. Legatum transcripsit suis in infula successoribus, transcripsit subditis. XV.

Cujus hæc est Parænesis: ut qui præclari Viri sunt, tenentq; sapientiam, non dimittant virtutem, & qui hanc sectantur, nec ab illa discedant, sed Ejus perquam laudabile vitæ exemplar æmulantes, gemino virtutis atq; sapientiæ remigio ad immortalem post fata nominis gloriam evolent. DIXI.

Sequitur compendiosa Epitaphii loco Vitæ & Virtutum Anacephalæosis.

FRIDERICUS CHRISTIANUS

*Antiquissimæ & Generosissimæ,
Viris Principibus, Heroibus, Equitibus,
Sago togâq; domi forisq; omni seculo illustribus
Clare PLETTENBERGIORUM Familiæ*

Sidus fulgentissimum

Anno Seculi decimi sexti quadragesimo quarto mundo ortum,

*Perlustratis in juventute præcipuis scientiarum sphaeris,
Et grandi laborum non annuo sed plurium annorum
superato Zodiaco,
Post emensos omnes Virtutum, & varios Dignitatum gradus
Ex Decanali Cathedra ad fastigium Episcopale
Plurimorum suffragiis, omnium votis
Anno CIDI CLXXXIIX. IV. Calend. sextilis ascendens,
Cælo, Mundo, Ecclesiæ, Dioecesi, Familiæ, Sibi, Suisq;
Virtute, famâ, gloriâ, meritis, luxit;
Unâ ornatus insulâ, qui pluribus par atq; dignus extitit.
Vix evectus ad supremam Ecclesiæ Paulinæ dignitatem*

Episcopus

*Consilio & Constantiâ
Firmissimis duobus fulcris Mitram fulcivit,
In aula constituens
Primum bene regendi elementum, quod est Pietas;
Primam gubernationis regulam quæ est Religio.
Vix electus & confirmatus*

Sac. Rom. Imp. Princeps,

*Omniū Prædecessorum Virtutes complexus
Humilitate & Humanitate ad subditorum servitia descendit,
Se publici juris constituens,
Pater singulorum & servus omnium.
Dum velut liberos amavit subditos,*

Et

Et velut dominam veneratus est publicam necessitatem:

Illis sic imperans, ut suaviter cogeret,

Amore & Benignitate, quæ optima est violentia:

Istam sic attendens, ut fortiter occurreret,

Optimâ providentiâ, quæ est liberalitas.

Quæ magna in eo Virtus hoc meruit, ut verè dici posset

Pater Patriæ.

Misericordiâ levavit miseros, & beavit quàm plurimos:

Seminavit beneficia, & largam collegit messem,

Universalem omnium amorem, reverentiam, & æstimationem.

Imperavit optimo regendi genere, quod est exemplum;

Exercens imperium in alios, sed prius in se ipsum,

Aliorum Dominus, sed quod difficillimum potestatis genus est,

Rector sui.

Idem semper, & in omni actu par sibi,

Et par in omnes, quò æquitas duceret.

Non tantum naturâ bonus, sed & more ac habitu,

Ut non tantum rectè facere posset, sed nisi rectè facere non posset.

Ita agebat Principem, ut Sacerdotem non exueret,

Ita Sacerdotem, ut non desineret esse Princeps.

*Gravitationem Comitatus levavit, quæ est in Principe
amorum magnes.*

Iustitiam temperavit clementiâ,

Nullâ, nisi solâ alius sanguinis, parsimoniâ laborans

*In indulgentiam quàm in severitatem pronior.
Munificentia patriam, imò & ipsum coelum sibi obstrinxit,
Huic templa & aras consecrans, in illam plurima conferens
beneficia;*

*Quia plus pronus opes erogare quàm congregare;
Liberalitatem tamen temperans aurea Virtutis mensura,
quæ est mediocritas.*

*Fuit Amicus omnium, nemini exosus,
Magne in Patria, magne extra eam authoritatis,
Amator pacis & Pacificus, & verè*

Princeps Pacis.

*Quam suis servavit inexplicabili consilio,
Prudens in consulendo, dexter in inchoando,
constans in perficiendo,*

*Quando exigebat salus publica, suprema illius cura.
Hostem tamen non habuerit externum, habuit internum,
Valetudinem, quæ ferè inimica magnis.*

*Sæpius à Podagra corpore, nunquam animo prostratus.
Nec elatus secundis neq; pressus adversis.*

*Non dignatus mortem timore, quia nec vitam amore,
Cum hanc non fore protractam prævideret.*

Principatum tenuit XIX. ferè annis.

*Non attigit vitæ seculum, quod factis & famâ excessit.
Vixit Deo atq; hominibus, publicæ utilitati natus,
Sibi denatus, coelo renatus*

Anno MDCCVI. die quinta Maii.

Abiit

Abiit ex terris meliore parte sui: sed ad immortalitatem.

Abiit: sed non ex animis, imò neq; ex terris,

Tempori & invidia superstes:

In quibus restabit

PRINCIPIS PACIS CHRISTIANO-POLITICI

Vera Idea,

**ET EPISCOPORUM MIMIGARDICO-
MONASTERIENSIIUM**

perennis gloria.

* * * * *

CONCLUSIO AD LECTOREM.

Æ Difitium spectasti mi Lector gloriosæ memoriæ meritissimi Principis pro
copiâ ingenioli erectum, non structuræ artificio, sed præclarorum faci-
norum materiâ splendidum; non styli politurâ sed virtutum elegantia or-
natum; pagellarum numero angustum, sed rerum propositarum magnitudine am-
plum, in singulis laudatissimi Præfulis actionum partibus magnum, in tota Ejus
vita Magnificum. Quod, ut verbo complectar, *Domus recta est*, ut dici
solet: quippe dicata Virtuti & huic Soli; non populari auræ, non vili assentationi:
destinata quoq; tuis non oculis, non auribus, sed bonæ menti: cujus proinde
erit non limis lividisve oculis, sed rectis illud inspicere, & si fortassis, cujus equi-
dem nullum mihi est dubium, quædam Antistitis gloriæ debitæ honoris columnæ
omissæ fuerint, non culpæ Auctorem, utpote qui neminem habuit, qui quæ in
Ejus vita restant, plura commemoratione digna (illi incognita) calamo suggereret.

Monendus quoq; es, quando erecto typothetæ literis integro fere Mau-
soleo, ultima Columna prælo subjacebat, & mox in lucem erat mittendus liber,
accidisse, priusquam is Celsissimo Principi ac Reverendissimo Cathedrali Capitulo,
quibus inscriptus est, præfixâ die, nempe Cels. Principis electioni anniversariâ,
submissè præsentaretur, quod inexpectato fato interim quintâ Septemb. is decesserit

Reve-

Reverendissimus ac Perillustris Dominus FERDINANDUS L. B. de PLET-
TENBERG Eccles. Cath. Monast. Præpositus (cui ut æternum bene sit , pium
Authoris votum est) ideo tamen haud oportuisse inscriptionis titulum mutari,
Ejusdemq; Nomen (posteritati quoq; non reticendum) ex Perill. Capituli DD.
Prælatorum in Dedicatione præfatorum numero deleri, utut Critico fortassis vi-
deri posset, sub præfixo dato Defunctum inter vivos esse collocatum. Noveris
proinde Tractatum Perillustris memoriæ D. Præposito adhuc spirante jamtum fuisse
impressum, & illi quoq; ex parte lectum, tametsi nondum juris publici factum,
atq; idcirco nec decuisse, sub publicatione licet posthumâ, in inscriptionis titulo
quid mutari, eò minùs, cum Mausoleo nunc in publicum prodeunte idem adhuc
sit DD. Prælatorum ordo, & nondum ullus Reverendissimi Cathedralis Capituli
votis in Defuncti locum subrogatus Successor. Hæc igitur, cœteraq; omnia grata
acceptaq; habe, candidè judica, & nunquam mortalitatis immemor hoc finale me-
ditare :

*Quando ruinosas vitæ mors atra columnas
Sternit, cessat honos, omnia fracta cadunt.
Mens manet & virtus, cessat cum funere munus,
Si bene vita acta est, gloria viva manet.*

F I N I S.

Errata extantiora operis in absentia Auctoris impressi
sic corrigantur.

*In Columna Votiva. leg. à seculorum. Pag. 1. 9. & 13. Mausoleum corrige Mau-
soleum. p. 8. lin. 18. leg. Parochiæ. p. 10. l. 2. leg. Epigraphen. p. 12. l. 2. leg. in Lucano.
p. 29 l. 9. leg. quem. p. 34. l. 36. leg. parallelismum. p. 64. l. 24. leg. quarum. p. 63. l. 16.
leg. abstinuit. p. 66. l. 13. leg. pessime. p. 77. ad marg. leg. l'Homme. p. 83. l. 3. leg. Va-
lens. p. 72. l. 15. deleatur comma. p. 86. l. 20. leg. munita, & insigni aucta est arma-
mentario. p. 91. l. 35. leg. notificaretur. p. 98. l. 18. leg. munificentia. p. 107. l. 3. leg. A-
thenæo. pag. eadem l. 13. leg. insignium. p. 128. l. 34. leg. statuisque.*

Reliqua L. B. judicio & benignitati corrigenda relinquuntur.

CHRISTO VITÆ SERVATORI EJUSQUE MAGNÆ
MATRI VIRGINI SEMPER IMMACULATÆ
SIT HONOR ET GLORIA.

Cohausen, Johann Heinrich

Mausoleum gloriae politico-panegyricum, XXV. principalium virtutum
columnis erectum in quo principis pacis christiano-politici idea in
gloriosae memoriae principe Friderico Christiano ... sistitur

Coesfeldia 1714

4 Diss. 71#Beibd.38

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10640290-0

VD18 14928108-001